

PRZEDSTAWICIELSTWO
Krajowej Izby Radców
Prawnych w Brukseli

MUSIMY ODPOWIADAĆ
na zmieniające się
potrzeby szkoleniowe

WOLNOŚĆ POGLĄDÓW
radcy prawnego
w sieci

DWUMIESIĘCZNIK
SAMORZĄDU
RADCÓW PRAWNYCH

RADCA PRAWNY

Nr 217/2025
STYCZEŃ/LUTY
ISSN 1230-1426

**KOMISJE KRRP XII KADENCJI
– WYZWANIA, CELE, PRIORYTETY**

PRENUMERATA WYDAWNICTW KRRP

Przypominamy, że dwumiesięcznik „Radca Prawny” i kwartalnik „Radca Prawny. Zeszyty Naukowe” są **dostępne bezpłatnie** online na stronie www.kirp.pl, w zakładce Wydawnictwa. Ponadto artykuły z dwumiesięcznika można znaleźć na stronie internetowej www.radcaprawny.media, a z kwartalnika na stronie www.kwartalnikradcaprawny.pl.

Prenumerata wydań papierowych obu czasopism Krajowej Rady Radców Prawnych jest płaćna.

- **Opłata roczna za jeden tytuł: 35 zł**
- **Opłata roczna za oba tytuły: 60 zł**

Aby otrzymywać prenumeratę, należy dokonać wpłaty na konto KRRP.

DANE DO PRZELEWU:

Odbiorca:

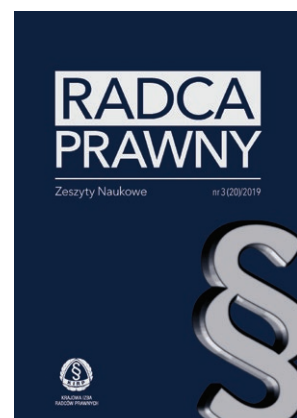
Krajowa Izba Radców Prawnych
ul. Powązkowska 15
01-797 Warszawa

Numer konta: 23 1140 1010 0000 5370 2300 1003

W tytule przelewu należy wpisać:

- imię i nazwisko adresata/nazwę i numer NIP kancelarii (dane do faktury),
- tytuł wybranego czasopisma (jeśli opłata dotyczy tylko jednego),
- adres do wysyłki (jeśli jest inny niż w przelewie).

Potwierdzenie przelewu należy wysłać na adres e-mail redakcji: radca.prawny@kirp.pl

RADCA PRAWNY
wydawany od 1992 r.

WYDAWCA

Krajowa Izba Radców Prawnych
ul. Powązkowska 15
01-797 Warszawa
tel. 22 300 86 40
e-mail: radca.prawny@kirp.pl

„Radca Prawny” w Internecie:

<https://radcaprawny.kirp.pl/>
[www.kirp.pl/publikacje/
dwumiesiecznik-radca-prawny/](http://www.kirp.pl/publikacje/dwumiesiecznik-radca-prawny/)
 [https://www.facebook.com/
krajowaizbaradcowprawnych/](https://www.facebook.com/krajowaizbaradcowprawnych/)

REDAKCJA

Jowita Piłarska-Korczak
redaktor naczelny

Katarzyna Skrodzka-Sadowska
zastępca redaktora naczelnego

Klara Szczęsnowicz
sekretarz redakcji
tel. 22 300 86 40 wew. 133
e-mail: radca.prawny@kirp.pl

Radosław Gąsior
Anna Koziura
Tomasz Palak
Justyna Wojdyło-Borucka

REKLAMA

tel. 22 300 86 40 wew. 133
e-mail: radca.prawny@kirp.pl

STALE WSPÓŁPRACUJĄ

Bogdan Bugdański
Wiesława Moczydłowska

KOREKTA

Aleksandra Sachanowicz-Wrzal

PROJEKT GRAFICZNY, SKŁAD

Agnieszka Kielak
akartstudio.pl

ZDJĘCIE NA OKŁADCE

Adobe Stock

DRUK

Wiedza i Praktyka
Nakład: 1000 egz.
Redakcja zastrzega sobie prawo
do dokonywania w nadestanych
tekstach skrótów i zmiany tytułów.

Fot. Edyta Rakowska

Drogie Koleżanki i Drodzy Koledzy!

Nowory rok zaczął się dla XII kadencji naszego samorządu bardzo pracowicie. Powołane na posiedzeniu KRRP w listopadzie komisje i agendy z energią rozpoczęły swoje działania, realizując strategiczne zadania na rzecz naszego środowiska.

Jednym z istotnych elementów gwarantujących rozwój samorządu są komisje stałe Krajowej Rady Radców Prawnych. Przewodniczącymi wszystkich ośmiu komisji zostały radczynie prawne, bo przecież nie od dziś wiadomo, że w kobietach siła! Nie mam wątpliwości, że Koleżanki wzbogacą prace nową energią i pomysłami. A na co chcą położyć nacisk, jakie ich komisje mają cele i priorytety na najbliższe lata, opisujemy w temacie numeru.

Warto również zauważyć, że od nowego roku Krajowa Izba Radców Prawnych rozwija i intensyfikuje działalność zagraniczną. Dowodem na to jest powołanie przedstawicielstwa KIRP w Brukseli, którego celem jest nie tylko budowa pozycji międzynarodowej izby, lecz przede wszystkim wsparcie i ochrona interesów zawodu radcy prawnego i tworzenie korzystnej dla naszego zawodu legislacji unijnej. Radczynie prawnej Katarzynie Lachowicz, która pełni funkcję stałego przedstawiciela, ale też na naszych łamach przybliży priorytety nowej Komisji Europejskiej, życzymy wytrwałości w dążeniu do założonych celów.

W tym numerze „Radcy” podsumowujemy zaangażowanie okręgowych izb w do-roczone akcje charytatywne. Po raz kolejny udowadniamy, że praca radców prawnych i aplikantów wykracza poza kancelarie i może wpłynąć na poprawę jakości życia najbardziej potrzebujących osób. To najpiękniejsza wizytówka naszego środowiska!

Ponadto od nowego roku rozpoczynamy na naszych łamach cykl rozmów z członkami Prezydium KRRP XII kadencji. Zainicjował go odpowiedzialny za doskonalenie zawodowe i aplikację Wiceprezes Bartosz Opaliński. Warto zatem przeczytać o planowanych zmianach i rozwoju w tych obszarach.

W styczniowym numerze analizujemy także planowane zmiany w prawie karnym, przypominamy, czym są m.in. publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publiczna usługa hybrydowa w przepisach o doręczeniach elektronicznych, przybliżamy, jak dowodzi się w postępowaniu sądowym nieważności oświadczenia woli w akcie notarialnym, i opisujemy zmiany podatkowe w 2025 r. Nie zapominając o rozwoju nowych technologii, analizujemy tym razem AILD – dyrektywę w sprawie odpowiedzialności za błędy sztucznej inteligencji. W naszych czasach to już wiedza obowiązkowa.

Równie gorąco namawiam do zapoznania się z artykułem na temat wolności poglądów radcy prawnego w sieci. Co nam wolno, a za jakie wpisy grozi postępowanie dyscyplinarne i czym może się skończyć, przeczytacie Państwo w rubryce Kodeks Etyki.

Nowy rok to także nowości w „Radcy”. W tym numerze rozpoczynamy publikację rubryki Sztuka z Paragrafem, w której będziemy prezentować szeroko rozumiane motywy prawnicze w różnych formach sztuki. Polecamy Państwa uwadze i czekamy na opinie.

Tradycyjnie zachęcam też do przeczytania naszego tekstu historycznego, w którym tym razem przypominamy poradniki prawnicze z drugiej połowy XIX w. Ciekawa podróż w czasie...

A pasjonatom tańca i folkloru polecam wywiad z radczynią prawną Patrycją Pudętkiewicz, która w wolnych chwilach tańczy w zespole ludowym i czerpie z tego mnóstwo energii i radości.

Miłej lektury!

Jowita Piłarska-Korczak
redaktor naczelna

Fot. Archiwum KIRP

03 Od redaktora

AKTUALNOŚCI KIRP

- 06 Krajowa Izba Radców Prawnych powołała przedstawicielstwo w Brukseli
Red., KL
- 07 Przedstawicielstwo KIRP w Brukseli pomoże nam uczestniczyć w kształtowaniu prawa
Rozmowa z Prezesem KRRP Włodzimierzem Chróścikiem.
Red.
- 07 e-KIRP – teraz jeszcze większa funkcjonalność i intuicyjność obsługi
Red.
- 08 Inauguracja I roku szkoleniowego aplikacji radcowskiej 2025
Red.
- 09 Prawie 1200 aplikantów chce sprawdzić swoją wiedzę przed egzaminem zawodowym
Red.

AKTUALNOŚCI OIRP

- 10 Izby charytatywnie
- 12 Siedemnastu nowych aplikantów
- 12 Radcowski budżet obywatelski
- 12 Proces Świętego Mikołaja z Gwiazdorem
- 12 Warsztaty z mediacji rówieśniczej

- 12 Ślubowanie aplikantów radcowskich
- 12 Spotkanie interesariuszy Wydziału Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Zielonogórskiego

WYWIAD KIRP

- 13 Musimy odpowiadać na zmieniające się potrzeby szkoleniowe radców i aplikantów
Rozmowa z r. pr. Bartoszem Opalińskim, Wiceprezesem KRRP XII kadencji.
Bogdan Bugdański

TEMAT NUMERU

- 16 Komisje KRRP XII kadencji – wyzwania, cele, priorytety
Piotr Olszewski

PRAKTYKA

- 21 Zmiany w prawie karnym – tzw. ustawa naprawcza
Justyna Wojdyto-Borucka
- 24 Doręczenia elektroniczne – cz. 2
Grzegorz Karaś
- 26 Nieważność oświadczenia woli w akcie notarialnym w postępowaniu sądowym
Katarzyna Wręczycka
- 28 Kasowy PIT i zmiany w podatku od nieruchomości
Wiestawa Moczyłowska

21

Fot. Adobe Stock

Z ZAGRANICY

- 31** Aktywność CCBE w grudniu 2024 r. – o czym radcowie wiedzieć powinni?
Przemysław Kamil Rosiak
- 32** Polska prezydencja w Radzie UE i priorytety nowej Komisji Europejskiej
Katarzyna Lachowicz

NOWE TECHNOLOGIE

- 34** W cieniu AI Act, czyli przepisy o odpowiedzialności za błędy AI
Tomasz Palak

KODEKS ETYKI

- 36** Wolność poglądów radcy prawnego w sieci
Gerard Dźwigala

ORZECZNICTWO

- 38** NSA: przy zabezpieczeniu zobowiązań jednak przepisy o postępowaniu egzekucyjnym
Wiesława Moczydłowska

ZMIANY W PRAWIE

- 40** Z prac parlamentu
Łukasz Nykiel

32

Fot. Adobe Stock

OPINIE OBSIL

- 42** Z prac Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji KRRP
Anna Lewandowska

GOŚĆ NUMERU

- 44** Dbam o jakość stanowienia oraz stosowania prawa
Rozmowa z radczynią prawną dr Danielą Wybrańczyk, laureatką drugiego miejsca w konkursie Rising Stars Prawnicy – liderzy jutra 2024.
Wiesława Moczydłowska

FORUM OPINII

- 46** Przyszłość prawa czy prawniczy eksperyment?
Ewa Urbanowicz
- 47** O złym delegowaniu
Jarosław Bętdowski

52

Fot. Archiwum P. Pudętkiewicz

SZTUKA Z PARAGRAFEM

- 48** Mechaniczna pomarańcza – resocjalizacja za wszelką cenę?
Radostaw Gąsior

HISTORIA

- 50** Jak napisać pozew? Poradniki z drugiej połowy XIX wieku
Agnieszka Lisak

ŻYCIE Z PASJĄ

- 52** Mam swoją odskocznnię od rzeczywistości
Rozmowa z Patrycją Pudętkiewicz, radcą prawnym z OIRP w Rzeszowie, członkinią Zespołu Pieśni i Tańca Karpaty oraz pasjonatką dziergania na drutach.
Marlena Felisiak

FELIETON

- 54** Puzzle
Maciej Bobrowicz

KRAJOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH POWOŁAŁA PRZEDSTAWICIELSTWO W BRUKSELI

Budowa pozycji międzynarodowej KIRP oraz wsparcie i ochrona interesów zawodu radcy prawnego w relacjach z przedstawicielami instytucji Unii Europejskiej na rzecz tworzenia korzystnej dla naszego zawodu legislacji unijnej i projektów europejskich, pozwalających na dalszy rozwój praktyki prawnej radców prawnych w UE, to cele powołanego w styczniu br. przedstawicielstwa KIRP w Brukseli. Funkcję stałego przedstawiciela pełni r. pr. Katarzyna Lachowicz, doradca ds. prawa europejskiego i spraw europejskich.

Przedstawicielstwo KIRP w Brukseli będzie koordynować i wspierać działania KRRP i ekspertów KIRP podejmowane w ramach CCBE oraz uczestniczyć w spotkaniach i inicjatywach tej organizacji odbywających się w Brukseli. Jednocześnie przedstawicielstwo podejmie działania ułatwiające radcom prawnym zapoznanie się z przepisami unijnego prawa oraz z rolą i zadaniami instytucji oraz agencji UE, co powinno ułatwić im poruszanie się w gąszczu przepisów i regulacji unijnych oraz w sieci powiązanych ze sobą jednostek organizacyjnych Unii Europejskiej, z których większość ma siedzibę w Brukseli.

Ponadto istotnym elementem stałej obecności w Brukseli jest budowa networkingu z innymi organizacjami, związkami prawniczymi, izbami handlowymi, mającymi swoje siedziby w Brukseli, jako potencjalnymi partnerami biznesowymi z innych państw poszukującymi wsparcia i obsługi prawnej w kraju. Ważnym elementem może być też pozyskiwanie wiedzy, benchmarkingu i najlepszych praktyk z innych krajów dla członków KIRP.

ZABEZPIECZENIE INTERESÓW ZAWODOWYCH RADCÓW PRAWNYCH

Funkcjonowanie przedstawicielstwa KIRP w Brukseli będzie miało znaczenie zarówno w wymiarze legislacyjnym, jak i wizerunkowym. Jego istotą ma być wzmacnianie i promowanie zawodu radcy prawnego na rynku usług prawniczych, a ponadto wpływanie – zgodnie z obowiązującym prawem – na unijny proces legislacyjny w celu zabezpieczenia interesów zawodowych radców prawnych.

Przedstawicielstwo KIRP będzie ponadto istotną platformą współpracy oraz synergii działań z administracją krajową, w tym ze Stałym Przedstawicielstwem RP przy UE, na rzecz budowy korzystnego makrootoczenia w Unii Europejskiej, pozwalającego na dalszy rozwój krajowej i unijnej praktyki prawnej zawodu radcy prawnego. Przedstawicielstwo w sposób aktywny i transparentny będzie brać udział w dialogu z przedstawicielami instytucji UE, a także w unijnym procesie legislacyjnym, mając na celu umacnianie pozycji i zabezpieczenie interesów zawodu radcy prawnego. Ponadto

przedstawicielstwo wesprze działania promujące poszanowanie zasad praworządności, ochronę praw człowieka, a także swobodny dostęp do sądownictwa.

WSPARCIE DLA DZIAŁAŃ KRRP

Posiadanie przedstawiciela w Brukseli daje przede wszystkim możliwość bezpośredniego dotarcia do informacji na bardzo wczesnym etapie procesu legislacyjnego, nawiązania kontaktów z pracownikami Komisji Europejskiej, zarówno na szczeblu urzędników, jak i członków gabinetów komisarzy unijnych. To także możliwość prowadzenia dialogu i poszukiwania konsensusu w sprawach bieżącej agendy unijnej z eurodeputowanymi czy interesariuszami i partnerami z innych państw członkowskich. Stałe monitorowanie procesów legislacyjnych, obecność na spotkaniach i konferencjach związanych z tematyką mieszczącą się w określonych sferach zainteresowania i bezpośredni kontakt z przedstawicielami instytucji unijnych mogą być istotnym elementem wsparcia dla KRRP i ekspertów KIRP działających w ramach CCBE.

Rozpoczął się drugi w historii okres przewodnictwa Polski w Radzie Unii Europejskiej (styczeń–czerwiec 2025 r.), który równoległe przypada na początek prac nowej Komisji Europejskiej¹. To czas, w którym postulaty polskich podmiotów mają szansę mocniej wybrzmieć na arenie unijnej i w szeroko pojętym środowisku brukselskim, dlatego warto to wykorzystać także na rzecz samorządu radców prawnych. ■

Red., KL

¹ O polskiej prezydencji w Radzie UE i priorytetach nowej Komisji Europejskiej piszemy na s. 32–33.

KRÓTKO I NA TEMAT

Przedstawicielstwo KIRP w Brukseli pomoże nam uczestniczyć w kształtowaniu prawa

Rozmowa z Prezesem KRRP Włodzimierzem Chróścikiem.

■ Skąd pomysł powołania przedstawicielstwa KIRP w Brukseli?

To przemyślana decyzja, która wynika głównie z dwóch powodów. Po pierwsze to właściwie konieczność w sytuacji, w której Unia Europejska ma tak znaczący wpływ na funkcjonowanie naszego państwa i gospodarki, a Polska właśnie rozpoczęła sprawowanie prezydencji w Radzie UE – warto być na miejscu, widzieć procesy z bliska i możliwie szybko reagować na nie. Po drugie natomiast to naturalny etap rozwoju naszego samorządu, który jest już na tyle dojrzały kompetencyjnie i organizacyjnie, by rozwijać swoją działalność także w tym kierunku. Bruksela jest sercem unijnych instytucji, gdzie zapadają decyzje o kluczowym znaczeniu dla rynków państw członkowskich, w tym rynku prawniczego, zawodów regulowanych i standardów prawnych. Obecność w tym miejscu pozwala nam działać proaktywnie, uczestniczyć w kształtowaniu prawa oraz skuteczniej reprezentować interesy polskich radców prawnych na arenie międzynarodowej. To również szansa na budowanie sieci kontaktów i rozwijanie współpracy z organizacjami prawniczymi z innych krajów.

■ Jakie zadania stoją przed przedstawicielstwem w tym pierwszym etapie jego działania?

Na początku działania przedstawicielstwa kluczowym zadaniem będzie zbudowanie solidnych fundamentów dla jego przyszłej pracy. Oznacza to przede wszystkim zacieśnienie kontaktów z kluczowymi instytucjami Unii Europejskiej, organizacjami zawodowymi oraz międzynarodowymi partnerami obecnymi na miejscu. Równie ważne będzie uruchomienie systematycznego monitoringu legislacyjnego, który pozwoli nam na bieżąco śledzić i analizować zmiany prawne wpływa-

Fot. Archiwum KIRP

jące na rynek usług prawniczych oraz interesy radców prawnych. To pozwoli nam szybko reagować na pojawiające się wyzwania oraz skutecznie przedstawiać nasze stanowisko w procesach konsultacyjnych. W dalszej przyszłości planujemy także organizować spotkania, konferencje i warsztaty, które będą platformą wymiany doświadczeń oraz promocji standardów etyki i jakości usług świadczonych przez polskich radców prawnych. Wierzę, że nasza obecność w Brukseli przełoży się na lepszą współpracę i większą widoczność Polski w europejskim świecie prawniczym.

■ Jakie korzyści z działalności przedstawicielstwa mogą odnieść radcowie prawni w praktyce?

Przed wszystkim radcowie prawni zyskają silniejszy głos na poziomie unijnym. Dzięki temu będziemy mogli reagować na zmiany legislacyjne, które mogą wpływać na warunki wykonywania naszego zawodu w Polsce i całej Unii Europejskiej. Ponadto przedstawicielstwo będzie pełnił funkcję informacyjną, dostarczając aktualnych informacji o trendach i regulacjach w UE, co pozwoli naszym radcom prawnym lepiej dostosować swoje praktyki do wymogów rynku międzynarodowego. Nie można też zapominać o możliwości nawiązywania kontaktów i współpracy z zagranicznymi kancelariami czy organizacjami – to otwiera nowe perspektywy dla tych, którzy chcą rozwijać swoją karierę w wymiarze międzynarodowym. ■

Red.

MODERNIZACJA PLATFORMY SZKOLENIOWEJ

e-KIRP – teraz jeszcze większa funkcjonalność i intuicyjność obsługi

Platforma szkoleniowa e-KIRP została kompleksowo zmodernizowana. Nowa wersja platformy powstała z myślą o maksymalnym komforcie użytkowników i efektywności nauki. e-KIRP łączy nowoczesny design z przejrzystym układem.

Co wyróżnia nową platformę e-KIRP?

- Nowoczesny wygląd – odświeżona szata graficzna zapewnia estetykę na najwyższym poziomie oraz ułatwia nawigację, podnosząc komfort korzystania z platformy.
- Udoskonalone narzędzie do wyświetlania materiałów – nagrania wideo oferują teraz jeszcze wyższą jakość obrazu, a zoptymalizowany interfejs pozwala skupić się na treściach merytorycznych.
- Elastyczne tryby szkoleniowe – wprowadzono możliwość wyboru, czy użytkownik chce zdobywać punkty szkoleniowe, czy korzystać z materiałów wyłącznie w celach edukacyjnych. Osoby, które nie potrzebują punktów, mogą korzystać z treści bez konieczności potwierdzania obecności, co zapewnia większą swobodę nauki.

Dlaczego warto skorzystać z nowej platformy?

- Intuicyjna obsługa – przemyślany układ menu i funkcji pozwala na szybkie odnalezienie interesujących treści.
- Wyższa jakość materiałów edukacyjnych – ulepszone narzędzie do wyświetlania wykładów gwarantuje wygodę podczas nauki.
- Większa elastyczność – możliwość dostosowania sposobu nauki do indywidualnych potrzeb zwiększa wygodę użytkownika.
- Nowoczesny design – estetyczna i nowoczesna oprawa graficzna sprawia, że nauka staje się przyjemniejsza i bardziej angażująca.

Zapraszamy wszystkich radców prawnych i aplikantów radcowskich do zapoznania się z nowymi możliwościami platformy e-KIRP. Państwa opinie są dla nas niezwykle cenne, dlatego będziemy wdzięczni za wszelkie sugestie dotyczące nowej wersji e-KIRP. Prosimy o przesyłanie uwag na adres e-kirp@kirp.pl. ■

Red., www.kirp.pl

INAUGURACJA I ROKU SZKOLENIOWEGO APLIKACJI RADCOWSKIEJ 2025

16 stycznia w Hali Koszyki w Warszawie odbyła się uroczysta inauguracja I roku szkoleniowego aplikacji radcowskiej. Było to wyjątkowe wydarzenie organizowane przez Krajową Radę Radców Prawnych, podczas którego uhonorowano aplikantów, którzy osiągnęli najwyższe wyniki podczas egzaminu wstępnego. Gośćmi honorowymi spotkania byli dyrektor Departamentu Zawodów Prawniczych w Ministerstwie Sprawiedliwości Iwona Kujawa oraz radca prawny prof. Marcin Matczak.

Fot. Archiwum KIRP

Na uroczystości uhonorowano aplikantów, którzy osiągnęli najwyższe wyniki podczas egzaminu wstępnego

Wydarzenie poprowadziła r. pr. Agnieszka Gajewska-Zabój, która uroczystie powitała Prezesa KRRP Włodzimierza Chróścika, Wiceprezesa KRRP Bartosza Opalińskiego, przewodniczącą Komisji Aplikacji KRRP Agnieszkę Soltys, honorowych gości – dyrektora Departamentu Zawodów Prawniczych w Ministerstwie Sprawiedliwości Iwonę Kujawę oraz prof. Marcina Matczaka, Dziekanów Rad okręgowych izb radców prawnych, a także bohaterów wydarzenia – aplikantów radcowskich, którzy uzyskali najwyższe noty podczas egzaminu wstępnego w okręgowych izbach.

Mecenas Agnieszka Gajewska-Zabój w swoim wystąpieniu podkreśliła znaczenie osiągnięć aplikantów oraz ich determinację, która doprowadziła ich do tego momentu. Wyraziła nadzieję, że czas aplikacji będzie dla nich okresem intensywnego rozwoju zawodowego i osobistego.

WIEDZA I WARTOŚCI

Z kolei Prezes KRRP Włodzimierz Chróścik w swoim przemówieniu podkreślił kluczową rolę aplikacji radcowskiej w przygotowaniu do wykonywania zawodu radcy prawnego.

– Rozpoczynacie dzisiaj nie tylko aplikację radcowską, ale także ważny etap w swoim życiu, który będzie wymagał od was wysiłku intelektualnego, zaangażowania i refleksji nad tym, jakimi prawnikami chcecie być – zaznaczył. Podkreślił, że wysokie wyniki na egzaminie wstępnym świadczą nie tylko o doskonałym przygotowaniu merytorycznym, lecz również o determinacji i ambicji, które są niezbędne w zawodzie radcy prawnego. Prezes KRRP przypomniał także, że samorząd radcowski, jeden z największych w Polsce, oferuje aplikantom wsparcie edukacyjne, technologiczne oraz możliwość uczestnictwa w próbnych egzaminach i kolokwium.

Włodzimierz Chróścik wskazał również wartości, które powinny przyświecać każdemu prawnikowi.

– Pamiętajcie, że praca prawnika to pomaganie ludziom w momentach, kiedy najbardziej tego potrzebują. To zaszczyt, ale i ogromne zobowiązanie – mówił, przywołując inspirujące słowa Antona Czechowa: „Człowiek jest tym, w co wierzy”.

Iwona Kujawa, dyrektor Departamentu Zawodów Prawniczych w Ministerstwie Sprawiedliwości, podczas swojego wystąpienia z entuzjazmem podkreśliła prestiż aplikacji radcowskiej, która od

lat jest najczęściej wybieraną ścieżką prawniczą w Polsce. Zwróciła uwagę na wartości stojące u podstaw samorządu radcowskiego.

– Aplikacja radcowska to nie tylko nauka przepisów, to także nauka odpowiedzialności, etyki i współpracy w ramach samorządu. Jestem przekonana, że każdy z państwa znajdzie swoje miejsce na prawniczym rynku pracy – zakończyła, życząc aplikantom powodzenia i zawodowego spełnienia i wyrażając wiarę w ich potencjał.

Wiceprezes KRRP Bartosz Opaliński, nadzorujący obszar związany z aplikacją radcowską, skierował do aplikantów motywujące słowa. Podkreślił, że rozpoczęcie aplikacji to początek trzyletniej podróży, która zmieni ich życie i przygotuje do pełnienia odpowiedzialnej roli przedstawiciela zawodu zaufania publicznego.

– Nie bójcie się zadawać pytań, bo kto pyta, nie błądzi – zachęcał. – Zdobywanie odpowiedzi i wyciąganie wniosków z błędów to kluczowe elementy rozwoju. Zachęcał aplikantów do czerpania inspiracji od swoich mentorów i patronów, a także do nieustannego doskonalenia swoich umiejętności.

Gościem gali był radca prawny prof. Marcin Matczak

Przewodnicząca Komisji Aplikacji KRRP Agnieszka Sołtys podkreśliła wagę współpracy z aplikantami w tworzeniu nowoczesnego i atrakcyjnego programu aplikacyjnego. Zwróciła uwagę na inicjatywy wspierające rozwój aplikantów, takie jak program Erasmus, staże zagraniczne czy międzynarodowe turnieje prawnicze.

– Zdanie egzaminu zawodowego to pierwszy cel, ale najważniejsze jest przygotowanie do wykonywania zawodu radcy prawnego. Chcemy, by aplikacja była dla państwa okresem rozwoju, który otworzy nieskończone możliwości – podsumowała.

Niezwykle inspirujące było wystąpienie prof. Marcina Matczaka. Profesor przywołał trzy kluczowe aspekty: scenę, osobę i myśl, aby pokazać aplikantom, że praca prawnika to nie tylko wiedza, lecz także wartości i odpowiedzialność wobec innych.

– Pamiętajcie, że oprócz wiedzy musicie kierować się wartościami. To one definiują was jako prawników i ludzi – podkreślił.

Dyrektor Departamentu Zawodów Prawniczych w Ministerstwie Sprawiedliwości Iwona Kujawa

Fot. Archiwum KIRP

NAGRODY DLA NAJLEPSZYCH

Podczas uroczystości wręczono nagrody aplikantom z najwyższą punktacją z egzaminu wstępnego. Wśród najlepszych znaleźli się Paulina Olszańska z OIRP w Białymstoku – 147 punktów, Natalia Korczak z OIRP w Krakowie – 146 punktów, Oliver Zaniewski z OIRP w Warszawie – 145 punktów, Aleksandra Homołko z OIRP we Wrocławiu – 144 punkty, Remigiusz Soboń z OIRP w Katowicach – 144 punkty, Julia Orzetowska z OIRP w Gdańsku – 143 punkty, Mirosław Pawlik z OIRP w Poznaniu – 143 punkty, Patrycja Dawid z OIRP w Olsztynie – 142 punkty, Aleksander Barysza z OIRP w Opolu – 139 punktów, Anna Królikowska z OIRP w Toruniu – 139 punktów, Piotr Wyszogrodzki z OIRP w Łodzi – 139 punktów, Adrianna Szczygiel z OIRP w Szczecinie – 138 punktów, Michał Sroka z OIRP w Wałbrzychu – 137 punktów, Karolina Juszczyk z OIRP w Rzeszowie – 136 punktów, Monika Koszarska oraz Karol Sołtys z OIRP w Kielcach – 136 punktów, Małgorzata Pikul oraz Bernadetta Żmuda z OIRP w Lublinie – 135 punktów, Mateusz Rostonkiewicz z OIRP w Zielonej Górze – 135 punktów, Hubert Roszyka z OIRP w Bydgoszczy – 135 punktów, Dorian Zarzycki z OIRP w Koszalinie – 132 punkty.

Każdy wyróżniony otrzymał list gratulacyjny oraz upominki ufundowane przez Krajową Radę Radców Prawnych.

Na zakończenie w imieniu wyróżnionych głos zabrała Paulina Olszańska, dziękując za wyróżnienie i podkreślając znaczenie wsparcia samorządu oraz środowiska prawniczego w drodze do sukcesu zawodowego.

Uroczystość zakończyła mec. Agnieszka Gajewska-Zabój, gratulując aplikantom i życząc im, aby czas aplikacji stał się dla nich okresem zdobywania doświadczeń i licznych sukcesów.

Gratulujemy aplikantom i życzymy powodzenia na drodze zawodowej! ■

Red., www.kirp.pl

PRÓBNY EGZAMIN RADCOWSKI 2025

Prawie 1200 aplikantów chce sprawdzić swoją wiedzę przed egzaminem zawodowym

Krajowa Rada Radców Prawnych już po raz kolejny zaprosiła aplikantów radcowskich do udziału w próbnym egzaminie radcowskim. Na tegoroczny egzamin zapisało się prawie 1,2 tys. aplikantów z 1637 uprawnionych.

Próbny egzamin radcowski to doskonała okazja, aby rzetelnie ocenić stan swoich przygotowań do egzaminu zawodowego, zaznajomić się z formą egzaminu i sprawdzić swoje umiejętności w warunkach zbliżonych do rzeczywistych.

Egzamin obejmuje pięć części pisemnych, które odbędą się w dniach: 10 lutego – prawo karne (godz. 10.00, czas: 360 min), 11 lutego – prawo cywilne/rodzinne (godz. 10.00, czas: 360 min), 12 lutego – prawo gospodarcze (godz. 10.00, czas: 360 min), 13 lutego – prawo administracyjne oraz ZWZ, etyka (godz. 10.00, czas: 480 min).

Próbny egzamin odbędzie się w formie online na platformie szkoleniowej e-KIRP (www.e-kirp.pl). Do udziału w nim uprawnieni są wyłącznie aplikanci, którzy ukończyli aplikację w grudniu 2024 r. ■

Red., www.kirp.pl

IZBY CHARYTATYWNE

OIRP W BIAŁYMSTOKU

Gorące serca na mroźnym wschodzie!

Białostocka izba wsparła m.in. akcję „Zaprzęg Świętego Mikołaja”, by zapewnić podopiecznym Fundacji „Pomóż im” jak najwięcej radości w okresie przedświątecznym.

Fot. OIRP w Białymstoku

Nie zabrakło także – jak co roku – hojnych darczyńców w ramach akcji Szlachetna Paczka. W tym roku izba spełniła marzenia trzysobowej rodziny: samodzielnie radzącej sobie babci, jej chorego syna i małego wnuczka. Członkowie białostockiego samorządu wspierali również indywidualne zbiórki funduszy przeznaczonych w szczególności na pomoc medyczną dzieciom, w tym na operację Filipka – wnuczka naszej izbowej koleżanki. ■

Urszula Luiza Sienkiewicz

OIRP W LUBLINIE

Aukcja na rzecz dzieci i zbiórka na Szlachetną Paczkę

W ramach XXXII edycji akcji Pomóż Dzieciom Przetrwać Zimą 2024 w Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim 3 grudnia odbyła się wyjątkowa aukcja przedmiotów – Dar Serca za Dar Serca.

Fot. OIRP w Lublinie

Z ramienia OIRP w Lublinie w aukcji brali udział rzecznik prasowy, członek Rady Ewa Urbanowicz i członek Prezydium Rady Marek Mazur, którzy za produkty żywnościowe na rzecz akcji wycytywali dwa piękne zdjęcia z Madery autorstwa redaktor naczelnej Radia Lublin Kingi Hendzel. Zebrane w trakcie licytacji produkty trafią do dzieci, ich rodzin i podopiecznych placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Lubelska izba razem z Fundacją „Znam Prawo” po raz kolejny dołączyła też do projektu Szlachetna Paczka. W tym roku wsparcie od izby otrzymał samotny ojciec siedmioletniego chłopca. Zebrane fundusze pozwoliły na zakup niezbędnych rzeczy dla rodziny. ■

Ewa Urbanowicz

OIRP W KIELCACH

Szlachetne serca dla Szlachetnej Paczki

Radcowie prawni, aplikanci radcowscy oraz pracownicy kieleckiej izby po raz kolejny wsparli Szlachetną Paczkę.

Tym razem przedstawicielom izby udało się zebrać środki finansowe na zaspokojenie potrzeb wybranej rodziny, tj. na zakup dużej szafy, tonę ekogroszku, żywność, środki czystości, koce, pościel i wiele innych. Finał akcji 14 grudnia jak zwykle przyniósł masę radości, wdzięczności i wzruszenia. ■

Aleksandra Sutowicz

Fot. OIRP w Kielcach

OIRP W OLSZTYNIE

Paczki dla rodziny w potrzebie

Olsztyńska izba po raz kolejny dołączyła do projektu Szlachetna Paczka.

Fot. OIRP w Olsztynie

Radcowie prawni, aplikanci i pracownicy biura izby zaangażowali się w pomoc rodzinie pani Agnieszki. Zakupiliśmy m.in. żywność, środki czystości, odzież, materiały szkolne, zabawki, poduszkę, kotdrę, pościel, laptop oraz lodówkę. Łączny koszt paczek przygotowanych przez mniej więcej 40 radców i aplikantów OIRP w Olsztynie to ok. 10 tys. zł. Koordynatorem akcji był Dziekan Rady OIRP w Olsztynie Michał Korwek. Dziękujemy za hojne dary. ■

Daniel Kalski

OIRP W RZESZOWIE Paka dla zwierzaka i weekend cudów ze Szlachetną Paczką

To już VIII edycja świątecznej akcji charytatywnej dla psiaków i kociaków ze schroniska, organizowanej przez radców prawnych i aplikantów radcowskich z rzeszowskiej izby. W tym roku swoim wsparciem objęliśmy schronisko dla bezdomnych zwierząt „Kundelek” w Rzeszowie.

Fot. OIRP w Rzeszowie

Zbiórka obejmowała m.in. karmę suchą i mokrą dla kotów i psów, środki czystości, szampony i odżywki dla psów, jak również zabawki dla psów i kotów, różnego rodzaju smakołyki oraz datki finansowe do puszek.

Z kolei 15 grudnia radcowie prawni z OIRP w Rzeszowie wzięli udział w wyjątkowym wydarzeniu – weekendzie cudów Szlachetnej Paczki. Z dumą przekazaliśmy aż 22 starannie przygotowane paczki dla wspieranej przez nas rodziny. Paczki trafiły do magazynu w Przemyślu, zawierając wszystko, co potrzebne, aby wprowadzić odrobinę radości i nadziei do życia samotnej matki i jej dzieci. W paczkach znalazły się m.in.: produkty spożywcze, odzież i obuwie, środki czystości, materiały szkolne, bony na zakup żywności i kosmetyków, kuchenka gazowa oraz szczególne upominki dla każdego członka rodziny. To wszystko było możliwe dzięki wielotygodniowej zbiórce, w którą zaangażowali się radcowie i aplikanci z OIRP w Rzeszowie. ■

Justyna Wojdyto-Borucka

Fot. OIRP w Rzeszowie

OIRP W SZCZECINIE Aukcja rysunku Henryka Sawki dla WOŚP

W okresie od grudnia 2024 r. do stycznia 2025 r. OIRP w Szczecinie przystąpiła do ogólnopolskiej akcji organizowanej przez Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy.

Fot. OIRP w Szczecinie

W ramach tego w siedzibie izby udostępniona była puszka WOŚP i utworzono aukcję charytatywną, na której licytowano replikę rysunku Henryka Sawki. Rysunek oryginalnie został stworzony dla przygotowanego przez izbę kalendarza na 2025 rok. ■

Jakub Cieśliski

OIRP W TORUNIU Wsparcie finansowe trzech placówek opiekuńczo-wychowawczych

W grudniu 2024 r. w ramach akcji „Święty Mikołaj w Niebieskiej Todze” Okręgowa Izba Radców Prawnych w Toruniu wraz z członkami, aplikantami radcowskimi i przyjaciółmi izby zorganizowała szereg akcji charytatywnych w związku z nadchzącymi świętami Bożego Narodzenia. Tradycyjnie Rada OIRP udzieliła wsparcia finansowego trzem placówkom opiekuńczo-wychowawczym – w Toruniu, Grudziądzu i we Włocławku.

Ponadto członkowie Komisji ds. Promocji Zawodu, Mediów i Komunikacji oraz ds. Sportu i Rekreacji koordynowali oficjalną zbiórkę w celu wsparcia dzieci z ośrodków wychowawczych. Zebrane podarunki Dziekan Rady Dorota Sylwestrzak oraz radcowie prawni: Izabela Krasecka, Oliwia Lewicka-Kućmaja, Angelika Raczkowska, Wojciech Kućmaja oraz Wojciech Kietbasiński, wręczyli wychowankom placówek. Spotkanie w placówkach było doskonałą okazją do prezentacji zawodu radcy prawnego oraz nawiązania współpracy w ramach edukacji prawnej. ■

Martyna Wilmanowicz-Stupczewska, Dorota Sylwestrzak

OIRP W ZIELONEJ GÓRZE Zbiórka i paczki dla rodziny

Członkowie zielonogórskiej izby po raz kolejny udowodnili, że łącznie zawodowego profesjonalizmu z zaangażowaniem społecznym jest możliwe.

W grudniu 2024 r. radcowie prawni i aplikanci aktywnie wsparli akcję Szlachetnej Paczki, okazując wielkie serce i hojność. Dzięki ich wspólnemu wysiłkowi udało się zebrać wszystkie potrzebne środki, aby spełnić potrzeby wybranej rodziny, zapewniając jej nie tylko najpotrzebniejsze rzeczy, ale również radość i nadzieję na lepsze jutro. Inicjatywa ta pokazuje, że solidarność i empatia są wartościami bliskimi środowisku prawniczemu, a działania takie jak te są dowodem na ich realny wpływ na życie lokalnej społeczności. Serdeczne podziękowania dla wszystkich, którzy zaangażowali się w ten szczytny cel! ■

Antoni Przybyta

OIRP W KOSZALINIE

Siedemnastu nowych aplikantów

W siedzibie koszalińskiej izby 10 grudnia ub.r. 17 osób złożyło ślubowanie i uzyskało status aplikanta radcowskiego.

Wyróżnienie zdobył Dorian Zarzycki, który zdał egzamin wstępny z najlepszym wynikiem – uzyskał 132 punkty. ■

Marta Kozłowska

Fot. OIRP w Koszalinie

OIRP W OLSZTYNIE

Radcowski budżet obywatelski

Rada OIRP w Olsztynie wyraziła zgodę na utworzenie w izbie budżetu obywatelskiego na rok 2025 w kwocie 5 tys. zł brutto.

Zgodnie z uchwałą każdy radca prawny olsztyńskiej izby może zgłosić dowolną liczbę projektów związanych z działalnością izby lub z zawodem radcy prawnego. Projekty te w ramach przeznaczonej na ten cel kwoty podlegać będą wyborowi przez radców prawnych. Realizowany będzie projekt, który otrzyma najwięcej głosów. ■

Daniel Kalski

OIRP W POZNANIU

Proces Świętego Mikołaja z Gwiazdorem

Każdego roku 6 grudnia to dzień, w którym małe i duże dzieci szukają prezentów od... Gwiazdora albo Świętego Mikołaja. Zarówno Gwiazdor, jak i Święty Mikołaj stali na stanowisku, że tylko jeden z nich jest uprawniony do obdarowywania dzieci. Taki stan trwał bardzo długo, ale gdy miarka się przebrała, Święty Mikołaj pozwał Gwiazdora, aby raz na zawsze ustalić, kto w Wielkopolsce w grudniu przynosi świąteczne prezenty dla dzieci.

Niezwykły proces raz na zawsze miał rozstrzygnąć, kto ma prawo do długiej, białej brody, czerwonego płaszcza i – co najważniejsze – rozdawania prezentów.

Z inicjatywy sędziów ze Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia” przy współpracy OIRP w Poznaniu oraz ORA w Poznaniu 6 grudnia ub.r. odbyła się symulacja sądowej rozprawy, w czasie której skład sędziowski miał rozstrzygnąć w wyroku bardzo istotną dla dzieci kwestię. Dla tak ważnej rozprawy gościny udzielił Polski Teatr Tańca przy ul. Stanisława Taczaka 8 w Poznaniu, umożliwiając tym samym uczestnictwo w niej w charakterze publiczności 300 dzieciom z wielkopolskich szkół. W symulacji rozprawy wzięli udział aktorzy poznańskich scen oraz sędziowie ze Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”, przedstawicielki i przedstawiciele OIRP w Poznaniu oraz ORA w Poznaniu. ■

Fot. OIRP w Poznaniu

Andrzej Pieścik

OIRP W RZESZOWIE

Warsztaty z mediacji rówieśniczej

„Rozwiąż spór na święta” – pod takim hasłem uczniowie szkół podstawowych dowiedzieli się, jak ważne jest słuchanie drugiej strony oraz wyrażanie swoich uczuć i potrzeb w sposób konstruktywny.

Warsztaty z mediacji rówieśniczej, zorganizowane przez Ośrodek Mediacji przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Rzeszowie 12 grudnia ub.r. w siedzibie izby, miały na celu nie tylko nauczenie dzieci technik mediacji, lecz także rozwijanie umiejętności interpersonalnych oraz empatii. Wydarzenie otworzył Dziekan Rady OIRP w Rzeszowie Aleksander Cisek wraz z prezes Ośrodka Mediacji przy OIRP w Rzeszowie Martą Pietras-Eichberger. W spotkaniu uczestniczyli starszy wizytator Kuratorium Oświaty w Rzeszowie i rzecznik dyscyplinarny dla nauczycieli przy Wojewodzie Podkarpackim Lucyna Matek-Adamiak, a także Wiceprezes KRRP Bartosz Opaliński. ■

Justyna Wojdyto-Borucka

OIRP W WAŁBRZYCHU

Ślubowanie aplikantów radcowskich

Dziekan Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych w Wałbrzychu Marek Majka 10 grudnia ub.r. odebrał uroczyste ślubowanie od osób, które po zdaniu egzaminie wstępnym zostały wpisane na listę aplikantów radcowskich.

Do grona aplikantów OIRP w Wałbrzychu dołączyło 27 osób, które od stycznia 2025 r. rozpoczną zajęcia szkoleniowe na I roku aplikacji radcowskiej. Wszyscy aplikanci otrzymali wraz z gratulacjami publikację książkową. ■

Agnieszka Polewska

Fot. OIRP w Wałbrzychu

OIRP W ZIELONEJ GÓRZE

Spotkanie interesariuszy Wydziału Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Zielonogórskiego

Na Uniwersytecie Zielonogórskim 11 grudnia ub.r. odbyło się spotkanie interesariuszy Wydziału Prawa i Ekonomii. W wydarzeniu wzięli udział Dziekan Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych w Zielonej Górze dr Przemysław Szejna.

Dyskusja objęła szerokie spektrum tematów związanych z dalszym rozwojem i współpracą wydziału, w tym: działania promujące prawo w szkołach średnich, organizację wspólnych konferencji, szkoleń oraz olimpiad prawniczych. Szczególną uwagę poświęcono zagadnieniu uwzględnienia w programie nauczania problematyki nowych technologii, które odgrywają coraz większą rolę w praktyce prawniczej.

Spotkanie było ważnym krokiem w kierunku umacniania więzi między środowiskiem akademickim a praktyką prawniczą, otwierając nowe możliwości współpracy. ■

Antoni Przybyła

MUSIMY ODPOWIADAĆ NA ZMIENIAJĄCE SIĘ POTRZEBY SZKOLENIOWE RADCÓW I APLIKANTÓW

Rozmowa z r. pr. Bartoszem Opalińskim, Wiceprezesem KRRP XII kadencji.

■ Krajowa Rada Radców Prawnych powierzyła panu dwa bardzo ważne obszary działania – doskonalenie zawodowe radców prawnych oraz sprawy aplikacji. To nie jest przypadek.

Rzeczywiście w XII kadencji KRRP nadzoruję prace Komisji Doskonalenia Zawodowego i Komisji Aplikacji, więc szkolenie ustawiczne radców prawnych i kwestie związane z aplikacją są w centrum moich zainteresowań. W poprzednich dwóch kadencjach jako członek Prezydium KRRP zajmowałem się natomiast sprawami integracji środowiska, wspieraniem rozwoju zawodowego, a szczególnie sprawami młodych radców prawnych. Stojąc na czele Komisji Wspierania Rozwoju Zawodowego KRRP, organizowałem Forum Młodych Radców Prawnych oraz współtworzyłem Forum Aplikantów Radcowskich. Propagowałem także nowe technologie w pracy radców prawnych.

■ Jest pan zatem do realizacji tego zadania doskonale przygotowany. Wprowadzenie radców w świat nowych technologii – jedno z najważniejszych zadań w tej kadencji – też się w nie wpisuje.

Tak, ale warto podkreślić, że do tego zadania KRRP XII kadencji powołała odrębną Komisję Nowych Technologii. Przewidujemy, że jej działania będą wspierać prace pozostałych komisji wszędzie tam, gdzie będziemy mierzyć się z wyzwaniami wynikającymi z rozwoju nowych technologii. W ten sposób osiągniemy efekt synergii w działaniach poszczególnych komisji, co pozwoli na bardziej kompleksowe podejście do realizacji celów.

Niewątpliwie rewolucja technologiczna trwa i w bardzo szybkim tempie zmienia środowisko naszej pracy. Przed nami różnego rodzaju nowinki technologiczne i związane z nimi programy do analizy dokumentów, automatyzacja procesów i research, które wkrótce staną się niezbędne do efektywnego funkcjonowania na rynku prawniczym. Radca prawny, który będzie unikał nowych rozwiązań technologicznych, zostanie w tyle. Będzie mniej efektywny, mniej konkurencyjny, utraci kontakt z klientami, a także możliwość automatyzacji części swojej pracy, którą umożliwiają nowe technologie oparte na AI. Jako samorząd musimy wyposażać aplikantów i radców prawnych w wiedzę z zakresu nowych technologii niezbędną w pracy prawnika oraz narzędzia do tego, aby potrafili z niej korzystać. I to będzie celem naszego działania w procesie przygotowania do zawodu radcy prawnego oraz w trakcie jego wykonywania.

Fot. Archiwum KIRP

BARTOSZ OPALIŃSKI

Radca prawny od 2001 r. W latach 2016–2024 Dziekan Rady OIRP w Rzeszowie, obecnie Wicedziekan Rady. Od 2016 r. członek Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych. Od listopada 2024 r. jako jej Wiceprezes koordynuje i nadzoruje działalność KRRP w zakresie spraw związanych z aplikacją radcowską i doskonaleniem zawodowym. Kieruje też pracami Komitetu ds. Aplikacji oraz Komitetu ds. Doskonalenia Zawodowego KRRP. Wykładowca na aplikacji i członek komisji egzaminacyjnej do przeprowadzenia egzaminu radcowskiego z siedzibą w Rzeszowie.

■ Jakich działań z tym związanych należy się spodziewać?

Przede wszystkim rozwijamy narzędzia już wdrożone, takie jak platforma e-KIRP. Na początku tego roku uruchomiśmy jej nową, bardziej przyjazną wersję. Oferta kursów e-learningowych jest stale aktualizowana, ponieważ prawo dynamicznie się zmienia. Planujemy także wprowadzenie nowych kursów oraz rozbudowywanie kursów już istniejących,

np. zajęć specjalizacyjnych, mając na uwadze przede wszystkim potrzeby zgłaszane przez izby okręgowe, jak również samych radców prawnych i aplikantów radcowskich.

W tym m.in. celu stworzyliśmy w tej kadencji platformy umożliwiające wymianę myśli pomiędzy izbami, jakimi są komitety stałe. Powstało pięć komitetów, w tym Komitet ds. Aplikacji i Komitet ds. Doskonalenia Zawodowego, którymi kieruję. W ich skład wejdzie po jednym przedstawicielu każdej izby, co pozwoli na wymianę doświadczeń między izbami, umożliwiając tym samym identyfikację ich potrzeb oraz problemów. Spotkania komitetów będą odbywać się zdalnie, a ich głównym zadaniem będzie wypracowywanie rekomendacji dla komisji i Prezydium KRRP.

■ **Czy wiadomo już, jakie będą nowe formy doskonalenia zawodowego?**

Jeśli chodzi o doskonalenie zawodowe, to również zwróciliśmy się do izb o zgłaszanie tematyki szkoleń i wykładowców, z którymi współpracują, a którzy mogliby nas wesprzeć w tej pracy. Oczywiście mamy już przygotowany harmonogram szkoleń na najbliższy okres, bo trzeba je przygotowywać z pewnym wyprzedzeniem, ale na dalsze plany wpłyną również zgłoszone do nas sugestie. Ważne jest, aby odpowiadać na zmieniające się potrzeby szkoleniowe radców prawnych. Muszę tu również podkreślić, że w Biurze KIRP taka praca była wykonywana zawsze – działy aplikacji i doskonalenia zawodowego są świetnie zorganizowane i – obok propozycji zgłaszanych przez izby – na bieżąco diagnozujemy potrzeby szkoleniowe radców prawnych i aplikantów.

Radca prawny, który będzie unikał nowych rozwiązań technologicznych, zostanie w tyle. Będzie mniej efektywny, mniej konkurencyjny, utraci kontakt z klientami, a także możliwość automatyzacji części swojej pracy, którą umożliwiają nowe technologie oparte na AI. Jako samorząd musimy wyposażać aplikantów i radców prawnych w wiedzę z zakresu nowych technologii niezbędnej w pracy prawnika oraz narzędzia do tego, aby potrafili z niej korzystać.

■ **W wytycznych Zjazdu, obok spraw, o których już mówiliśmy, znalazł się m.in. zapis o konieczności zapewnienia dostępności szkoleń zdalnych dla wszystkich członków samorządu. Czy to oznacza, że oferta szkoleń stacjonarnych nie będzie rozwijana?**

Forma zdalna szkoleń dla radców prawnych jest bardzo wygodna i coraz popularniejsza. Dużo trudniej jest zorganizować szkolenia stacjonarne. Izby zazwyczaj organizują je w formie hybrydowej, dającej uczestnikom wybór, w jaki sposób chcą uczestniczyć w danym szkoleniu. Na poziomie krajowym natomiast organizacją szkoleń stacjonarnych zajmuje się wyłącznie Fundacja „Subsidio Venire”.

Kwestia szkoleń stacjonarnych była już przedmiotem dyskusji na posiedzeniu Komisji Doskonalenia Zawodowego. Rozważamy organizowanie takich szkoleń lokalnie, np. z zakresu

cyberbezpieczeństwa, w poszczególnych izbach lub dla kilku sąsiadujących jednocześnie. Mogłoby to zmniejszyć koszty dla uczestników i zwiększyć dostępność szkoleń.

Decyzji w tej sprawie jeszcze nie mamy, ale na pewno będzie to przedmiotem dalszych rozmów i ustaleń.

■ **Czyli podsumowując, raczej będzie to rozszerzanie oferty niż likwidacja obecnych form działania?**

Dokładnie tak. Uważam, że zamiast rezygnować z jakiegokolwiek formy, powinniśmy skupić się na jej ulepszaniu. Chcemy, aby szkolenia stacjonarne były bardziej dostępne i przystępne kosztowo, co mogłoby zwiększyć ich popularność. Dlatego z pewnością będzie to obszar, nad którym musimy się jeszcze zastanowić. Działania te mają na celu dostosowanie się do zmieniających się potrzeb i oczekiwań naszego środowiska, a także maksymalizację efektywności edukacji zawodowej.

Jednocześnie planujemy stale rozwijać szkolenia e-learningowe, które już teraz są bardzo cenione przez radców prawnych.

■ **Przejdźmy do drugiego obszaru pańskiej aktywności – do kształcenia aplikantów. Ich postulaty zna pan doskonale. Teraz przyjdzie panu je realizować.**

Oczywiście. Ostatnie, IX Forum Aplikantów odbyło się w październiku w Sandomierzu. Byłem pod wrażeniem dyskusji aplikantów z przedstawicielami Komisji Aplikacji i władz Krajowej Rady. Podstawowy problem, na który aplikanci wskazywali, to niedostateczna komunikacja między nimi a przedstawicielami izb.

Tutaj muszę wyjaśnić, że aplikacje prowadzą izby. Krajowa Rada koordynuje i monitoruje za pośrednictwem Komisji Aplikacji realizację programu aplikacji, przestrzeganie postanowień regulaminu aplikacji. Prowadzi też działalność pomocniczą, dostarcza materiały dydaktyczne, jak również wdraża metody szkoleniowe czy je inicjuje, jak chociażby już obowiązujące konwersatoria i warsztaty.

Wstuchując się w postulaty uczestników forum, ciągle zauważamy potrzebę doskonalenia metod dydaktycznych. Oczywiście wdrażamy określone metody, np. wspomniane już konwersatoria, które mają być formą interakcji wykładowcy z aplikantami, a nie suchym wykładem, co wpisaliśmy do regulaminu, ale często w praktyce takimi nie są.

Widzimy również, że aby skutecznie wdrażać te metody dydaktyczne i wiedzieć, kiedy i gdzie reagować, konieczne jest nawiązanie jeszcze lepszego kontaktu z aplikantami. Potrzebne są ankiety, w których aplikanci nam powiedzą, że np. dany wykładowca nie stosuje metody, która jest wymagana regulaminem aplikacji, i w tym kształceniu ciągle mało jest praktycznych treści. Z tego powodu Komisja Aplikacji rozważa wprowadzenie, oprócz stacjonarnego Forum Aplikantów, dodatkowego forum online, które odbywałoby się dwa razy w roku. To pozwoliłoby jeszcze bardziej zwiększyć nasz kontakt z przedstawicielami środowiska aplikantów i reagować na zgłaszane przez nich uwagi.

W swoich postulatach aplikanci wskazują też potrzebę wymiany doświadczeń i informacji o aplikacji między izbami i – to temat wiodący – konieczność uprządkowania aplikacji.

Dlatego Komisja Aplikacji rekomenduje stosowanie w ramach konwersatoriów i warsztatów takich narzędzi jak kazusy,

korzystanie z orzecznictwa, przygotowanie konkretnych projektów pism procesowych, symulacje rozpraw, a nie suchy przekaz teoretyczny. Bo teoria była na studiach, a teraz młodzi prawnicy muszą się dowiedzieć, jak w praktyce rozwiązać konkretny problem, jak napisać apelację, opinię prawną, pozew, wniosek. To są powtarzające się postulaty aplikantów, a nie w każdej izbie aplikacja jest realizowana tak, jak zakłada regulamin.

■ **Dorzuć tu jeszcze kolejny ważny postulat – jeden dla wszystkich program kolokwium. I co zamierzacie z tymi postulatami zrobić?**

KIRP umożliwi synchronizację działań, oferując izbom ustalone harmonogramy kolokwium wraz z materiałami dydaktycznymi do ich przeprowadzenia.

Dodatkowo KIRP przygotowuje tzw. prace dodatkowe, czyli materiały wzorowane na materiałach egzaminacyjnych. Są to tzw. miniakta, które pomagają aplikantom w przygotowaniach do kolokwium, a w przyszłości również do egzaminu zawodowego.

Chcemy promować aplikację jako najlepszą ścieżkę dojścia do zawodu. Chcemy pokazywać, że jako samorząd dysponujemy największym, nieosiągalnym w ramach poszczególnych kancelarii, instrumentarium szkoleniowym, bazami wiedzy i znakomitą kadrą dydaktyczną. Wszystko to razem gwarantuje najlepsze przygotowanie do egzaminu radcowskiego i wykonywania zawodu.

Rozumiemy jednak, że indywidualna ocena takich prac może być wyzwaniem dla izb, zwłaszcza pod względem finansowym. Dlatego zachęcamy izby do przekazywania prac dodatkowych patronom jako narzędzie wspierające współpracę z aplikantami i doskonalenie ich umiejętności. Takie rozwiązanie może znacząco odciążyć izby finansowo.

■ **Jak chcecie zachęcać patronów do takiego działania?**

Patrona ustanawia rada konkretnej izby. Krajowa Rada może jedynie nadzorować i monitorować ich działalność. Na patronów powinniśmy więc wpływać władze poszczególnych izb.

Na pewno będziemy się tym procesem zajmować i zwrócimy się do izb o to, żeby organizowały spotkania z patronami, wręcz szkolenia dla patronów, uświadamiały im, jakie mają obowiązki, i zachęcały do pracy indywidualnej z aplikantem. Przypomnimy też patronom, że istnieją obowiązujące zasady dobrych praktyk dla patronów, które warto stosować.

■ **Czy należy się spodziewać zmian w aplikacji, czy też wszystko jest, jak należy, i tylko Ministerstwo Sprawiedliwości może w niej coś zmienić?**

Tego nie możemy wykluczyć. My natomiast mamy pewne pomysły na zmianę. Przede wszystkim chcemy promować aplikację jako najlepszą ścieżkę dojścia do zawodu, bo oczywiście można też zostać radcą prawnym bez aplikacji. Chcemy pokazywać, że jako samorząd dysponujemy największym, nieosiągalnym w ramach poszczególnych kancelarii instrumentarium szkoleniowym, bazami wiedzy i znakomitą kadrą dydaktyczną.

Wszystko to razem gwarantuje najlepsze przygotowanie do egzaminu radcowskiego i wykonywania zawodu.

Chcemy promować aplikację zwłaszcza wśród studentów, ale też wśród pracodawców, wskazując, czym jest aplikacja i dlaczego warto zatrudnić aplikanta radcowskiego.

Będziemy to robić m.in. w ramach tygodnia akademickiego na wydziałach prawa. Myślimy też o przygotowaniu filmu promującego aplikację radcowską, który będzie prezentowany w środowisku studentów i pracodawców. Zwiększymy też w mediach liczbę informacji o aplikacji radcowskiej.

■ **A jeśli chodzi o sam program aplikacji?**

Oczywiście tu też będą zmiany. Wymuszą je nowe technologie informatyczne dotyczące systemów usprawniających pracę w kancelariach i funkcjonujących w ramach poszczególnych postępowań, co znajdzie swoje odzwierciedlenie w szkoleniu na aplikacji. Dotyczy to chociażby Krajowego Rejestru Zadłużonych, Portalu Informacyjnego Sądów Powszechnych, które są ciągle unowocześniane i my musimy to uwzględnić.

Przewiduję też zmiany w regulaminie aplikacji oraz planie pracy Komisji Aplikacji. Chcemy dostarczać izbom instrumenty, które mogą służyć implementacji warsztatowych metod kształcenia, i w tym zakresie będziemy stale uatrakcyjnić naszą ofertę. Myślę tu przede wszystkim o zbiorach kasusów z poszczególnych części egzaminu radcowskiego (obejmujących stan faktyczny i rekomendowane rozwiązanie). Tego typu materiały są świetną pomocą dydaktyczną dla prowadzących zajęcia i cieszą się dużym uznaniem aplikantów.

Wsparciem dla naszych wykładowców będzie też szkolenie (w formule online) prowadzone przez najlepszych specjalistów, uwzględniające swoisty kontekst zajęć na aplikacji radcowskiej oraz praktyczne problemy zajęć z aplikantami. Chcemy też rozszerzać tematykę turniejów dla aplikantów, na przykład o turniej prawa nowych technologii.

Ważne będzie ponadto dalsze promowanie stosowania przez izby instrumentów dotychczas oferowanych przez KIRP, takich jak: egzamin próbny, zajęcia e-learningowe, zajęcia specjalizacyjne, Baza Wiedzy Aplikanta, czy – wspomniane już – wspólne kolokwia i prace dodatkowe. Instrumenty te dobrze sprawdzają się w praktyce szkolenia na aplikacji i liczymy, że do korzystania z nich uda się zachęcić jak najwięcej izb.

■ **Z aplikacją wiąże się jeszcze jedno, stałe pytanie – czy wzrośnie opłata za nią?**

Niestety z punktu widzenia izb byłoby to bardzo wskazane, bo koszty aplikacji ciągle rosną, ze względu chociażby na inflację, opłata natomiast, która jest ustalana przez Ministerstwo Sprawiedliwości – nie.

Wiemy, że każdy aplikant jest zainteresowany tym, żeby ta opłata była jak najniższa, samorząd natomiast musi patrzeć na to pragmatycznie i widząc, jak rosną koszty aplikacji, wskazujemy, że bez podniesienia tej opłaty nie będziemy mogli prowadzić aplikacji w sposób odpowiadający oczekiwaniom aplikantów. Aplikacji nie chcemy finansować ze składek radców prawnych, bo one służą innym celom. Budżet aplikacji powinien się bilansować, więc ta podwyżka wydaje się uzasadniona. ■

Rozmawiał Bogdan Bugdański

KOMISJE KRRP XII KADENCJI – WYZWANIA, CELE, PRIORYTETY

Rozpoczęcie XII kadencji Krajowej Rady Radców Prawnych oznacza nie tylko kontynuację dotychczasowych działań, lecz także konieczność zmierzenia się z nowymi wyzwaniami stojącymi przed samorządem radców prawnych. Jednym z kluczowych elementów struktury KRRP są komisje stałe – zespoły ekspertów odpowiedzialne za rozwój i wdrażanie inicjatyw o znaczeniu strategicznym dla całego środowiska.

**PIOTR
OLSZEWSKI**
radca prawny
Fot. OIRP w Warszawie

W skład komisji weszło wiele nowych osób, a ich obecność ma przynieść świeże spojrzenie i nowe pomysły na pracę samorządu. Komisje nie działają jednak w oderwaniu od siebie – wiele tematów, takich jak rozwój nowych technologii czy kształcenie przyszłych radców prawnych, wymaga współpracy różnych gremiów. Jak przekonują przedstawiciele władz samorządu, to właśnie kompleksowe i długofalowe podejście ma kluczowe znaczenie dla skutecznego funkcjonowania KRRP w nowej kadencji.

Każda z ośmiu komisji realizuje konkretne zadania. Ich prace będą miały realny wpływ na codzienną działalność radców prawnych w całym kraju, a wypracowane rozwiązania pozwolą lepiej dostosować funkcjonowanie samorządu do zmieniających się warunków rynkowych i legislacyjnych.

Jakie są priorytety poszczególnych komisji na najbliższe miesiące?

I. Komisja Aplikacji – fundament kształcenia przyszłych radców prawnych

Komisja Aplikacji Krajowej Rady Radców Prawnych nadzoruje realizację programu aplikacji radcowskiej, dbając o jego zgodność z regulaminem oraz aktualizując wykaz aktów prawnych i pytań na kolokwia. Współpracuje z radami okręgowych izb radców prawnych, organizując spotkania konsultacyjne i wymieniając doświadczenia w zakresie kształcenia aplikantów.

Komisja dba o rozwój metod szkoleniowych, w tym symulacje egzaminu radcowskiego, repetytoria oraz szkolenia e-learningowe. Wspiera informatyzację aplikacji, opracowuje wytyczne dotyczące metodyki prowadzenia zajęć oraz materiały edukacyjne pomagające aplikantom w przygotowaniu do egzaminu i wejściu na rynek prawniczy, organizuje fora tematyczne.

Komisje stałe KRRP to kluczowe ogniwa naszego samorządu

Są merytorycznym zapleczem i motorem napędowym rozwoju naszego środowiska. Każda z ośmiu komisji realizuje strategiczne zadania. Wiąże duże nadzieje z ich pracami w obecnej kadencji. Do komisji dołączyło wiele nowych osób, które z pewnością wzbogacą prace nową energią i świeżymi pomysłami. Przed nami znaczące wyzwania, dlatego cieszę się, że zbudowaliśmy w komisjach tak solidne zespoły, które będą wspierać nasze środowisko w stawianiu im czoła. Zwróćmy uwagę, że wiele z tych wyzwań ma charakter międzysektorowy i będzie angażować uwagę kilku komisji jednocześnie. Najprostszy przykład to rosnące znaczenie sztucznej inteligencji, także w pracy prawników, co powinna uwzględnić w planach swoich prac zarówno Komisja Doskonalenia Zawodowego i Komisja Aplikacji (powinniśmy kształcić i doskonalić również w obszarze AI), jak i naturalnie Komisja Nowych Technologii, a także – docelowo – Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu. Rola komisji jest szczególna, ponieważ muszą one pamiętać o strategicznym podejściu do rozwoju samorządu – oderwaniu się od perspektyw izb okręgowych i przyjęciu perspektywy globalnej, działania dla dobra radców prawnych jako ogółu. Prace komisji mają przynosić – i jestem przekonany, że będą przynosić – korzyści dla wszystkich radczyń i radców. Zresztą wypracowanie rozwiązań i działań o skali ogólnopolskiej przyniesie wymierne benefity docelowo także izbom, np. przez udostępnienie wszystkim członkom samorządu takich samych rozwiązań i narzędzi, co też pomoże wyrównywać szanse pomiędzy izbami większymi i mniejszymi.

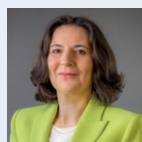
Włodzimierz Chrościk, Prezes KRRP

– Chcemy tak projektować aplikację radcowską, aby realizowała dwa cele: pierwszy to przygotowanie do egzaminu radcowskiego, drugi – bardziej złożony – to przygotowanie do zawodu radcy prawnego w skomplikowanym, pełnym trudnych wyzwań otoczeniu prawnym. Chcemy, aby po ukończeniu aplikacji młodzi radcowie prawni skutecznie stawiali czoła tym wyzwaniom. Aby po ukończeniu aplikacji te trudne wyzwania rynku prawniczego były dla nich już tylko inspirujący-

mi, nieskończonymi możliwościami – wskazuje r. pr. Agnieszka Sottys, przewodnicząca Komisji Aplikacji.

Członkowie Komisji Aplikacji:

- Agnieszka Sottys (OIRP w Warszawie) – przewodnicząca,
- Beata Cedro-Łosak (OIRP w Kielcach),
- Gabriela Krajczewska (OIRP w Bydgoszczy),
- Grzegorz Łaszczycza (OIRP w Katowicach),
- Katarzyna Martko-Mazur (OIRP w Rzeszowie),
- Andrzej Pieścik (OIRP w Poznaniu),
- Monika Skowrońska (OIRP w Krakowie),
- Robert Staszewski (OIRP we Wrocławiu).

AGNIESZKA SOŁTYS, przewodnicząca Komisji Aplikacji

Priorytetem w pracach Komisji Aplikacji na kolejne lata będzie dalsze uprządkowanie aplikacji oraz dostosowanie jej do aktualnych wyzwań rynku usług prawnych. A tych nie brakuje. Mam tu na myśli przede wszystkim potrzebę specjalizacji wymuszaną przez coraz bardziej złożone problemy, z jakimi konfrontują się radcowie prawni, jak też rozwój nowych technologii, który staje się nieodłączną częścią pracy prawnika. Aby realizować te zadania, będziemy rozwijać już wypracowane przez Komisję Aplikacji poprzedniej kadencji instrumenty jak: egzamin próbny, repetytoria przed egzaminem radcowskim, pisemne prace dodatkowe, wspólne kolokwia, zajęcia e-learningowe, zajęcia specjalizacyjne, Baza Wiedzy Aplikanta. W dalszej perspektywie nie wykluczamy rewizji programu aplikacji – każda zmiana w tym zakresie będzie jednak poprzedzona dogłębną kompleksową analizą sięgającą do najlepszych, sprawdzonych wzorców i metod kształcenia, w tym spoza polskiego obszaru prawnego. W bieżącym roku planujemy przygotowanie i dostarczenie izbom nowych instrumentów służących stosowaniu warsztatowych metod kształcenia aplikantów, jak np. publikacji zawierających zbiory kasusów odnoszących się do poszczególnych części egzaminu radcowskiego. Planujemy przeprowadzenie szkolenia dla wykładowców prowadzonego przez najlepszych specjalistów i uwzględniającego swoisty kontekst zajęć na aplikacji radcowskiej oraz metody dydaktyczne oparte na najnowszych narzędziach informatycznych.

Chcielibyśmy, aby aplikacja uczyła nie tyle prawa (to zadanie uczelni prawnych), ile tego, jak stosować prawo. To ta umiejętność – wymagająca biegłego postępowania się metodami wykładni i rozumowań prawnych, wymagająca krytycznego myślenia i wyobraźni prawniczej – to wciąż sztuka elitarna. To ona przesądza o jakości prawnika i w rezultacie o sukcesie jego pracy zawodowej.

Co ważne dla prac komisji – w realizacji naszych zadań chcielibyśmy aktywnie współpracować z aplikantami. Planujemy powołanie forum aplikantów jako stałej platformy spotkań z Komisją Aplikacji. Potrzeby i pomysły aplikantów oraz ich ocena aplikacji będą podstawowym punktem odniesienia dla prac komisji. Chcielibyśmy tak projektować aplikację radcowską, aby była dla aplikantów efektywna, ale też atrakcyjna. W tym celu planujemy dodatkowe inicjatywy poza programem szkolenia, jak np. program Erasmus umożliwiający staże zawodowe aplikantów w kancelariach i biurach prawnych za granicą. Taką dodatkową inicjatywą

będą turnieje dla aplikantów, w tym turnieje międzynarodowe, w takich dziedzinach prawa jak np. prawo UE czy prawo nowych technologii.

II. Komisja Doskonalenia Zawodowego – ciągły rozwój radców prawnych

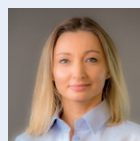
Komisja Doskonalenia Zawodowego KRRP zajmuje się organizowaniem oraz wspieraniem działań mających na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych radców prawnych. Koordynuje szkolenia e-learningowe, webinaria oraz inne formy doskonalenia zawodowego, które są oferowane przez KRRP i okręgowe izby radców prawnych. Ponadto komisja współpracuje z organizacjami prawniczymi oraz środowiskiem naukowym, aby zapewnić dostęp do narzędzi edukacyjnych i materiałów wspierających rozwój radców prawnych i aplikantów.

Do zadań komisji należą również analiza i monitorowanie realizacji obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych. Komisja inicjuje i opiniuje regulacje dotyczące doskonalenia zawodowego oraz proponuje zmiany, które mają na celu usprawnienie procesu szkoleń. Komisja organizuje kursy, warsztaty oraz inne formy szkoleń z zakresu zarówno specjalistycznego prawa, jak i umiejętności miękkich, odpowiadając tym samym na zmieniające się potrzeby rynku prawniczego. Dbą o to, by oferta edukacyjna była dostosowana do wymagań rynku oraz dynamiki zmian w przepisach prawnych.

Jak wskazuje r. pr. Diana Świątkowska, przewodnicząca Komisji Doskonalenia Zawodowego KRRP, doskonalenie zawodowe jest podstawowym elementem skutecznego wykonywania zawodu radcy prawnego. – Dane wskazują, że ponad 90% radców prawnych regularnie uczestniczy w szkoleniach. Jako samorząd dążymy do tego, by te potrzeby były jak najlepiej zaspokajane.

Członkowie Komisji Doskonalenia Zawodowego:

- Diana Świątkowska (OIRP w Wałbrzychu) – przewodnicząca,
- Jolanta Bosak-Szkołnik (OIRP w Rzeszowie),
- Adam Chudziński (OIRP w Gdańsku),
- Marcin Dziurda (OIRP w Warszawie),
- Grzegorz Chycki (OIRP w Katowicach),
- Zbigniew Jacek Minkiewicz (OIRP w Białymstoku),
- Magdalena Romanowska (OIRP w Krakowie),
- Tomasz Witulski (OIRP w Poznaniu).

DIANA ŚWIĄTKOWSKA, przewodnicząca Komisji Doskonalenia Zawodowego

W najbliższym roku prace komisji będą skupione na pogłębieniu współpracy z izbami w zakresie doskonalenia zawodowego. Chcemy poszerzyć naszą ofertę szkoleniową o kursy dotyczące zagadnień bardziej niszowych, żeby każdy radca znalazł interesującą go dziedzinę. Jednocześnie kontynuujemy przedsięwzięcia komisji poprzedniej kadencji, które były trafione i pozwoliły na uzyskanie bardzo wysokiego procentu wyszkolenia zawodowego. Chcemy również wraz z członkami komisji mieć udział w rewolucji technologicznej, dlatego będziemy zagadnienia cyberbezpieczeństwa, wykorzystywania sztucznej inteligencji czy wykorzystywania nowych technologii w pracy zawodowej przybliżać i oswajać.

III. Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu – wsparcie w przestrzeganiu standardów etycznych

Do zadań Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu KRRP należy udzielanie wyjaśnień oraz opinii w sprawach związanych z zasadami etyki zawodowej na wniosek radców prawnych, aplikantów radcowskich oraz organów samorządu radców prawnych. Komisja opracowuje także koncepcje i inicjatywy, które mają na celu wprowadzanie lub modyfikowanie zasad etyki i wykonywania zawodu.

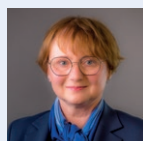
Dodatkowo komisja monitoruje krajowe i międzynarodowe uregulowania dotyczące działalności zawodowej prawników zagranicznych świadczących pomoc prawną w Polsce. W ramach swoich kompetencji komisja opiniuje także projekty aktów prawnych związanych z etyką zawodową radców prawnych, a także wspiera inne komisje okręgowych izb radców prawnych w kwestiach związanych z wykonywaniem zawodu.

Komisja odgrywa kluczową rolę w rozpatrywaniu spraw, które są do niej kierowane przez Krajową Radę Radców Prawnych lub Prezydium KRRP, analizując je pod kątem zgodności z obowiązującymi normami etycznymi i zawodowymi. Praca komisji ma na celu pomoc radcom prawnym w dostosowywaniu się do zmieniającego się otoczenia zawodowego i prawnego przy jednoczesnym zachowaniu najwyższych standardów etycznych.

– Od wielu lat komisja rozstrzyga dylematy i wątpliwości radców prawnych, które powstają przy wykonywaniu zawodu, a dotyczą obowiązujących zasad etycznych. Komisja będzie kontynuowała prace w tym zakresie – przekonuje r. pr. Katarzyna Palka-Bartoszek, przewodnicząca Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu.

Członkowie Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu:

- Katarzyna Palka-Bartoszek (OIRP w Katowicach) – przewodnicząca,
- Jolanta Czepe (OIRP w Koszalinie),
- Agata Gutowska (OIRP w Rzeszowie),
- Andrzej Kadzik (OIRP w Krakowie),
- Karolina Pukańska-Dura (OIRP w Poznaniu),
- Rafał Rybnik (OIRP w Białymstoku),
- Grzegorz Wyszogrodzki (OIRP w Łodzi),
- Jacek Zieleziński (OIRP w Kielcach).

KATARZYNA PALKA-BARTOSZEK, przewodnicząca Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu

Na progu rozpoczętej kadencji KRRP dostrzegam dwa związane ze sobą kierunki działań, które mogą być istotne dla Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu w tym roku i być wyznacznikiem działań na kolejne lata. Pierwszy to badanie wpływu zmieniającego się rynku, nowych regulacji prawnych, w tym tworzenia oraz wykształcania się licznych nowych instytucji prawnych z szerokiego obszaru usług prawnych, na wykonywanie zawodu radcy prawnego. Uczestnictwo profesjonalistów na rynku świadczenia pomocy prawnej – radców prawnych – wydaje się *prima facie* oczywiste, z racji posiadanej wiedzy prawniczej, a budzi wątpliwości dotyczące możliwości ich pogodzenia z podstawowymi zasadami etycznymi.

Drugi to inicjowanie – w razie potrzeby – działań systemowych wspierających możliwości i obecność radców prawnych na rynku usług prawnych.

Chcę, aby komisja działała inkluzywnie. Mam na myśli potrzebę uwzględnienia zachodzących zmian społecznych w sprawach dotyczących wykonywania zawodu. Komisja powinna wspierać samorząd w tym zakresie, w szczególności w kwestiach terminologii i języka, w tym obecności w tym języku feminitywu „radczynie prawna”. Chcemy zapewnić stały dostęp do aktualnych stanowisk i opinii komisji wydawanych w indywidualnych sprawach. Po niezbędnej anonimizacji komisja publikuje je na stronie internetowej kirp.pl w zakładce Etyka, w Strefie radcy i Strefie aplikanta oraz w Bibliotece samorządu radców prawnych w zakładce komisji.

IV. Komisja Nowych Technologii – wsparcie w adaptacji do cyfrowej rzeczywistości

Komisja Nowych Technologii to nowa komisja w strukturze samorządu radców prawnych, która nie funkcjonowała w poprzednich kadencjach. Jej powołanie jest odpowiedzią na rosnące znaczenie nowych technologii na świecie oraz ich wpływ na wykonywanie zawodu radcy prawnego. Komisja została utworzona, aby zająć się współczesnymi wyzwaniami związanymi z dynamicznym rozwojem technologii i ich zastosowaniem w pracy prawniczej.

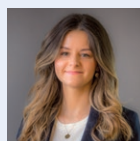
Do zadań Komisji Nowych Technologii należy monitorowanie aktualnych trendów i innowacji w obszarze technologii prawnych na rynku krajowym oraz międzynarodowym. Komisja analizuje wpływ nowych technologii na wykonywanie zawodu radcy prawnego i wspiera radców prawnych oraz aplikantów w ich wdrażaniu. Działania te obejmują organizację szkoleń, warsztatów, seminariów, tworzenie materiałów edukacyjnych oraz promowanie nowych technologii wśród środowiska prawniczego.

Komisja również inicjuje oraz opiniuje projekty mające na celu wdrażanie nowych technologii w działalności Krajowej Rady Radców Prawnych. Ponadto opracowuje standardy i wytyczne dotyczące stosowania nowych technologii i ocenia zgodność wdrażanych rozwiązań z obowiązującymi regulacjami prawnymi oraz zasadami etyki zawodowej.

– Chcielibyśmy, żeby dzięki działaniom samorządu radcowie prawni bez względu na poziom ich zaawansowania technologicznego czuli się po prostu bezpiecznie w poruszaniu się po tym dynamicznie rozwijającym się obszarze – wskazuje r. pr. Anna Augustyn, przewodnicząca Komisji Nowych Technologii.

Członkowie Komisji Nowych Technologii:

- Anna Augustyn (OIRP we Wrocławiu) – przewodnicząca,
- Michał Araszkiwicz (OIRP w Krakowie),
- Anna Austen-Palicka (OIRP w Gdańsku),
- Aneta Baranowska (OIRP w Lublinie),
- Agnieszka Gajewska-Zabój (OIRP w Warszawie),
- Piotr Kamiński (OIRP w Rzeszowie),
- Dominik Lubasz (OIRP w Łodzi),
- Stanisław Sopol (OIRP w Warszawie).

ANNA AUGUSTYN, przewodnicząca Komisji Nowych Technologii

Komisja Nowych Technologii jest komisją całkowicie nową, ale myślę, że już wkrótce będziemy mogli podzielić się szczegółami planowanych projektów. Na pewno chcielibyśmy skupić się m.in. na organizacji szkoleń i warsztatów, w tym w zakresie AI czy legal designu, wskazywaniu standardów

bezpiecznego wykorzystania narzędzi legaltech oraz pozostawaniu na bieżąco z trendami i zmianami w tej obecnie jednej z najszybciej ewoluujących dziedzin, tak żeby działania komisji były odpowiedzią przede wszystkim na aktualne potrzeby radców prawnych.

Naszym zadaniem jest, aby radcowie prawni nie tylko nadążali za zmianami, ale także by nie traktowali nowych technologii jako zagrożenia, lecz jako szansę na rozwój i możliwość wprowadzenia innowacyjności w swojej codziennej pracy.

V. Komisja Praw Człowieka – edukacja, ochrona, działanie

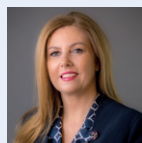
Komisja Praw Człowieka koncentruje się na promowaniu poszanowania praw człowieka oraz podstawowych wolności, zarówno w kraju, jak i na poziomie międzynarodowym. Do głównych zadań komisji należy reagowanie na naruszenia praw człowieka i obywatela oraz przygotowywanie stanowisk organów samorządu radców prawnych dotyczących takich przypadków. Komisja prowadzi również działania mające na celu popularyzację wiedzy na temat praw gwarantowanych przez Europejską konwencję o ochronie praw człowieka oraz Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej. Monitoruje orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz stan wykonywania jego wyroków i decyzji.

Komisja angażuje się także w szerzenie wiedzy o prawach człowieka, podstawowych wolnościach oraz ochronie tych praw, organizując działania mające na celu upowszechnienie tej wiedzy w środowisku prawniczym i poza nim. Podejmowane inicjatywy mają na celu integrację środowiska prawniczego, wspieranie wymiany doświadczeń oraz współpracy z organizacjami i instytucjami zajmującymi się ochroną praw człowieka.

– Działania naszej komisji skupią się na wspieraniu radców prawnych w rozwijaniu kompetencji niezbędnych do ochrony praw człowieka i promowaniu najwyższych standardów etycznych w ich codziennej pracy. Zaproponujemy szkolenia, warsztaty i dostarczymy narzędzia, które pozwalają nie tylko doskonalić umiejętności zawodowe, lecz także przygotować się do podejmowania wyzwań związanych z ochroną podstawowych praw i wolności jednostki, w tym do obsługi prawnej klienta ze szczególnymi potrzebami. Wierzymy, że wiedza i świadomość w tym zakresie są fundamentem odpowiedzialnej praktyki prawniczej – mówi r. pr. Ewelina Cała-Wacinkiewicz, przewodnicząca Komisji Praw Człowieka.

Członkowie Komisji Praw Człowieka:

- Ewelina Cała-Wacinkiewicz (OIRP w Szczecinie) – przewodnicząca,
- Magdalena Bartosiewicz (OIRP w Warszawie),
- Agnieszka Chrostowska-Bawoł (OIRP w Rzeszowie),
- Beata Janikowska (OIRP we Wrocławiu),
- Jakub Ławniczak (OIRP w Białymstoku),
- Katarzyna Skarżyńska (OIRP w Toruniu),
- Łukasz Sołtysik (OIRP w Wałbrzychu),
- Barbara Spirala-Taradejko (OIRP w Rzeszowie).

EWELINA CAŁA-WACINKIEWICZ,
przewodnicząca Komisji Praw Człowieka

W obszarze praw człowieka chcemy nie tylko promować ich poszanowanie i propagować wartości leżące u podstaw efektywnej ochrony praw człowieka, lecz także podjąć działania z zakresu dostępności prawnej, a zatem otworzyć się na wymagania osób ze szczególnymi potrzebami. Wprowadzenie

mechanizmów wspierających dostępność prawną leży w interesie zarówno instytucji publicznych, jak i samorządów prawniczych. W tym kontekście niezbędne jest wyposażenie podmiotów świadczących usługi prawne w wiedzę dotyczącą specyfiki szczególnych potrzeb różnych grup społecznych. Wiedza ta powinna obejmować nie tylko rodzaje szczególnych potrzeb, ale także sposoby skutecznej komunikacji z osobami z trudnościami poznawczymi, sensorycznymi czy ruchowymi oraz metody przekazywania im informacji prawnych w sposób klarowny i przystępny.

Nie zaniechamy także działalności szkoleniowej, promocyjnej (poprzez organizację kampanii społecznych), a także organizacji takich wydarzeń jak konkursy, symulacje czy konferencje naukowe promujące poszanowanie praw człowieka.

Pragniemy budować fundamenty dla większej integracji środowiska prawniczego, promować najwyższe standardy etyki zawodowej oraz wzmacniać głos samorządu w debacie publicznej. Dążymy do tego, aby nasze działania wspierały nie tylko rozwój zawodowy radców prawnych, lecz także wzmacniały ich rolę jako strażników praworządności, demokratycznych wartości i praw człowieka.

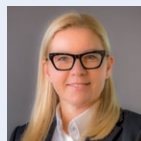
VI. Komisja Promocji Zawodu – budowanie wizerunku radcy prawnego

Komisja Promocji Zawodu radcy prawnego koncentruje się na działaniach mających na celu budowanie i utrzymywanie pozytywnego wizerunku zawodu radcy prawnego oraz samorządu radców prawnych. Główne zadania komisji obejmują promocję zawodu i działalności samorządu, a także analizowanie, w jaki sposób zawód radcy prawnego jest postrzegany przez społeczeństwo, media oraz organy władzy publicznej. Komisja podejmuje także współpracę z mediami, organizując konferencje prasowe oraz inicjując wywiady prasowe, radiowe i telewizyjne na temat wykonywania zawodu radcy prawnego oraz działalności samorządu. Ponadto komisja aktywnie uczestniczy w przygotowywaniu projektów komunikatów i informacji prasowych, które pomagają promować zawód i wspierać pozytywny wizerunek radców prawnych w społeczeństwie.

– Główne zadanie Komisji Promocji Zawodu jest jasne: zwiększać świadomość społeczną o zawodzie radcy prawnego. Chcemy, by radca prawny był zawodem powszechnie rozpoznawalnym i kojarzonym z konkretnymi obszarami pomocy prawnej. Nad tym będziemy pracować – wskazuje r. pr. Aleksandra Gibuła, przewodnicząca Komisji Promocji Zawodu.

Członkowie Komisji Promocji Zawodu:

- Aleksandra Gibuła (OIRP w Koszalinie) – przewodnicząca,
- Maciej Bedyński (OIRP w Poznaniu),
- Maciej Czajkowski (OIRP w Katowicach),
- Sylwia Filińska-Juszczak (OIRP we Wrocławiu),
- Adam Jędrzejewski (OIRP w Szczecinie),
- Krzysztof Józwiak (OIRP w Gdańsku),
- Katarzyna Trochanowska (OIRP w Wałbrzychu),
- Nina Walczyk (OIRP w Rzeszowie).

ALEKSANDRA GIBUŁA, przewodnicząca
Komisji Promocji Zawodu

Używając języka marketingu: zawód radcy prawnego to świetny „produkt” – profesjonalny, wszechstronny i użyteczny. Ale jak każdy produkt wymaga

odpowiedniej promocji, by dotrzeć zarówno do osób świadomych potrzeby pomocy prawnej, jak i tych, które jeszcze nie wiedzą, że radca może rozwiązać ich problemy.

Nasze działania skupiają się na budowaniu rozpoznawalności i pozytywnego wizerunku radców prawnych. Pokazujemy, że radcowie to specjaliści z szerokimi kompetencjami, którzy działają odpowiedzialnie, stale się rozwijają i wykorzystują nowoczesne technologie. W efekcie przekazujemy jasny komunikat: oferujemy usługi prawne z gwarancją jakości.

Dzięki temu wzmacniamy zaufanie społeczne i sprawiamy, że radca prawny staje się naturalnym wyborem w sytuacjach wymagających pomocy prawnej – co przekłada się na realne wsparcie dla całego naszego środowiska.

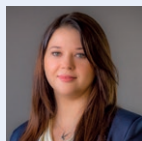
VII. Komisja Wspierania Rozwoju Zawodowego – wsparcie na każdym etapie kariery

Komisja Wspierania Rozwoju Zawodowego koncentruje się na wspieraniu radców prawnych w ich rozwoju zawodowym, a także na budowaniu ich przewagi konkurencyjnej na rynku usług prawnych. Komisja realizuje projekty informacyjno-wydawnicze oraz organizuje wydarzenia społecznościowe, w tym forum młodych radców prawnych oraz forum aplikantów radcowskich, które sprzyjają wymianie doświadczeń i wzajemnemu wsparciu. Ponadto komisja dokonuje analizy oraz oceny czynników ograniczających rozwój zawodowy radców prawnych i aplikantów radcowskich, proponując rozwiązania mające na celu usunięcie tych barier i stwarzanie nowych możliwości rozwoju w obrębie zawodu.

– Działania komisji mają na celu wsparcie radców prawnych na różnych etapach ich kariery zawodowej. Poprzez inicjatywy edukacyjne, mentoringowe i integracyjne chcemy ułatwić radcom rozwój zawodowy, wymianę doświadczeń oraz budowanie relacji w środowisku prawniczym. Jednocześnie dążymy do tworzenia przestrzeni, w której radcowie będą mogli lepiej radzić sobie z wyzwaniami zawodowymi i odnaleźć równowagę między życiem zawodowym a prywatnym. Naszym celem jest, aby każdy radca prawny mógł znaleźć w tych działaniach coś wartościowego dla siebie – zapewnia r. pr. Martyna Smaglińska, przewodnicząca Komisji Wspierania Rozwoju Zawodowego.

Członkowie Komisji Wspierania Rozwoju Zawodowego:

- Martyna Smaglińska (OIRP w Łodzi) – przewodnicząca,
- Liliana Chmiel-Nowacka (OIRP w Olsztynie),
- Szymon Jelonek (OIRP w Warszawie),
- Marta Kozłowska (OIRP w Koszalinie),
- Joanna Kułak (OIRP w Rzeszowie),
- Marta Marek (OIRP w Wałbrzychu),
- Michał Pankiewicz (OIRP w Poznaniu),
- Michał Pyrz (OIRP we Wrocławiu).

MARTYNA SMAGLIŃSKA, przewodnicząca Komisji Wspierania Rozwoju Zawodowego

Działania Komisji Wspierania Rozwoju Zawodowego będą ukierunkowane oczywiście na rozwój zawodowy, ale również na integrację środowiska oraz zwiększenie dostępności wiedzy i narzędzi pomocnych w pracy radcy prawnego. Poprzez różnorodne inicjatywy, takie jak warsztaty,

konferencje czy publikacje, komisja stworzy przestrzeń do wymiany doświadczeń i zdobywania nowych umiejętności. Priorytetem na najbliższy rok jest przede wszystkim poznanie rzeczywistych potrzeb środowiska radców prawnych. Chcemy jeszcze lepiej poznać i zrozumieć wyzwania, z jakimi radcowie mierzą się na co dzień, oraz stworzyć działania, które będą odpowiedzią na ich rzeczywiste potrzeby.

VIII. Komisja Zagraniczna – budowanie relacji na arenie międzynarodowej

Komisja Zagraniczna odpowiada za reprezentowanie samorządu radców prawnych w międzynarodowych organizacjach prawniczych oraz utrzymywanie kontaktów z zagranicznymi samorządami i organizacjami prawniczymi. Do jej zadań należy także przygotowywanie opracowań, analiz oraz innych materiałów, które wspierają działalność samorządu. Komisja koordynuje również przepływ informacji o działaniach zagranicznych podejmowanych w ramach samorządu radców prawnych, organizując wizyty studyjne, konferencje i seminaria, w których biorą udział prelegenci i eksperci zagraniczni.

– W pracy radcy prawnego coraz częściej pojawiają się sprawy z elementem zagranicznym. Udział w przedsięwzięciach międzynarodowych umożliwi wymianę doświadczeń oraz konsultacje z prawnikami wykonującymi zawód w innych krajach. Z własnego doświadczenia wiem, że jest to bardzo inspirujące! Zadaniem komisji będzie więc informowanie radców prawnych o prowadzonej działalności na forum międzynarodowym oraz tworzenie możliwości uczestnictwa w projektach zagranicznych – wskazuje r. pr. Alicja Jagielska-Burduk, przewodnicząca Komisji Zagranicznej.

Członkowie Komisji Zagranicznej:

- Alicja Jagielska-Burduk (OIRP w Bydgoszczy) – przewodnicząca,
- Helena Janczylik (OIRP w Białymstoku),
- Marta Kuligowska (OIRP w Poznaniu),
- Jerzy Makowski (OIRP we Wrocławiu),
- Monika Przybyłowicz (OIRP w Rzeszowie),
- Przemysław Rosiak (OIRP w Warszawie),
- Bartosz Szolc-Nartowski (OIRP w Gdańsku),
- Maria Ślęzak (OIRP w Gdańsku).

ALICJA JAGIELSKA-BURDUK, przewodnicząca Komisji Zagranicznej

Priorytet pracy Komisji Zagranicznej w tym roku to wzmacnianie relacji w ramach samorządu, czyli na poziomie krajowym i regionalnym w zakresie działalności zagranicznej. Zostaną powołani koordynatorzy do spraw zagranicznych z każdej izby. Tworzenie tej sieci będziemy realizować między innymi z udziałem komisji zagranicznych funkcjonujących w niektórych izbach. Pozwoli to na przygotowanie dobrego fundamentu do prowadzenia działalności w tej kadencji.

Planujemy wzmocnienie pozycji polskiego samorządu radców prawnych w prowadzonej współpracy międzynarodowej, w tym przez aktywny udział w pracach stowarzyszeń zrzeszających korporacje prawnicze.

Zależy nam na utrzymaniu partnerstw międzynarodowych oraz na udziale w projektach, których beneficjentami są polscy radcowie prawni. ■

Fot. Adobe Stock

ZMIANY W PRAWIE KARNYM – TZW. USTAWA NAPRAWCZA

Ministerstwo Sprawiedliwości opublikowało duży projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, który obecnie znajduje się w wykazie prac legislacyjnych Rady Ministrów (RCL) na etapie opiniowania. Projektowane zmiany mogą wejść w życie jeszcze w pierwszym kwartale 2025 r.

JUSTYNA WOJDYŁO-BORUCKA

radca prawny, OIRP w Rzeszowie
Fot. Archiwum J. Wojdyło-Boruckiej

Jak wskazuje Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, celem projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, przygotowanego w oparciu o projekt opracowany przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego, jest dokonanie niezbędnych zmian w celu modyfikacji lub wyeliminowania wprowadzonych w ostatnim czasie regulacji najbardziej kontrowersyjnych, sprzecznych z normami konstytucyjnymi i międzynarodowymi oraz naruszających standardy racjonalnego oraz zgodnego z Konstytucją RP tworzenia prawa. Jednym z głównych celów projektu w części procesowej jest osiągnięcie stanu pełnego wdrożenia dyrektyw Unii Europejskiej

dotyczących harmonizacji praw procesowych oskarżonego, w tym prawa dostępu do obrońcy, gwarancji procesowych i pomocy prawnej z urzędu.

ZMIANY W KODEKSIE KARNYM

Omawiając istotę rozwiązań planowanych w projekcie, w tym proponowanych środków realizacji, w pierwszej kolejności wskazać należy na najistotniejsze projektowane rozwiązania w zakresie zmian w Kodeksie karnym. Dokonano zmiany norm reakcji karnoprawnej przez m.in. eliminację nieuzasadnionego ograniczenia swobody sędziowskiej oraz nadanie art. 37a k.k. charakteru uzupełniającego o kary nieizolacyjne ustawowego zagrożenia przewidzianego dla występków, których górna granica wynosi osiem lat pozbawienia wolności. Projektowana ustawa zakłada racjonalne ukształtowanie dyrektyw wymiaru kary w zakresie prewencji indywidualnej i generalnej oraz wyeliminowanie katalogu okoliczności tagodzących i obciążających. Dokonano rozszerzenia zasady *ultima ratio* kary pozbawienia wolności na wszystkie przypadki, w których przewidziana jest możliwość wyboru rodzaju kary, uchylone

zostaną przepisy dotyczące bezwzględnego dożywocia, które ograniczają swobodę sędziowską, a także wprowadzono zasadę dopuszczającą możliwość wymierzenia kary dożywotniego pozbawienia wolności i kary pozbawienia wolności w wysokości przekraczającej 15 lat tylko wtedy, gdy zachodzą wyjątkowe okoliczności. Projekt zakłada wyeliminowanie ograniczenia decyzyjności sądu stanowiskiem prokuratora w zakresie decyzji o nadzwyczajnym złagodzeniu kary oraz warunkowym zawieszeniu jej wykonania wobec sprawcy współdziałającego w popełnieniu przestępstwa. Założono wprowadzenie dla recydywy pojedynczej obostrzenia fakultatywnego przez możliwość wymierzenia kary w wysokości do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę, a dla recydywy wielokrotnej obostrzenia w dolnej granicy wymiaru kary w wysokości powyżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia oraz fakultatywnego obostrzenia w górnej granicy kary. Dokonano wyeliminowania przy karze dożywotniego pozbawienia wolności możliwości obostrzenia przesłanek formalnych oraz orzekania zakazu warunkowego zwolnienia, a także wprowadzono przy warunkowym zwolnieniu okresu próby 10 lat. Projekt zakłada wprowadzenie jednego minimum formalnego przy warunkowym zwolnieniu (po odbyciu co najmniej połowy kary) oraz wyeliminowanie z katalogu surowszych warunków formalnych warunkowego zwolnienia sprawcy, który bezprawnie utrudniał wykonanie kary pozbawienia wolności. Ponadto wśród projektowanych zmian Kodeksu karnego wskazano, że podstawą przedłużenia terminu przedawnienia będzie wszczęcie postępowania przeciwko osobie. Projekt zmian modyfikuje sankcje karne w art. 190 § 1 k.k., 270a § 2 k.k., art. 271a § 2 k.k., art. 277a § 1 i 2 k.k. oraz w art. 305 § 1 k.k. Projekt zakłada również uchylenie § 1a w art. 233 k.k. (zeznawanie nieprawdy lub zatajanie prawdy z obawy przed groźącą odpowiedzialnością karną nam lub najbliższym) obejmującego jedynie sytuacje, które według założeń nie uzasadniają łagodniejszej penalizacji, a także uchylenie § 4a w art. 233 k.k. (nieumyślne przedstawienie fałszywej opinii przez biegłego), który według założeń nietrafnie wiąże sankcje karne z zachowaniami nieumyślnymi.

ZMIANY W KODEKSIE POSTĘPOWANIA KARNEGO

Jak wskazuje Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, istota rozwiązań planowanych w projekcie, w tym proponowane środki realizacji, zakłada szerokie zmiany procedury karnej. Omawiając w punktach najistotniejsze projektowane rozwiązania w zakresie zmian w Kodeksie postępowania karnego, wskazać należy na:

- poszerzenie zakresu dostępu do bezpłatnej pomocy tłumacza dla oskarżonego, który nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim lub jest głuchy lub niemy;
- poszerzenie zakresu dostępu do akt sprawy dla podejrzanego i jego obrońcy w związku z wnioskiem o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania oraz zapewnienie zatrzymanemu i jego obrońcy dostępu do akt postępowania;
- zmiana definicji podejrzanego na osobę, co do której zebrałe dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa i wobec której podjęto czynność procesową ukierunkowaną na jej ściganie;
- przyznanie zatrzymanemu prawa do skorzystania z pomocy obrońcy i ustanowienie obowiązku pełnienia dyżurów przez adwokatów i radców prawnych, których koszty pomocy będą ponoszone przez Skarb Państwa;
- wyeliminowanie ograniczeń w zakresie poufności kontaktów podejrzanego i jego obrońcy;
- wprowadzenie regulacji realizujących prawo podejrzanego do przesłuchania z udziałem obrońcy, a w związku z tym skrócenie i odformalizowanie procedury wyznaczania obrońcy z urzędu w tym zakresie;
- wprowadzenie zasady obowiązkowego udziału obrońcy przy przesłuchaniu podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, oraz obowiązku utrwalenia tego przesłuchania za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk;
- wprowadzenie zakazu dowodowego co do wyjaśnień uzyskanych z naruszeniem przepisów regulujących prawo podejrzanego do przesłuchania z udziałem obrońcy;
- wyeliminowanie sprzeciwu prokuratora: na cofnięcie wniosku o ściganie po rozpoczęciu przewodu, wstrzymującego wykonalność postanowienia sądu o zmianie tymczasowego aresztowania na poręczenie majątkowe oraz wobec wyłączenia jawności rozprawy, a także wyeliminowanie:

Omawiana regulacja przewiduje również zmianę w ustawie o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka przez poszerzenie środków ochrony i pomocy o zapewnienie systemowego wsparcia dla ofiar przestępstw o charakterze terrorystycznym.

- możliwości prowadzenia postępowania o przestępstwo groźby karalnej mimo niezłożenia wniosku o ściganie oraz wymogu udzielenia zgody przez prokuratora na uwzględnienie przez sąd wniosku o dobrowolne poddanie się karze i wprowadzenie warunku braku sprzeciwu prokuratora obecnego na rozprawie;
- uproszczenie procedury wnoszenia subsydiarnego aktu oskarżenia przez odstąpienie od konieczności zaskarżenia do prokuratora nadrzędnego postanowienia o zaniechaniu ścigania;
- wyeliminowanie możliwości zastrzeżenia przez prokuratora obecności przy kontaktach podejrzanego z obrońcą i kontroli korespondencji podejrzanego z obrońcą do 14 dni od dnia tymczasowego aresztowania;
- wprowadzenie możliwości – w miejsce obowiązku – sporządzania uzasadnień wyroków na formularzu według ustalonego wzoru;
- wprowadzenie możliwości wniesienia zażalenia także na odmowę sporządzenia odpisów lub kopii akt postępowania przygotowawczego, a także dodanie tego uprawnienia dla zatrzymanego;
- wprowadzenie zasady niedopuszczalności przeprowadzenia i wykorzystania dowodu uzyskanego dla celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego;
- doprecyzowanie zasad dopuszczalności wykorzystania dowodu uzyskanego podczas stosowania kontroli operacyjnej oraz kontroli i utrwalania treści rozmów;

Fot. Adobe Stock

- objęcie zakresem procedury zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej także tłumaczy przysięgłych i wprowadzenie zasady wykonalności postanowienia w tym zakresie po prawomocności;
- wprowadzenie zażalenia na decyzję o przeprowadzeniu wyjęcia zwłok z grobu oraz wprowadzenie zasady wykonalności postanowienia po prawomocności;
- wyeliminowanie zdalnych posiedzeń aresztowych;
- zmiana przesłanki szczególnej stosowania tymczasowego aresztowania w postaci surowości kary przez podwyższenie górnej granicy ustawowego zagrożenia karą za występki z 8 do 10 lat pozbawienia wolności, podwyższenie skazania na karę pozbawienia wolności z trzech lat do powyżej trzech lat, badanie obawy utrudniania prawidłowego toku postępowania w związku z surowością grożącej kary;
- wprowadzenie maksymalnego czasu trwania tymczasowego aresztowania na tej podstawie do wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji – do 12 miesięcy;
- podwyższenie zagrożenia karą pozbawienia wolności z roku do dwóch lat wyłączającego (co do zasady) możliwość stosowania tymczasowego aresztowania;
- doprecyzowanie przesłanek i oceny wniosków o przedłużenie stosowania tymczasowego aresztowania;
- uchylenie środka zapobiegawczego zakazu zbliżania się, zakazu kontaktu lub zakazu publikacji w sprawach o przestępstwo popełnione w stosunku do członka personelu medycznego;
- wyeliminowanie uzależnienia możliwości wydania listu żelaznego na etapie postępowania przygotowawczego od decyzji prokuratora;
- wyeliminowanie możliwości dalszego orzekania w sprawie po przerwie lub odroczeniu w przypadku zmiany członka orzekającego składu wieloosobowego;
- wyeliminowanie instytucji narady wstępnej i wyroku częściowego;
- wydłużenie terminu do wniesienia apelacji do 30 dni w sprawach, w których doszło do przedłużenia terminu do sporządzenia uzasadnienia;
- poszerzenie reguły *ne peius* w zakresie dotyczącym skazania w przypadku warunkowego umorzenia postępowania w pierwszej instancji oraz zaostrenia kary przez wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności;

- wyeliminowanie możliwości wnoszenia przez Prokuratora Generalnego w sprawach o zbrodnie kasacji z powodu niewspółmierności kary;
- wydłużenie z roku do trzech lat terminu przedawnienia roszczeń o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie – analogicznie w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia;
- podwyższenie kwoty stanowiącej górną granicę należności dla świadka z tytułu wynagrodzenia za utracony zarobek lub dochód z powodu stawiennictwa na wezwanie sądu lub organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze z 4,6% do 11% kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe – analogicznie w postępowaniu cywilnym.

ZMIANY W KODEKSIE KARNYM WYKONAWCZYM

W omawianym projekcie ustawy zaproponowano również zmiany w Kodeksie karnym wykonawczym. Przewidziano wyeliminowanie sprzeciwu prokuratora wobec postanowienia sądu i decyzji komisji penitencjarnej o udzieleniu zezwolenia na odbycie kary w systemie dozoru elektronicznego oraz wobec postanowienia o wstrzymaniu wykonania orzeczenia skutkującego zwolnieniem skazanego z aresztu śledczego lub zakładu karnego, który wstrzymuje wykonanie tego postanowienia lub decyzji do czasu uprawomocnienia. Zaproponowano uchylenie instytucji postanowienia stwierdzającego, że skazany bezprawnie utrudnił wykonanie kary pozbawienia wolności. Dodatkowo wyeliminowano obowiązkowy udział prokuratora w posiedzeniach sądu i komisji penitencjarnej w przedmiocie zezwolenia na odbycie kary w systemie dozoru elektronicznego oraz posiedzeniach sądu w przedmiocie udzielenia warunkowego zwolnienia i odwołania warunkowego zwolnienia.

ZMIANY W KODEKSIE POSTĘPOWANIA W SPRAWACH O WYKROCZENIA

Zakres zmian w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia przewiduje m.in. poszerzenie przesłanek uchylenia prawomocnego mandatu karnego o przypadki, jeżeli w związku z jego nałożeniem dopuszczono się czynu zabronionego, a istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że mogło to mieć wpływ na treść prawomocnego mandatu karnego oraz po jego uprawomocnieniu ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na to, że ukarany nie popełnił czynu.

ZMIANY OBEJMUJĄCE INNE USTAWY

Omawiana regulacja przewiduje również zmianę w ustawie o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka przez poszerzenie środków ochrony i pomocy o zapewnienie systemowego wsparcia dla ofiar przestępstw o charakterze terrorystycznym. Planowane są również zmiany w ustawie – Prawo o ustroju sądów wojskowych, w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz w ustawie – Prawo o prokuraturze, poprzez m.in. wyeliminowanie możliwości stosowania dowodów uzyskanych w wyniku kontroli operacyjnych lub kontroli i utrwalania rozmów na potrzeby ustalenia dopuszczenia się deliktów dyscyplinarnych przez sędziów i prokuratorów.

Planowany termin nowelizacji prawa karnego i wejścia w życie projektowanych zmian to pierwszy kwartał 2025 r. ■

DORĘCZENIA ELEKTRONICZNE – CZ. 2

Ustawa z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych¹ (dalej: u.o.d.e.) wprowadza nowy sposób doręczeń pism i dokumentów urzędowych osobom zaufania publicznego. Obowiązek korzystania z e-Doręczeń dla przedstawicieli zawodów zaufania publicznego – w tym radców prawnych – wszedł w życie 1 stycznia br. W niniejszym artykule przypominamy, czym są adresy do doręczeń elektronicznych, publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego i publiczna usługa hybrydowa.

GRZEGORZ KARAS

sędzia Sądu Okręgowego we Wrocławiu, specjalista w dziedzinie prawa cywilnego, prawa europejskiego oraz prawa nowych technologii
Fot. Archiwum G. Karasia

Choć prezydent podpisał nowelizację ustawy o doręczeniach elektronicznych, termin wejścia w życie obowiązku korzystania z e-Doręczeń dla radców prawnych nie uległ zmianie. Nowelizacja z 21 listopada 2024 r. ma pomóc dostosować się do wymogów ustawy podmiotom publicznym. Zakłada ona, że w okresie przejściowym, do 31 grudnia 2025 r., podmioty publiczne będą mogły odstąpić od doręczenia korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych lub z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej z uwagi na przesłanki organizacyjne, których wystąpienie ocenia sam nadawca. Zmiany nie dotyczą terminu wejścia w życie obowiązku posiadania adresu dedykowanego e-doręczeniom.

ADRES DO DORĘCZEŃ ELEKTRONICZNYCH (ADE)

Cechy ADE:

- 1) zapewnia możliwość jednoznacznej identyfikacji właściciela przez cały czas korzystania z adresu do doręczeń elektronicznych;
- 2) nie przechodzi pomiędzy właścicielami – raz przyznany ADE nie może mieć innego właściciela;
- 3) w przypadku rezygnacji i zamknięcia ADE nie będzie można więcej skorzystać z tego konkretnego ciągu znaków.

W przypadku radców prawnych do bazy adresów elektronicznych można wpisać różne adresy do doręczeń elektronicznych przeznaczone do różnych celów. Ustawa rozróżnia adresy do doręczeń elektronicznych: biznesowe (gospodarcze), zawodowe (służbowe) oraz osobiste (prywatne). Oznacza to, że radca prawny może mieć w bazie dwa (lub więcej) adresy do doręczeń elektronicznych, pod warunkiem wyraźnego rozróżnienia, który z nich należy traktować jako związany z prowadzeniem działalności gospodarczej, wykonywaniem zawodu

albo wykonywaniem czynności służbowych. Adres zawodowy (służbowy) powinien być wykorzystywany tylko do spraw mieszczących się w granicach aktywności zawodowej radcy prawnego. To natomiast generuje obowiązek posiadania drugiego adresu do doręczeń elektronicznych, jeżeli radca prawny będzie chciał również prowadzić swoje prywatne sprawy administracyjne w drodze elektronicznej.

Adres do celów prywatnych jest aktualny przez trzy lata, wpis adresu jest przedłużony na okres kolejnych trzech lat, jeżeli podmiot złoży oświadczenie woli o jego przedłużeniu. W przypadku adresu służbowego i zawodowego radcy prawnego adres nadawany jest bezterminowo.

Skutkiem założenia ADE oraz rejestracji w BAE (baza adresów elektronicznych) jest możliwość (w okresie przejściowym), a po okresie przejściowym obowiązek, doręczania przez organ administracji w postępowaniu administracyjnym korespondencji w formie elektronicznej na elektroniczną skrzynkę odbiorczą, niezależnie od tego, czy postępowanie zostało zainicjowane w formie papierowej, czy w formie elektronicznej. Doręczenie na skrzynkę elektroniczną następować będzie niezależnie od woli adresata, a nawet w razie jego sprzeciwu. Sama rejestracja ADE jest wyrażeniem zgody na tę formę doręczenia elektronicznego (art. 7 u.o.d.e.). Nie ma również wpływu na dokonanie doręczenia elektronicznego sposób wniesienia korespondencji do podmiotu publicznego (drogą tradycyjną, np. przesyłką listowną, lub drogą elektroniczną, np. z wykorzystaniem publicznej albo kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego powiązanej z innym adresem do doręczeń elektronicznych niż ten wpisany w BAE). Nie ma znaczenia także postać jej utrwalenia (papierowa albo elektroniczna).

Obowiązek założenia ADE i uruchomienia skrzynki wynika wprost z art. 9 u.o.d.e. i art. 22¹⁰ ustawy o radcach prawnych, zgodnie z którym radca wykonujący zawód jest obowiązany posiadać adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy o doręczeniach elektronicznych, wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy. Należy jednak wyraźnie podkreślić, że ustawodawca, nakładając na radców prawnych obowiązek założenia ADE, nie określił skutków zaniechania tego obowiązku w postępo-

¹ Dz.U. z 2024 r. poz. 1045.

waniu administracyjnym. Dlatego też jeżeli radca prawny nie założy ADE i nie uruchomi skrzynki do doręczeń, to w praktyce organ publiczny nie będzie miał faktycznej możliwości doręczenia elektronicznego i będzie musiał przestać korespondencję listem poleconym lub za pomocą publicznej usługi hybrydowej (PUH), oczywiście po wprowadzeniu tej usługi. Organ administracyjny nie będzie miał faktycznej możliwości doręczenia elektronicznego (bo nie ma adresu, na jaki można wystać korespondencję), nie będzie mógł więc zastosować fikcji doręczenia. Należy pamiętać, że założenie adresu do doręczeń elektronicznych i zarejestrowanie go w bazie adresów elektronicznych (BAE) skutkować będzie doręczaniem przez organ administracyjny korespondencji na ADE radcy prawnego. Brak odbioru korespondencji ze skrzynki do odbioru korespondencji po upływie 14 dni od umieszczenia w niej przesyłki skutkować będzie fikcją doręczenia.

SPOSOBY DORĘCZEŃ ELEKTRONICZNYCH Z WYKORZYSTANIEM ADE I ELEKTRONICZNEJ SKRZYNKI DO DORĘCZEŃ

Organy publiczne będą dokonywały doręczeń elektronicznych za pośrednictwem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (PURDE) lub publicznej usługi hybrydowej (PUH). Doręczenia elektroniczne z wykorzystaniem adresu do doręczeń elektronicznych będą dokonywane obligacyjnie pomiędzy podmiotami publicznymi, chyba że charakter przesyłki na to nie pozwoli. W relacjach podmiot publiczny–podmiot niepubliczny (radca prawny) wpisany obligacyjnie lub fakultatywnie do bazy adresów elektronicznych e-Doręczenia będą domyślną formą komunikacji. W relacjach podmiot publiczny–podmiot niepubliczny (radca prawny) nieposiadający adresu do doręczeń elektronicznych e-przesyłka będzie przekazywana do operatora wyznaczonego (Poczta Polska), który dokona automatycznej konwersji (wydruku) i doręczy przesyłkę jako listowną (tzw. przesyłka hybrydowa).

SKRZYNKI DO DORĘCZEŃ ELEKTRONICZNYCH

Doręczenie elektroniczne dokonywane będzie na skrzynkę do doręczeń elektronicznych. Jest to narzędzie umożliwiające wysyłanie, odbieranie korespondencji elektronicznej i przechowywanie danych w ramach publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (PURDE), a także w ramach publicznej usługi hybrydowej (PUH). Za pośrednictwem skrzynki do doręczeń odbywać się będzie wymiana korespondencji elektronicznej otrzymywanej od organów publicznych i wysyłanych organom publicznym. Po założeniu adresu niezbędna jest aktywacja skrzynki. Skrzynka do doręczeń elektronicznych dostępna jest pod adresem: <https://edoreczenia.gov.pl>².

Gwarantowana pojemność skrzynek doręczeń wynosi: 30 GB dla podmiotów publicznych i 3 GB dla podmiotów niepublicznych. Operator wyznaczony monitoruje na bieżąco stopień zapętnienia każdej skrzynki doręczeń. Po zapętnieniu 90% gwarantowanej pojemności skrzynki doręczeń operator jednorazowo informuje podmiot o skutkach zapętnienia skrzynki doręczeń. Po zapętnieniu 98% gwarantowanej pojemności

skrzynki doręczeń operator wyznaczony umożliwia użytkownikowi jedynie odczytywanie i usuwanie korespondencji, nowa korespondencja nie może być doręczona, jednak jej wystanie w ramach usługi PURDE powodować będzie fikcję doręczenia po 14 dniach od jej nadania. Brak wolnej przestrzeni w skrzynce obciąża adresata.

PUBLICZNA USŁUGA REJESTROWANEGO DORĘCZENIA ELEKTRONICZNEGO (PURDE)

Jest to usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego świadczona przez operatora wyznaczonego (Poczta Polska). Zapewnia ona identyfikację nadawcy i odbiorcy, a także dowody z doręczenia elektronicznego, które są oznaczone kwalifikowanym elektronicznym znacznikiem czasu. Jest to, inaczej mówiąc, elektroniczna przesyłka polecona ze zwrotnym poświadczaniem odbioru.

Z przestaniem korespondencji na elektroniczną skrzynkę do doręczeń podmiotowi posiadającemu ADE wiąże się możliwość zastosowania fikcji doręczenia w przypadku nieodebrania korespondencji. Korespondencję przesłaną na ADE zarejestrowany w BAE uważa się za doręczoną w chwili zalogowania się na skrzynkę do doręczeń (inaczej, niż jest to w przypadku doręczenia na Portal Informacyjny Sądów Powszechnych, gdzie datą doręczenia jest odebranie pisma sądowego w zakładce „Moje doręczenia”, a nie samo zalogowanie się do portalu). Nadawcy przesyłany jest dowód doręczenia wystawiany:

- po odebraniu korespondencji przekazanej na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego;
- po wptynięciu korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu publicznego lub po upływie 14 dni od dnia wptynięcia korespondencji przesłanej przez podmiot publiczny na ADE podmiotu niepublicznego (radcy prawnego), jeżeli adresat nie odebrał go przed upływem tego terminu. Korespondencja w ramach usługi PURDE jest bezpłatna od obywateli, radców prawnych i firm do podmiotów publicznych oraz pomiędzy podmiotami publicznymi. Podmioty publiczne będą jednak płacić za wysyłkę dokumentów do radców prawnych, obywateli, firm i innych instytucji niepublicznych.

PUBLICZNA USŁUGA HYBRYDOWA (PUH)

Jest to usługa pocztowa, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe. Usługa ta świadczona przez operatora wyznaczonego (Poczta Polska) polegać będzie na przesyłaniu przez nadawcę przesyłek w formie elektronicznej, następnie jej wydrukowaniu i doręczeniu osobom fizycznym w formie przesyłki listowej. Usługa hybrydowa jest usługą elektroniczno-papierową (łączoną), która daje takie samo bezpieczeństwo jak przesyłka elektroniczna, ponieważ: zapewnia tajemnicę korespondencji (jest ona drukowana i kopertowana automatycznie), potwierdza tożsamość nadawcy, daje wiarygodną informację o tym, jak i komu doręczono przesyłkę. Z PUH będą mogły korzystać tylko podmioty publiczne. Radca prawny nie może przestać przesyłki w tej postaci ani podmiotowi publicznemu, ani podmiotowi prywatnemu, jednak w przypadku braku ADE radca prawny w takiej formie otrzyma korespondencję wysłaną przez podmiot publiczny. ■

² Poradnik, jak założyć skrzynkę do e-Doręczeń, opublikowaliśmy w „Radcy Prawnym” nr 216 (listopad–grudzień)/2024, s. 34–35.

NIEWAŻNOŚĆ OŚWIADCZENIA WOLI W AKCIE NOTARIALNYM W POSTĘPOWANIU SĄDOWYM

Zarzut nieważności czynności prawnej z powodu wad oświadczenia woli występuje często w praktyce sądów, także w odniesieniu do czynności w formie aktu notarialnego sporządzonych zgodnie z ustawą – Prawo o notariacie.

Dotyczy to w szczególności umów rozporządzających nieruchomością, jak sprzedaż czy darowizna, a także jednostronnych czynności w postaci testamentu sporządzonego w trybie art. 950 k.c.

Rozpoznawany jest np. w sprawach o stwierdzenie nabycia spadku.

KATARZYNA WRĘCZYCKA

sędzia Sądu Okręgowego we Wrocławiu, sędzia wizytator ds. egzekucyjnych
Fot. Archiwum K. Wręczyckiej

Nieważne jest oświadczenie złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, co dotyczy choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego zaburzenia czynności psychicznych (art. 82 k.c.). W przypadku testamentu regulacja art. 945 k.c. jest szczególnie, gdyż przewiduje nieważność też z powodu błędu i groźby oraz nie wymienia możliwych przyczyn anormalności stanu psychicznego spadkodawcy.

ZARZUT BRAKU WOLI I ŚWIADOMOŚCI

Notariusz jest osobą zaufania publicznego, a akt notarialny jest dokumentem urzędowym (art. 2 prawa o notariacie), z czym wiążą się powinności działania ze szczególną starannością i dbałości o bezpieczeństwo obrotu, w tym o jurydyczną poprawność dokonywanych czynności. Artykuł 86 prawa o notariacie stanowi zakaz czynności notarialnej, jeżeli notariusz poweźmie wątpliwość, czy strona czynności ma zdolność do czynności prawnych, co literalnie odnosi się do pojęcia określonego w art. 11 k.c., gdy jest formalnie ubezwłasnowolniona. Jednak wykładnia historyczna uwzględnia dawne rozumienie tego pojęcia jako zdolności naturalnej do swobodnego wyrażenia woli. Notariusz zatem powinien odmówić dokonania czynności notarialnej w oparciu o art. 81 prawa o notariacie w ramach sprawowanej jurysdykcji prewencyjnej, także gdy zachodzi uzasadnione przypuszczenie o zaistnieniu wady oświadczenia woli. Chodzi o wątpliwość, czy strona działa w stanie dostatecznej świadomości, stwierdzenie ułomności i jej stopnia

w odniesieniu do strony czynności. Wynika ona z osądu notariusza, opartego na obserwacji zachowania strony lub informacjach pochodzących z innego źródła, ocenianych w ramach własnych spostrzeżeń i doświadczenia życiowego notariusza.

Notariusz winien zatem upewnić się, czy strona nie ma zniesionej zdolności do powzięcia decyzji i wyrażenia woli, w razie niekonwencjonalnego zachowania się, przez rozmowę wstępną ze stroną, pozwalającą ocenić funkcje poznawcze stawającego. Dodatkowo zgodnie z art. 3 prawa o notariacie akt może być dokonany poza siedzibą kancelarii, w szpitalu czy w domu osoby chorej lub w podeszłym wieku, co już może wskazywać na stan strony. Powinien też upewnić się, czy nie zachodzi wyłączenie swobody lub czy treść zamierzonego testamentu jest wyrazem woli testatora, czy też wynikiem sugestii osoby trzeciej. Ma on jednak ograniczone możliwości ustalenia stanu zdrowia, w tym psychicznego strony, spostrzeżenia, czy stawający nie cierpi w danej chwili na zaburzenia wyłączające jego poczytalność, zarówno z uwagi na czas trwania kontaktu, jak i brak wiadomości specjalnych w tym zakresie. Z tych względów sam fakt, że dana czynność prawna dokonana jest w formie aktu notarialnego sporządzonego przez podmiot urzędowy, nie wyłącza możliwości następczego ustalenia nieważności złożonego oświadczenia woli. Nawet brak odmowy aktu oparty na niewystąpieniu u notariusza wątpliwości o poczytalności strony nie jest wiążący dla sądu, który może dokonać odmiennych ustaleń.

Najczęściej w praktyce występuje zarzut braku woli i świadomości dokonania określonej czynności prawnej. Zaburzenia te mogą wynikać z choroby psychicznej czy schorzeń somatycznych, jak zespół otępienny i zmiany psychoorganiczne, a także przemijających zaburzeń czynności psychicznych, takich jak upojenie alkoholowe, stan nieprzytomności spowodowany gorączką, hipoglikemią, chorobą nowotworową. Może też chodzić o zażywane leki, gdyby miały silne działanie psychotropowe, znoszące zdolność do postrzegania rzeczywistości, do samodzielnego i świadomego podejmowania decyzji, jak również do jej wyrażania w sposób zgodny z intencjami stawającego. Występowanie choroby psychicznej

nie powoduje samo przez się nieważności oświadczenia, a jedynie stwierdzenie w chwili jego składania stanu zaburzenia świadomości wyłączającego rzeczowy kontakt z otoczeniem oraz zdolność prawidłowego rozumowania, oceny sytuacji, powzięcia decyzji i wyrażenia woli. Niektóre zaburzenia mają bowiem charakter okresowy, a w pozostałym czasie możliwe jest świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Odmiennie, w niektórych chorobach, jak zespół otępienny, zachowana jest zdolność do werbalnego komunikowania czy dokonywania prostych czynności, co nie oznacza, że nie zachodzi wyłączenie świadomego i swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli.

Nie wszystkie zaburzenia dotyczące zachowania człowieka prowadzą do zniesienia jego poczytalności (zdolności rozpoznania znaczenia swoich decyzji, świadomego i swobodnego decydowania i wyrażania woli). Uzależnienie od alkoholu jest rodzajem zaburzenia psychicznego, co samo w sobie nie jest powodem do niemożności wyrażenia woli, a jedynie powikłania alkoholizmu odpowiadające ciężkością chorobie psychicznej bądź stan upojenia alkoholowego mogą być przeszkodą w złożeniu świadomego oświadczenia. Zaburzenia dotyczące sfery osobowości (zaburzenia charakterologiczne, psychopatie, socjopatie) zazwyczaj nie łączą się z nieświadomością dotkniętej nimi osoby co do sensu jej działań ani też z niemożnością swobodnego podjęcia decyzji, nie dotyczą sfery woli, lecz tylko motywacji.

Brak zdolności testowania może mieć przyczyny nie w stanie psychicznym testatora, lecz zewnętrznym jako sugestii osoby trzeciej, gdy spadkodawca kieruje się motywami intelektualnymi lub pobudkami uczuciowymi mającymi charakter chorobliwy, pozostaje pod dominującym wpływem czyjejkolwiek sugestii i nie ma wewnętrznego poczucia swobody. Przy stanie psychicznym spadkodawcy, który objawiał się brakiem zdolności do krytycznego myślenia i podatnością na bodźce zewnętrzne, sporządzenie testamentu w celu uwolnienia się od próśb natrętnych osób można uznać za działanie bez woli testowania. W przypadku groźby spadkodawca w subiektywnym odczuciu obawia się, że niedokonanie określonych rozrządzeń majątkowych na wypadek śmierci spowoduje niekorzystne następstwa dla niego lub innych osób, a obawa ta jest przyczyną złożenia oświadczenia woli określonej treści.

SKOMPLIKOWANE I DŁUGOTRWALE POSTĘPOWANIE DOWODOWE

Ustalenie wymienionych okoliczności wymaga rozbudowanego postępowania dowodowego obejmującego dokumentację medyczną, zeznania świadków oraz opinie biegłych sądowych. Konieczne jest zgromadzenie dokumentów obrazujących problemy psychosomatyczne danej osoby i stosowane leczenie. Zeznania świadków powinny przedstawiać funkcjonowanie tej osoby w życiu codziennym, w tym jej funkcji poznawczych, kontaktów z otoczeniem, występowania zaburzeń zachowania. Miarodajne są zeznania świadków niezainteresowanych bezpośrednio wynikiem sprawy, sąsiadów, personelu medycznego, a także członków rodziny przy ocenie wiarygodności relacji jako wyważonej, rzeczowej i obiektywnej w świetle art. 233 § 1 k.p.c.

Fot. Adobe Stock

Szczególne znaczenie mogą mieć zeznania jako świadka notariusza sporządzającego dany akt co do jego spostrzeżeń odnośnie do zachowania i funkcji poznawczych strony. Zazwyczaj jednak nie dostarczają one materiału do ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia, gdyż z uwagi na upływ czasu i dużą liczbę sporządzanych aktów szczegóły konkretnej czynności objęte są niepamięcią. Sprowadzają się one do odwołania do domniemania, że skoro w owym czasie nie doszło do decyzji o odmowie sporządzenia aktu, to oznacza, że notariusz nie obserwował nietypowego zachowania strony i nie powziął wątpliwości o poczytalności. Stwierdzenie stanu umysłowego testatora nie mieści się w zakresie kompetencji notariusza, jego oświadczenie w tym przedmiocie podlega zatem ocenie sądu na ogólnych zasadach.

Ostateczna analiza psychiki człowieka dotkniętego zaburzeniami umysłowymi wymaga wiadomości specjalnych i niezbędne jest powołanie biegłego z zakresu psychiatrii, który w oparciu o dokumentację medyczną i treść dowodów osobowych oceni stan psychiczny w momencie oświadczenia woli. Zależnie od źródła zaburzeń świadomości może być celowe powołanie innego biegłego medyka jak onkolog czy neurolog do oceny stanu somatycznego osoby i jego wpływu na stan psychiki. Opinie biegłych podlegają w sferze merytorycznej kontroli przez sąd, który nie ma wiadomości specjalnych, więc ogranicza się ona do oceny poprawności logicznej toku rozumowania i wniosków, zupełności, stanowczości, oparcia na wiedzy fachowej. Sąd w sprawie, do której rozstrzygnięcia wymagane są wiadomości specjalne, nie może wydać orzeczenia wbrew wnioskowi wytykającym z opinii, uznanej przez tenże sąd za fachową i rzetelną.

Podsumowując, należy stwierdzić, iż postępowanie sądowe, w którym badany jest zarzut nieważności oświadczenia woli zawartego w akcie notarialnym, wymaga z reguły skomplikowanego i długotrwałego postępowania dowodowego. Niezależnie od oceny notariusza sąd samodzielnie ustala okoliczności dotyczące stanu zdrowia i możliwości kierowania swoim postępowaniem, podejmowania decyzji i wyrażania woli oraz rozumienia znaczenia składanych oświadczeń. Materiał dowodowy służący za podstawę tych ustaleń faktycznych obejmuje z reguły dokumentację medyczną oraz dowody osobowe w postaci zeznań świadków czy przesłuchania stron, konieczne jest też odwołanie do wiedzy biegłych z zakresu psychiatrii i innych dziedzin medycyny. ■

Fot. Adobe Stock

KASOWY PIT I ZMIANY W PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI

Od 2025 r. został wprowadzony kasowy PIT, obowiązuje nowy limit prowadzenia ksiąg rachunkowych, nastąpiły zmiany dotyczące kas rejestrujących oraz weszła w życie nowelizacja przepisów o podatku od nieruchomości oraz JPK CIT.

WIESŁAWA MOCZYDŁOWSKA

redaktor, wykładowca, specjalistka od rachunkowości i podatków
Fot. Archiwum W. Moczydłowskiej

KASOWY PIT

Na początku warto podkreślić, że z kasowego PIT obowiązującego od stycznia 2025 r. mogą korzystać tylko osoby fizyczne osiągające przychody z działalności gospodarczej prowadzonej samodzielnie. Takiego prawa nie mają osoby prowadzące działalność gospodarczą w formie spółek, np. w formie spółki cywilnej czy spółki jawnej. Kasowy PIT został wprowadzony ustawą z dnia 27 września 2024 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw¹. Nowe przepisy umożliwiają kasowy sposób rozliczania przychodów i kosztów uzyskania przychodów. W konsekwencji ci przedsiębiorcy, którzy skorzystają z tego rozwiązania, zapłacą podatek dopiero po otrzymaniu zapłaty od kontrahenta. Nie będą musieli oni płacić podatku w mo-

¹ Dz.U. z 2024 r. poz. 1593.

mentie wykonania usługi, dostawy towaru bądź wystawienia faktury. Obowiązek podatkowy powstanie dopiero, gdy klient zapłaci za fakturę. Z kolei faktury zakupowe od kontrahentów będą podlegać zaliczeniu do kosztów uzyskania przychodów dopiero w momencie zapłaty za zakupiony towar lub usługę.

Warunki skorzystania z kasowego rozliczenia PIT są następujące: mogą z niego skorzystać przedsiębiorcy prowadzący samodzielnie jednoosobową działalność gospodarczą:

- opodatkowaną według skali podatkowej, podatkiem liniowym, na zasadach IP BOX, ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych,
- jeżeli przychody z działalności w roku poprzedzającym rok podatkowy nie przekroczyły kwoty 1 mln zł,
- jeżeli nie prowadzą ksiąg rachunkowych,
- jeśli złożą właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego pisemne oświadczenia o wyborze metody kasowej.

Warto podkreślić, że mimo dobrowolnego wyboru tej metody należy o nim poinformować urząd skarbowy. Podatnik musi złożyć oświadczenie o wyborze kasowego PIT do 20 lutego roku podatkowego, a w przypadku podatnika rozpoczynającego prowadzenie działalności gospodarczej w trakcie roku podatkowego w terminie do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu rozpoczęcia działalności gospo-

darczy. Jeśli podatnik rozpoczął działalność w grudniu, to terminem na złożenie takiego oświadczenia jest dla niego koniec roku podatkowego, czyli 31 grudnia w przypadku, gdy ten rok podatkowy pokrywa się z rokiem kalendarzowym.

W przypadku takiego wyboru podatnik będzie musiał kasowy PIT stosować przez cały rok podatkowy. Wybór skutkuje także w latach następnych, chyba że podatnik poinformuje urząd skarbowy o rezygnacji z tej metody. Będzie musiał to zrobić w terminie do 20 lutego roku podatkowego, w którym nie będzie już stosował kasowego PIT, a wróci do zasady memoriałowej. Przypomnimy, zgodnie z tą zasadą podatnik musi rozliczać przychody w momencie wystawienia faktury, wykonania usługi lub dostawy towaru, niezależnie od faktycznego otrzymania należności. Wówczas koszty uzyskania przychodów rozlicza w momencie ich wystąpienia, nawet jeśli nie zostały jeszcze zapłacone.

ZMIANY W PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI – NOWA DEFINICJA BUDOWLI I BUDYNKU

Zmiany w podatku od nieruchomości wprowadziła ustawa z dnia 19 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o podatku rolnym, ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz ustawy o opłacie skarbowej². Konieczność dokonania zmian wynikała z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 lipca 2023 r. (SK 23/21). Trybunał uznał, że przepis ustawy o podatkach i opłatach lokalnych definiujący budowlę jest niezgodny z Konstytucją RP. Zdaniem TK przedmiot opodatkowania oraz inne istotne elementy podatku powinny być zawarte w ustawie podatkowej, a nie odwoływać się do innych ustaw, tu do definicji zawartych w prawie budowlanym.

Najważniejsze zmiany w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych obejmują więc wprowadzenie nowych definicji budowli, budynku, obiektu budowlanego czy pojęć takich jak: trwałe związanie z gruntem i roboty budowlane. Zgodnie z nową definicją ustawową budynek to „obiekt wzniesiony w wyniku robót budowlanych, wraz z instalacjami zapewniającymi możliwość jego użytkowania zgodnie z przeznaczeniem, trwale związany z gruntem, wydzielony z przestrzeni za pomocą przegród budowlanych oraz który posiada fundamenty i dach, z wyłączeniem obiektu, w którym są lub mogą być gromadzone materiały sypkie, materiały występujące w kawatkach albo materiały w postaci ciekłej lub gazowej, którego podstawowym parametrem technicznym wyznaczającym jego przeznaczenie jest pojemność”.

Z kolei przez pojęcie budowli rozumie się obecnie obiekt budowlany w rozumieniu przepisów prawa budowlanego niebędący budynkiem lub obiektem małej architektury, a także urządzenie budowlane w rozumieniu przepisów prawa budowlanego związane z obiektem budowlanym, które zapewnia możliwość użytkowania obiektu zgodnie z jego przeznaczeniem.

Nowelizacja wydłuża także termin na złożenie deklaracji. Deklaracje na podatek od nieruchomości (DN-1) za rok 2025 można składać do 31 marca 2025 r. Jednak, aby skorzystać z przedłużonego terminu, należy do 31 stycznia 2025 r. poin-

formować o tym wójta, burmistrza lub prezydenta miasta bez wezwania organu podatkowego oraz wpłacić na rachunek właściwej gminy miesięczne raty podatku od nieruchomości: za styczeń – w terminie do 31 stycznia 2025 r., za luty – w terminie do 15 lutego 2025 r., za marzec – w terminie do 15 marca 2025 r. – w wysokości odpowiadającej średniej miesięcznej kwocie należnego podatku za 2024 r.

Możliwość taka istnieje jednakże wyłącznie dla podatników, o których mowa w art. 6 ust. 9 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych, tj. m.in. osób prawnych, jednostek organizacyjnych oraz spółek niemających osobowości prawnej. Z przedłużonego terminu nie skorzystają zatem przedsiębiorcy prowadzący działalność w formie jednoosobowej działalności gospodarczej albo spółki cywilnej.

OBNIŻONY PODATEK OD GARAŻY

Nowelizacja wprowadziła zmiany korzystne dla właścicieli miejsc postojowych i garaży w budynkach mieszkalnych, jeśli garaż jest w bryle budynku i jest on tzw. odrębną nieruchomością lokalową. Od stycznia 2025 r. ich właściciele zapłacą podatek od nieruchomości według niższej stawki. Podatnicy, którzy złożą deklarację IN-1 do 31 stycznia br., w 2025 r. za metr kwadratowy garażu zapłacą 1,19 zł. Jeśli jej nie złożą, obowiązywać ich będzie stawka 11,48 zł. Warto dodać, że po nowelizacji wszystkie pomieszczenia przeznaczone do przechowywania pojazdów w budynkach mieszkalnych, niezajętych na działalność gospodarczą, są opodatkowane jednakołą stawką podatku.

KASY FISKALNE

Od 1 stycznia 2025 r. obowiązują nowe przepisy dotyczące kas rejestrujących i nieco zmodyfikowane zasady zwolnień z obowiązku stosowania kas rejestrujących. Zmiany wprowadza rozporządzenie ministra finansów z dnia 17 grudnia 2024 r. w sprawie zwolnień z obowiązku prowadzenia ewidencji sprzedaży przy zastosowaniu kas rejestrujących³. Rozporządzenie określa grupy podatników oraz czynności zwolnione z obowiązku prowadzenia ewidencji sprzedaży przy zastosowaniu kas rejestrujących do 31 grudnia 2027 r. Zwolnienia dotyczą m.in. podatników, których roczna sprzedaż na rzecz osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej nie przekracza 20 tys. zł oraz jednostek samorządu terytorialnego w określonych przypadkach.

Rozszerzony został katalog czynności, które muszą być ewidencjonowane z zastosowaniem kas fiskalnych. Jednocześnie przewidziano okresy przejściowe. Od 1 lipca 2025 r. kas fiskalnych (bez względu na wysokość obrotów) będą musieli używać przedsiębiorcy, którzy sprzedają, bez względu na wysokość obrotu, m.in. papierosy elektroniczne, wyroby z konopi, płyny odkażające i płyny do odmrażania oraz węgiel. Od 1 kwietnia 2026 r. obowiązkowo kasy obejmą usługi parkingowe i automaty biletowe, a od 1 kwietnia 2027 r. – automaty vendingowe. Limit wartości sprzedaży uprawniający do tzw. zwolnienia podmiotowego pozostał na niezmiennym poziomie i nadal wynosi 20 tys. zł.

² Dz.U z 2024 r. poz. 1757.

³ Dz.U. z dnia 20 grudnia 2024 r. poz. 1902.

PODATEK MINIMALNY

Podatek minimalny wprowadziła ustawa z dnia 6 listopada 2024 r. o opodatkowaniu wyrównawczym jednostek składowych grup międzynarodowych i krajowych⁴. Przepisy obowiązują od 1 stycznia 2025 r. i mają na celu implementację zasad globalnego podatku minimalnego, wprowadzonego przez dyrektywę Rady (UE) 2022/2523 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zapewnienia globalnego minimalnego poziomu opodatkowania międzynarodowych grup przedsiębiorstw oraz dużych grup krajowych w Unii Europejskiej⁵.

Globalny podatek minimalny ma na celu przeciwdziałanie przenoszeniu zysków do jurysdykcji o niskim opodatkowaniu. Nowy system opiera się na trzech rodzajach podatków: globalnym podatku wyrównawczym, krajowym podatku wyrównawczym oraz podatku od niedostatecznie opodatkowanych zysków. Wprowadzenie krajowego podatku wyrównawczego ma pozwolić Polsce na efektywne pobieranie podatku wyrównawczego, zapobiegając odptywowi dochodów podatkowych do innych jurysdykcji.

Globalny podatek minimalny zakłada opodatkowanie dużych grup kapitałowych efektywną stawką podatkową na poziomie co najmniej 15%.

Dotyczy to grup: międzynarodowych (MNE) osiągających przychody w różnych jurysdykcjach podatkowych oraz krajowych, których skonsolidowane przychody w co najmniej dwóch z ostatnich czterech lat podatkowych wyniosły 750 mln euro lub więcej.

PRZEDŁUŻENIE PRZEPISÓW PODATKOWYCH DOTYCZĄCYCH WSPARCIA UKRAINY

Warto jeszcze wspomnieć, że do końca 2025 r. przedłużono przepisy dotyczące wsparcia Ukrainy. Mianowicie do przychodów nie zalicza się nadal wartości darowizn i nieodpłatnych świadczeń otrzymanych do 31 grudnia 2025 r. przez podatników. Z kolei kosztami uzyskania przychodów są koszty wytworzenia lub cena nabycia rzeczy lub praw będących przedmiotem darowizn przekazanych do 31 grudnia 2025 r. na cele związane z przeciwdziałaniem skutkom działań wojennych na terytorium Ukrainy. Zwalnia się od podatku dochodowego pomoc humanitarną otrzymaną do 31 grudnia 2025 r. przez podatników będących obywatelami Ukrainy, którzy po dniu 23 lutego 2022 r. przybyli z Ukrainy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek toczących się na terytorium Ukrainy działań wojennych.

NOWE OBOWIĄZKI INFORMACYJNE DO KAS

Pierwsze struktury logiczne JPK_KR_PD przedsiębiorcy będą musieli złożyć w marcu 2026 r., tj. do upływu terminu złożenia zeznania podatkowego za 2025 r. Zobowiązane podmioty musiały dostosować swoje wewnętrzne systemy finansowo-księgowo, tak aby od 1 stycznia 2025 r. generować księgi rachunkowe według opublikowanej struktury logicznej. Dodatkowo opracowane zostało rozporządzenie określające zakres dodatkowych danych, które będą musiały być wykazywane w prowadzonych księgach.

⁴ Dz.U. z 2024 r. poz. 1685.

⁵ Dz.Urz. UE L z 2022 r. nr 328, s. 1.

Fot. Adobe Stock

W kolejnych latach obowiązkiem zostaną objęte kolejne grupy podmiotów, tj. za rok podatkowy lub rok obrotowy rozpoczynający się po:

- 31 grudnia 2025 r. – inni podatnicy CIT (spółki niebędące osobami prawnymi) zobowiązani do składania JPK_VAT,
- 31 grudnia 2026 r. – pozostali podatnicy CIT i spółki niebędące osobami prawnymi.

Powyższe grupy podatników będą zobowiązane do prowadzenia ksiąg i ewidencji według nowych struktur logicznych odpowiednio od 1 stycznia 2026 r. i 1 stycznia 2027 r.

NOWY LIMIT PROWADZENIA KSIĄG RACHUNKOWYCH

Ustawa z dnia 6 grudnia 2024 r. o zmianie ustawy o rachunkowości, ustawy o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym oraz niektórych innych ustaw⁶ podniosła do równowartości 2,5 mln euro limit przychodów netto ze sprzedaży, których przekroczenie powoduje obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych i stosowania przepisów ustawy o rachunkowości. Limit ten jest stosowany do roku obrotowego rozpoczynającego się po 31 grudnia 2024 r.

UMOWA LEASINGU TO NIE SCHEMAT PODATKOWY, SA JEDNAK WYJĄTKI

Sygnalizując zmiany obowiązujące od 1 stycznia br., warto zwrócić uwagę na ciekawą interpretację ogólną Ministra Finansów z 24 grudnia 2024 r. (DTS5.8092.4.2024), w której stwierdził, że klasyczna umowa leasingu operacyjnego nie powinna być uznawana za schemat podatkowy. Minister podkreślił jednak, że każdy przypadek należy badać indywidualnie. Jeśli bowiem celem leasingobiorcy jest uzyskanie korzyści podatkowych, to taką umowę należy zaraportować.

ZUS: RYCZAŁT ZA PRACĘ ZDALNĄ NIEOSKŁADKOWANY

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyjaśnił w decyzji DI/100000/43/891/2024, że wypłata ekwiwalentu pieniężnego lub ryczałtu za pracę zdalną nie stanowi przychodu w rozumieniu przepisów ustawy o PIT. Ryczałt taki nie podlega zatem wliczeniu do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz chorobowe i wypadkowe. ■

⁶ Dz.U. z dnia 17 grudnia 2024 r. poz. 1863.

AKTYWNOŚĆ CCBE W GRUDNIU 2024 R. – O CZYM RADCOWIE WIEDZIEĆ POWINNI?

W 2024 r. obchodziliśmy 20. rocznicę pełnego członkostwa Polski w Radzie Adwokatury i Stowarzyszeń Prawniczych Europy (CCBE). Polską delegację do CCBE tworzą Krajowa Izba Radców Prawnych oraz Naczelna Rada Adwokacka. Oba samorządy przewodniczą delegacji rotacyjnie, współdziałając i uzgadniając stanowisko Polski. Od 1 stycznia 2024 r. polskiej delegacji przewodniczył samorząd radców prawnych.

PREZYDENCJA POLSKI W RADZIE UNII EUROPEJSKIEJ

W związku z planowanymi przez Ministerstwo Sprawiedliwości wydarzeniami w okresie polskiego przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej w pierwszej połowie 2025 r., w tym w kluczowych dla samorządu radcowskiego tematach dotyczących ochrony niezależności zawodów prawniczych oraz cyfryzacji i sztucznej inteligencji w wymiarze sprawiedliwości, eksperci Krajowej Izby Radców Prawnych w komitetach CCBE wyrazili zainteresowanie i gotowość do udziału w dwóch konferencjach: „Rola społeczeństwa obywatelskiego w ochronie praworządności” (22–23 kwietnia 2025 r.) oraz „Nowe wyzwania związane z rozwojem AI oraz e-komunikacją w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości” (19–20 maja 2025 r.). Pismo w tej sprawie do ministra Adama Bodnara wystosował w imieniu KRRP Prezes Włodzimierz Chróścik.

KOMITET EU LAWYERS

W wyroku z 19 grudnia 2024 r. w sprawie C-295/23 Trybunał Sprawiedliwości w składzie Wielkiej Izby wskazał, że ograniczenia w zakresie swobody przedsiębiorczości oraz swobody przepływu kapitału, nałożone przez przepisy krajowe w postaci wymogów dotyczących własności udziałów w spółce adwokackiej oraz wymogu aktywnej współpracy w ramach takiej spółki, wykluczające udział inwestora o charakterze wyłącznie finansowym w kapitale spółki adwokackiej – mogą być uznane za konieczne i proporcjonalne w zakresie, w jakim wymogi te mają przyczynić się do przestrzegania niezależności adwokata lub radcy prawnego i zakazu konfliktu interesów, zapewniających ochronę prawidłowego sprawowania wymiaru sprawiedliwości i integralności zawodu adwokata i radcy prawnego. Odpowiadając na pytanie prejudycjalne bawarskiego adwokackiego sądu dyscyplinarnego, trybunał zauważył, że wola inwestora o charakterze wyłącznie finansowym, aby jego inwestycja przynosiła korzyści, mogłaby mieć wpływ na organizację i działalność spółki adwokackiej. Tymczasem, podczas gdy cel realizowany przez inwestora o charakterze wyłącznie finansowym ogranicza się do poszukiwania zysku, adwokaci i radcy prawni nie wykonują swojej działalności wyłącznie w celu gospodarczym, lecz są zobowiązani do przestrzegania zasad wykonywania zawodu i zasad etyki zawodowej. W tym względzie trybunał podkreślił, że brak konfliktu interesów jest nieodzowny dla wykonywania zawodu adwokata i radcy

prawnego w kancelarii adwokackiej i oznacza w szczególności, że muszą oni pozostawać w sytuacji niezależności, w tym niezależności finansowej, wobec władz publicznych i innych podmiotów, których wpływom nie powinni podlegać, co mogłoby mieć miejsce w przypadku wpływu inwestora finansowego na działalność spółki adwokackiej.

Tak więc rozpatrywane w postępowaniu krajowym uregulowanie, przewidziane w niemieckiej ustawie federalnej, ograniczające krąg osób zdolnych do bycia współnikami spółki adwokackiej do członków izby adwokackiej, rzeczników patentowych, doradców podatkowych, pełnomocników podatkowych, biegłych rewidentów (audytorów) i biegłych księgowych, w celu wspólnego wykonywania zawodu w ramach ich kompetencji zawodowych, nie zostało skutecznie zakwestionowane przed TSUE przez adwokata, który zamierzał zbyć swoje udziały w spółce adwokackiej na rzecz inwestora finansowego. Trybunał uznał bowiem, że:

„Artykuł 15 ust. 2 lit. c) i artykuł 15 ust. 3 dyrektywy 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącej usług na rynku wewnętrznym, a także art. 63 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które pod rygorem wykreślenia z izby adwokackiej danej spółki adwokackiej zakazuje przeniesienia udziałów w tej spółce na inwestora o charakterze wyłącznie finansowym, który nie zamierza wykonywać we wspomnianej spółce działalności zawodowej, o której mowa w tym uregulowaniu”.

Stanowisko to należy uznać za korzystne dla unijnych adwokatów i radców prawnych, albowiem oznacza, że w każdym z państw UE bez naruszenia unijnego prawa można wprowadzić, wymagać i egzekwować wykonywanie zawodu w formie spółki bez udziału inwestorów finansowych. Co do uregulowań ustawowych obecnie obowiązujących w Polsce wyrok TSUE nie będzie miał bezpośredniego wpływu na wykonywanie zawodu w formie spółki komandytowej z możliwym udziałem inwestorów finansowych, jako dozwolonej formy wykonywania zawodu zarówno przez radców prawnych, jak i adwokatów. ■

Przemysław Kamil Rosiak
przewodniczący polskiej delegacji do CCBE

Artykuł powstał we współpracy z radczynią prawną Joanną Wisłą-Płonką, przewodniczącą komitetu EU Lawyers CCBE.

Fot. Adobe Stock

POLSKA PREZYDENCJA W RADZIE UE I PRIORYTETY NOWEJ KOMISJI EUROPEJSKIEJ

Od 1 stycznia 2025 r. Polska po raz drugi w swojej historii będzie przez sześć miesięcy przewodniczyć pracom w Radzie Unii Europejskiej. To wyjątkowy okres, znajdujemy się bowiem w momencie rozpoczęcia nowego cyklu instytucjonalnego UE, który stwarza możliwość kształtowania strategicznych kierunków unijnej agendy i budowania kompromisów w kierunku długoterminowych rozwiązań. To także czas opracowywania nowych siedmioletnich ram finansowych UE, któremu towarzyszą zaciekle negocjacje o podział prawie 1,2 bln euro środków z budżetu UE. Jednocześnie to bardzo trudny geopolitycznie moment.

KATARZYNA LACHOWICZ

radca prawny, stały przedstawiciel
KIRP w Brukseli
Fot. Archiwum K. Lachowicz

Motto polskiej prezydencji zwraca uwagę państw członkowskich UE na kluczowy obszar: szeroko pojęte bezpieczeństwo Europy, które ma być głównym filarem kształtowania polityk unijnych. Istotnymi elementami będą wzmocnienie wartości demokratycznych, pogłębienie jednolitego rynku oraz odpowiedź na wiele wyzwań, jakie niesie globalizacja.

Wśród wskazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości obszarów priorytetowych znajdują się kwestie cyfryzacji wymiaru sprawiedliwości z wykorzystaniem nowoczesnych technologii i sztucznej inteligencji, bezpieczeństwo prawne, wewnętrzne i zewnętrzne oparte na zasadach demokratycznego państwa prawa. Polska prezydencja zamierza przygotować projekt konkluzji Rady Europejskiej poświęconych roli społeczeństwa obywatelskiego w zakresie ochrony prawo-

rzędności w następstwie debaty podczas konferencji organizowanej pod koniec kwietnia przez MS w Warszawie, w której planowany jest udział przedstawicieli KIRP. Polska będzie także zabiegać o przystąpienie Unii Europejskiej do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (zobowiązanie UE przystąpienia do EKPC przewiduje przepis art. 6 ust. 2 traktatu z Lizby, a wyrok TSUE z dnia 10 września 2024 r. – Misja Eulex Kosowo – może być istotnym krokiem przybliżającym UE do przystąpienia do konwencji¹). W dziedzinie migracji kluczową kwestią będzie rozwiązanie problemu wykorzystania migracji jako narzędzia do prowadzenia wojny hybrydowej. Część państw członkowskich oczekuje od nowej komisji propozycji nowej dyrektywy w zakresie rozwiązań odnośnie do deportacji nielegalnych migrantów poza granice UE. W dyskusji pojawia się także pomysł centrów zlokalizowanych poza UE dla migrantów ubiegających się o azyl i jednocześnie silny głos o ochronę praw człowieka.

Polska prezydencja będzie dążyć do zakończenia prac legislacyjnych w zakresie dyrektywy określającej minimalne zasady wsparcia dla ofiar przestępstw oraz dyrektywy antykorupcyjnej mającej ujedynolicić definicje aktów korupcji i ich kwalifikacji,

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62022CJ0029> [dostęp: 14 stycznia 2025 r.].

głównie odnośnie do aktów łapownictwa w sektorze publicznym i prywatnym, płatnej protekcji, a także utrudniania działań wymiaru sprawiedliwości. Nowa KE zapowiada przygotowanie pierwszej strategii antykorupcyjnej UE mającej zapewnić jasne podejście do działań zwalczających korupcję i wzmocnioną współpracę między państwami członkowskimi.

Priorytetem polskiej prezydencji będzie ponadto doprowadzenie do harmonizacji przepisów prawa upadłościowego. Obecne rozdrobnienie tych regulacji utrudnia inwestycje transgraniczne i jest jedną z głównych przeszkód do realizacji założeń unii rynków kapitałowych, na co wskazuje nowy komisarz ds. demokracji, sprawiedliwości i praworządności Michael McGrath.

Polska prezydencja zaproponuje utworzenie Europejskiej Rady Odporności na dezinformację, która miałaby być finansowana przez państwa członkowskie UE. Z kolei dyskusja na temat reformy kodeksu celnego towarzyszyć ma kwestii uszczelnienia granic UE i ochrony konkurencyjności na rynku wewnętrznym. Nowe przepisy unijnego kodeksu celnego wprowadzą scentralizowaną bazę danych dla wszystkich państw UE, co według komisarza ds. bezpieczeństwa handlu i gospodarki Maroša Šefčoviča mogłoby nastąpić już w 2026 r. Niemniej Rada musi najpierw przyjąć w tym zakresie swoje stanowisko, zanim rozpoczną się negocjacje międzyinstytucjonalne (być może w okresie polskiej prezydencji).

Ważnym obszarem polskiej dyplomacji będzie maksymalizacja wsparcia dla Ukrainy, w tym aktywizowanie partnerów z innych państw członkowskich do rozmów na temat odpowiedzialności Rosji za zbrodnie w Ukrainie. Polska dąży do przyjęcia już w lutym kolejnego rozszerzonego pakietu sankcyjnego. Przyjęty w grudniu 15. pakiet² obejmuje m.in. zakaz wykonywania w UE orzeczeń wydanych na podstawie art. 248 kodeksu postępowania arbitrażowego Federacji Rosyjskiej, który zakazuje podmiotom UE wszczynania postępowań przeciwko rosyjskim firmom przed sądami spoza Rosji.

Warto przy tej okazji wspomnieć i podziękować za ogromne wsparcie radcom prawnym, którzy świadczą *pro bono* pomoc prawną dla uchodźców z Ukrainy w ramach powołanego z inicjatywy KRRP Centrum Koordynacji Pomocy Prawnej.

WYTYCZNE POLITYCZNE DLA NOWEJ KOMISJI EUROPEJSKIEJ – WYBRANE OBSZARY

Przewodnicząca Ursula von der Leyen w przedstawionych wytycznych politycznych wskazała na potrzebę wzmocnienia bezpieczeństwa, posiadanie silnych granic zewnętrznych oraz bardziej rygorystyczne podejście do przestępczości. Szczególną uwagę zwróciła na wzmocnienie odporności demokracji, przeciwdziałanie dezinformacji oraz silne gwarancje dla praworządności. Komisarz ds. budżetu i administracji publicznej oraz zwalczania nadużyć finansowych Piotr Serafin będzie miał zapewniać ścisłe powiązanie unijnego wsparcia finansowego z realizacją zaleceń zawartych w corocznych sprawozdaniach KE na temat praworządności w państwach

² Decyzja Rady (WPZiB)2024/3187 z 16 grudnia 2024 r. w sprawie zmiany decyzji 2014/512/WPZiB dotyczącej środków ograniczających w związku z działaniami Rosji destabilizującymi sytuację w Ukrainie: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202403187 [dostęp: 14 stycznia 2025 r.].

członkowskich. Naruszenie poszanowania zasad praworządności będzie wiązać się z decyzją odnośnie do wszystkich unijnych funduszy w oparciu o przepisy rozporządzenia o warunkowości.

EUROPEJSKA TARCZA DEMOKRATYCZNA

Ta flagowa inicjatywa Komisji Europejskiej będzie miała na celu przeciwdziałanie poważnym zagrożeniom dla demokracji w UE. Parlament Europejski, podzielając potrzebę walki z zagraniczną ingerencją i dezinformacją, tuż przed końcem 2024 r. powołał specjalną komisję pod nazwą Europejska Tarcza Demokracji (*European Democracy Shield*), która będzie zajmować się tą problematyką poprzez monitorowanie platform cyfrowych, a także treści generowanych przez sztuczną inteligencję.

CYFRYZACJA WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

Wśród wielu zapowiadanych przez komisarza Michaela McGratha inicjatyw znajduje się nowa strategia dla wymiaru sprawiedliwości ukierunkowana na zapewnienie najnowocześniejszych narzędzi cyfrowych. Towarzyszyć jej mają środki finansowe na szkolenie kadr wymiaru sprawiedliwości. Ponadto KE zamierza opracować wytyczne dla państw członkowskich, które będą klasyfikować różne narzędzia do kategorii ryzyk określonych w Akcie o Sztucznej Inteligencji. Komisja zamierza też rozwiązać problem luk prawnych w zakresie odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez sztuczną inteligencję w dyrektywie o odpowiedzialności za produkty oraz zaproponuje akt o sprawiedliwości cyfrowej w celu rozwiązania problemów, jakie wynikają np. z umów online. Wprowadzenie usług w zakresie treści generowanych przez sztuczną inteligencję rodzi wiele pytań o odpowiedzialność za ewentualne naruszenia praw autorskich, dlatego te kwestie zostaną w najbliższym czasie poddane badaniu i ocenie KE.

OCHRONA DANYCH I KONKURENCYJNOŚĆ W UE

Międzynarodowe przepływy danych są istotnym elementem coraz bardziej globalnej gospodarki cyfrowej, w tym współpracy organów ścigania i sądownictwa. Komisja, chcąc zapewnić skuteczną ochronę danych osobowych w relacjach transgranicznych, będzie dążyła do jak najszybszego zakończenia prac nad wnioskiem rozporządzenia ustanawiającym przepisy proceduralne dotyczące egzekwowania RODO³. Nowym rozwiązaniem wspierającym rozwój konkurencyjności na rynku wewnętrznym UE będzie propozycja ustanowienia ogólnounijnego statusu prawnego dla przedsiębiorstw innowacyjnych, które postugiwałyby się jednolitym certyfikatem tożsamości cyfrowej bez konieczności przyjmowania krajowych form prawnych.

Komisja zapowiada, że w okresie instytucjonalnym 2025–2029 nie będzie wielu nowych wniosków legislacyjnych, a uwaga będzie skupiona na celach wdrożeniowych dotychczasowych regulacji. Szczegółowe propozycje inicjatyw będą przedstawiane w rocznych programach prac Komisji Europejskiej. ■

³ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:d02eb625-1a4d-11ee-806b-01aa75ed71a1.0024.02/DOC_1&format=PDF i https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:d02eb625-1a4d-11ee-806b-01aa75ed71a1.0024.02/DOC_2&format=PDF [dostęp: 14 stycznia 2025 r.].

Fot. Adobe Stock

W CIENIU AI ACT, CZYLI PRZEPISY O ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA BŁĘDY AI

W naszym otoczeniu świadomość istnienia przepisów regulujących tematykę sztucznej inteligencji nie wydaje się duża. Jeśli już jest, to głównie w kontekście znajomości pojęcia – niekoniecznie treści – AI Act. Dziś jednak chciałbym zainteresować czytelnika regulacją często pomijaną.

TOMASZ PALAK

radca prawny, prelegent, autor artykułów na www.tomaszpalak.pl i w prasie, wykładowca WSB, WSAiB, WSEI i UTH
Fot. Grzegorz Giziński

Jest to tak zwana AILD – *Artificial Intelligence Liability Directive* – dyrektywa w sprawie odpowiedzialności za błędy sztucznej inteligencji. Mniej znane rodzeństwo popularniejszego AI Act jest z nim nieraz bardzo związane, ale dotyczy innych obszarów. I może w praktyce radcy prawnego nawet nieraz istotniejszy.

GENEZA

W czym problem? W samej podstawie – czyli fakcie, że AI nie jest człowiekiem. Jako „nieczłowiek” nie ma też osobowości prawnej i trudno oczekiwać ponoszenia przez nią samodzielnie winy za ewentualne związane z jej wykorzystaniem przez nas szkody.

Zapewne dałoby się taką winę, odpowiedzialność i szkodę wydobyć z przepisów już istniejących. Na myśl przychodzić mogą przykładowo przepisy z zakresu produktów niebezpiecznych – sam doskonale pamiętam analizy w rodzaju „czy

produktem niebezpiecznym jest energia” lub „czy produktem niebezpiecznym jest zwierzę” wertowane podczas tworzenia mojej pracy magisterskiej. Z ogromnym prawdopodobieństwem dałoby się wysnuć zbliżone także i o sztucznej inteligencji – nie będzie zapewne takiej potrzeby, ponieważ w tym zakresie wyreżyżuje nas Unia Europejska.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ

Kto – jeśli nie maszyna – będzie odpowiadać za błędne decyzje AI? Przecież z czasem będziemy oddawać jej coraz większą decyzyjność łącznie z zakresem naszego zdrowia i życia. Wypadki czy wypaczenia zdają się nieuniknione.

W kontekście dyrektywy AILD warto zacząć w pewnym sensie od informacji, jakiego rodzaju odpowiedzialności ta regulacja nie dotyczy. Przede wszystkim – karnej. Jej istotą jest wypracowanie (i jak wskażę dalej – związane z AI Act) postępowania na drodze cywilnej, choć nie każde.

Dyrektywa nie jest stosowana do między innymi warstwy przepisów krajowych dotyczących rozłożenia ciężaru dowodu w sprawach innych niż te objęte przepisami dyrektyw czy przypadków zwolnienia z odpowiedzialności w zakresie należytej staranności w akcie o usługach cyfrowych (usługi pośrednie typu *caching*, *hosting* i *mere conduit*). Wyłączamy również przepisy unijne regulujące branżę transportową czy prawa osób poszkodowanych z tytułu szkody wyrządzonej przez produkty wadliwe.

ROSZCZENIE

Wróćmy do momentu, gdy wspominałem o powiązaniu dyrektywy z AI Act – sprowadza się do m.in. weryfikowania, czy projektujący system zawierający sztuczną inteligencję wdrożył wynikające z AI Act wymagania zasadnicze. Przykładem może być umieszczony w art. 13 obowiązek zachowania transparentności – opracowywanie czy projektowanie systemów sztucznej inteligencji wysokiego ryzyka w sposób zapewniający nam jako użytkownikom interpretację wyników działania, ich właściwe wykorzystanie czy przejrzystość działania.

Systemy wysokiego ryzyka? Dla części czytelników również ten fragment mógł zabrzmieć znajomo i absolutnie nie jest to przypadek. Tutaj także mamy do czynienia ze splątaniem dyrektywy AILD z AI Act – dokładniej ujmując z art. 6 tego rozporządzenia. Na ten moment to przykładowo obszary infrastruktury krytycznej czy biometria, ale to się może płynnie zmieniać. Kluczowe jednak jest to, że tego rodzaju narzędzia – a właściwie ich dostawcy – mają większe wymagania procesowe. W sposób lustrzany z kolei użytkownik ma w tych okolicznościach więcej ułatwień.

Podmiotem ponoszącym odpowiedzialność za AI, podmiotem będącym stroną procesów cywilnych inicjowanych w związku z jej błędami, podmiotem mającym w niektórych okolicznościach trudniejszą sytuację procesową będzie dostawca oprogramowania zawierającego sztuczną inteligencję.

STRONY SPORU

No właśnie – bo choć mogłoby się to wydawać intuicyjne, czas napisać to wprost. Podmiotem ponoszącym odpowiedzialność za AI, podmiotem będącym stroną procesów cywilnych inicjowanych w związku z jej błędami, podmiotem mającym w niektórych okolicznościach trudniejszą sytuację procesową będzie dostawca oprogramowania zawierającego sztuczną inteligencję.

Niejako na marginesie warto w tym miejscu zasygnalizować interesujące dla naszej branży tematy umów odnośnie do tworzenia programów tego rodzaju. Próby dzielenia się odpowiedzialnością, kary umowne, regresy, podwykonawcy, ubezpieczenia – to tylko przykładowe przychodzące na myśl hasła, gdy zaczniemy popuszczać wodze prawniczego szukania ryzyk i sposobów ich tanięcia.

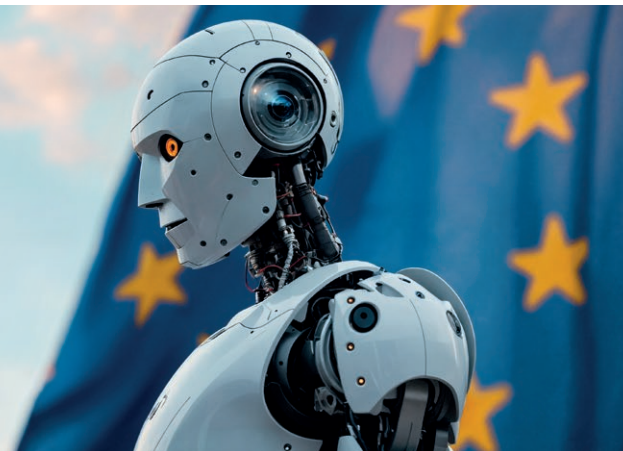
Po drugiej stronie będzie oczywiście ktoś, kto błędem AI czuje się pokrzywdzony. Idąc w skrajny przykład – pacjent, któremu rozpoznanie i leczenie przez narzędzie sztucznej inteligencji zaszkodziło i trwale zniszczyło zdrowie. AILD ułatwi mu zarówno wykazanie jej „zawinienia”, jak i ustalenie odpowiedzialnego i dalsze kroki procesowe.

CEL

Już pierwsze przepisy projektowanej dyrektywy określają go dość jasno – to ustanowienie wspólnych unijnych przepisów w dwóch zakresach. Pierwszym jest ujawnianie dowodów przy systemach wysokiego ryzyka – aby umożliwić powodowi uzasadnienie roszczenia odszkodowawczego (opartego na zasadzie winy). Drugie ujednoczenie na skalę UE to kwestia ciężaru dowodu z tytułu szkód.

Szkody mogą powstać zarówno przez uzyskanie wyniku od AI, jak i właśnie wręcz przeciwnie – nieuzyskanie go tam, gdzie mogliśmy tego oczekiwać. Potencjalny powód może wystąpić do sądu krajowego o zobowiązanie pozwanego do ujawnienia dowodów dotyczących systemu sztucznej inteligencji. Warunkiem skorzystania z tego prawa jest uprawdopodobnienie istnienia potencjalnego roszczenia o odszkodowanie i podjęcie próby samodzielnego uzyskania dowodów, zapewne zakończone odmową.

Co ważne – można także zabezpieczać sądowo dowody, a więc zapobiegać modyfikowaniu algorytmu przez pozwanego dla swoich korzyści (usunięcie błędu, „zapomnienie” wypadku itp.). Warto od razu zwrócić uwagę na miejsce

Fot. Adobe Stock

z „robotą dla prawników”: mamy starcie tego przepisu z tajemnicą przedsiębiorstwa i będziemy je prędzej czy później przechodzić w praktyce.

DOMNIEMANIE I PODSUMOWANIE

To nie wszystko – choć jest to temat na odrębną analizę, warto choć zasygnalizować wątek nie dla wszystkich wygodnego domniemania. Dla kogo nie? Ponownie – dla twórców systemów opartych na AI, zwłaszcza tych wysokiego ryzyka.

Upraszczając i pomijając część scenariuszy – domniemywamy związek między winą pozwanego a wynikiem uzyskanym przez system. To dostawca będzie musiał wykazać, że nie ponosi odpowiedzialności za szkodę.

Już choćby powyższe stwierdzenia wskazują, że AILD wymaga zainteresowania ze strony radców prawnych. Zaryzykuję, że przez przynajmniej część z nas nawet większego niż „kradnący” mu rozpoznawalność medialną AI Act. Odpowiedzialność, domniemania, regresy, treści umów czy po prostu kwestie procesowe tylko czekają na przetarcie szlaków. Zachęcam, by ten artykuł był pierwszym krokiem do głębszego zapoznania się z tematem jak najszybciej. ■

WOLNOŚĆ POGLĄDÓW RADCY PRAWNEGO W SIECI

Współcześnie korzystanie z różnego rodzaju mediów społecznościowych jest powszechne i dotyczy wielu sfer naszego życia, zarówno zawodowych, jak i prywatnych. Komunikując się w mediach społecznościowych, korzystamy z wolności słowa i prawa do uczestniczenia w debacie publicznej. Każdy powinien pamiętać, że „Internet nie zapomina” i niefortunnnych postów nie da się cofnąć. A radcowie prawni powinni dodatkowo mieć świadomość, że ich wypowiedzi są oceniane także przez pryzmat odpowiedzialności dyscyplinarnej.

GERARD DŹWIGAŁA

radca prawny, przewodniczący
Wyższego Sądu Dyscyplinarnego
XII kadencji
Fot. Archiwum KiRP

Przekonała się o tym radczyni prawna, która wypowiadała swoje opinie na bieżące tematy polityczne na jednym z popularnych portali internetowych. Uwagę rzecznika dyscyplinarnego zwróciły jej dwie wypowiedzi. W pierwszej – dotyczącej kwestii utaskawienia przez Prezydenta RP osoby skazanej za znęcanie się nad rodziną i molestowanie córki – wyraziła pogląd że „dzisiejsza 14-latką to nie dziewczynka z XX wieku – dziewczyna pewnie nie jest bez winy skoro rodzina też wystąpiła o utaskawienie”. W drugiej – dotyczącej podpisania przez Prezydenta Warszawy deklaracji LGBT+, nazwała członków partii politycznej prezydenta „hipokrytami” oraz oceniła, że podpisanie tej deklaracji stanowi drogę do legalizacji pedofilii w naszym kraju, nadto nazywając jednego z polityków „staruchem” oraz „największym lewakiem wśród żydów” (pisownia oryginalna).

Rzecznik dyscyplinarny, a za nim okręgowy sąd dyscyplinarny, uznał takie wypowiedzi za godzące w godność zawodu radcy prawnego, a tym samym naruszające art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego i ukarał radczynię prawną za każdą z tych wypowiedzi karą upomnienia.

Obwiniona nie zaakceptowała takiego rozstrzygnięcia i złożyła odwołanie do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego. W pierwszej kolejności broniła się tym, że jest na emeryturze i od ponad 10 lat nie wykonuje zawodu radcy prawnego, formalnie jedynie posiadając tytuł. Wobec tego uważa, że nie mają do niej zastosowania zasady ustawy, która przecież odnosi się do wykonywania zawodu radcy prawnego (art. 1), którym – jak ocenia – faktycznie już nie jest.

Po drugie obwiniona wskazała, że sąd, skazując ją za przewinienia dyscyplinarne, kierował się motywacjami

politycznymi, wyrażając powszechne w środowiskach prawniczych poglądy liberalne, podczas gdy ona prezentuje orientację konserwatywną. Zaprzeczyła, aby w swojej wypowiedzi dyskryminowała osoby homoseksualne, potwierdziła natomiast, że ma nieprzychylny stosunek do „nacji żydowskiej” i wyraziła go w mało kulturalny sposób, do czego jednak ma prawo wynikające z Konstytucji RP.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny utrzymał w mocy orzeczenie sądu pierwszej instancji, gdy chodzi o zarzut dotyczący wypowiedzi o ofierze molestowania, uniewinnił natomiast obwinioną od zarzutu dotyczącego wypowiedzi o podpisaniu deklaracji LGBT+ (orzeczenie z dnia 28 marca 2023 r., WO-3/23).

GODNOŚĆ ZAWODU PODLEGA OCHRONIE

Przede wszystkim sąd zanegował pogląd, że radca prawny niewykonyjący nawet przez wiele lat zawodu nie przynależy do samorządu zawodowego i nie podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej. Podkreślił, że ustawa o radcach prawnych określa nie tylko zasady wykonywania zawodu radcy prawnego, ale także kwestie podmiotowe dotyczące samych radców prawnych, tzn. osób uprawnionych do wykonywania tego zawodu. Niesporna okoliczność, że radca prawny nie wykonuje zawodu i zgłosił to do właściwej ewidencji, nie zmienia faktu, że uprawnienie do wykonywania zawodu nadal istnieje i na przyszłość możliwość podjęcia aktywności zawodowej nie jest zamknięta. Zatem, jak należy rozumieć, również w takim wypadku godność, a zatem i dbałość o zaufanie do zawodu podlegają ochronie jako istotne dla potencjalnego wykonywania zawodu w przyszłości. Jedyną możliwością faktycznego wyłączenia reżimu ustawy i odpowiedzialności dyscyplinarnej jest wniosek zainteresowanej osoby o wykreślenie z ewidencji radców prawnych. Przynależność do samorządu zawodowego nie jest przecież obowiązkowa i radca prawny w dowolnym momencie może z niej zrezygnować, a tym samym pozbyć się łączących się z nią ograniczeń i zakazów.

Fot. Archiwum KIRP

Oceniając natomiast same inkryminowane wypowiedzi obwinionej, sąd inaczej odebrał ich charakter i tylko w pierwszym wypadku uznał, że doszło do popełnienia deliktu dyscyplinarnego.

Jeżeli chodzi o wypowiedź sugerującą winę ofiary molestowania (ze strony własnego ojca), sąd uznał, że narusza ona godność zawodu zarówno w ten sposób, że dyskredytuje radcę prawnego w opinii publicznej, jak i przez to, że może podważyć zaufanie do zawodu jako takiego. Niezależnie od tego, że obwiniona nie używała przy wypowiedziach tytułu zawodowego, to jednak wiedza o tym, że jest radcą prawnym, jest publicznie dostępna, czego dowodem jest choćby to, że jedna z osób, która zapoznana się z jej wpisem, ustaliła, że autorką jest radczyni prawna, co stało się podstawą zawiadomienia organu dyscyplinarnego. Sąd ocenił przy tym stawianie ofiary w jednym szeregu ze sprawcą przestępstwa jako przejaw całkowitego braku empatii, co oprócz tego, że jest dysfunkcją emocjonalną lub poznawczą, powinno być ocenione jako delikt z trzech niezależnych od siebie powodów. Po pierwsze radca prawny, nawet niewykonujący zawodu, powinien wiedzieć, że w przypadku 14-letniej osoby nie może być mowy o przypisywaniu jej winy w rozumieniu prawa karnego. Po drugie inkryminowana wypowiedź świadczy o niezrozumieniu istoty utaskawienia, które nie oznacza zakwestionowania skazania, o czym także radca prawny powinien wiedzieć. Po trzecie niezależnie od tego, że analiza kwestii winy dziecka będącego ofiarą molestowania kłóci się z podstawami moralności i przyzwoitości, to obwiniona wykazała się tu brakiem powściągliwości wymaganej choćby z powodu nieznamośności szczegółów sprawy. O ile zatem sama wypowiedź była naganna z perspektywy czysto ludzkiej i etyki ogólnej, o tyle dodatkowo ujawniła ona także braki wiedzy prawniczej i warsztatu przejawiające się w ferowaniu ocen lub przypuszczeń bez podstaw w wiedzy o faktach danej sprawy – a to już negatywnie rzutuje na ocenę autorki jako radcy prawnego. Sąd nie miał wątpliwości, że taki czyn, mimo iż chodzi o delikt w sferze życia prywatnego, cechuje się wysoką szkodliwością społeczną, gdyż jest relatywizacją czynów jednoznacznie zasługujących na potępienie. Zwalczanie takiego relatywizmu w postępowaniu dyscyplinarnym nie ma w ocenie sądu znamion ochrony poprawności politycznej, lecz ochrony przed budowaniem atmosfery przyzwolenia dla odrażających przestępstw.

Sąd dostrzegł co prawda, że wypowiedź była motywowana zamiarem ochrony powagi urzędu Prezydenta RP, co jednak nie wpływa na ocenę czynu jako przewinienia, wpływa natomiast na stosunkowo łagodny wymiar kary, jaką jest upomnienie.

Odmienne sąd ocenił natomiast drugą wypowiedź i przyznał radczyni prawnej rację, że mogła ona korzystać z ochrony z uwagi na wolność wyrażania poglądów politycznych. Sąd odwoławczy nie podzielił przy tym poglądu okręgowego sądu dyscyplinarnego, że prezentowanie poglądów społecznych i politycznych powinno cechować się rzeczowością i merytorycznością w treści. Otóż ani art. 54 ust. 1 Konstytucji RP, ani art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego nie wprowadzają tego rodzaju wymogu. Każdy obywatel, nie wyłączając radców prawnych, może wyrażać swoje poglądy bez obowiązku ich uzasadnienia, w tym merytorycznego (w domyśle racjonalnego). Wprowadzenie takich wymogów w ostatecznym rozrachunku doprowadziłoby do – jak to ujął sąd – „gradacji poglądów politycznych od bardzo słusznych poczynając, na całkowicie niesłusznych kończąc”. Można dodać, że rolą sądu dyscyplinarnego byłoby wówczas ocenianie słuszności poglądów politycznych czy społecznych i ustalanie granicy ich akceptowalności.

Akceptując generalną zasadę wolności prezentowania poglądów (z wyłączeniem poglądów wyraźnie przez prawo zakazanych – art. 256 Kodeksu karnego), sąd poczynił także uwagi o formie ich wyrażania. Okręgowy sąd dyscyplinarny zwrócił bowiem uwagę, że wypowiedź obwinionej cechowała się brakiem szacunku do drugiej osoby oraz brakiem poszanowania odmienności poglądów. W ocenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego nie można jednak o tym mówić w tym wypadku. Określenie „hipokryci” w odniesieniu do członków partii politycznej – choć oczywiście ma negatywną konotację – jest w istocie poglądem politycznym, mianowicie takim, że partia ta postępuje sprzecznie z głoszonymi poglądami i programem. Wyrażanie zaś poglądów politycznych korzysta generalnie z ochrony.

Sąd nie ocenił także jako przekraczającej granice szacunku wypowiedzi pod adresem jednego z polityków – „...takie staruchy jak największy lewak wśród żydów”. Oceniał ją jako grubiańską i niegrzeczną – lecz jedynie poprzez użycie słowa „staruch”. Określenie „lewak” mogłoby być traktowane jako obraźliwe w stosunku do osób o poglądach podobnych do obwinionej (czyli konserwatywnych), natomiast w okolicznościach tej sprawy w odniesieniu do tego konkretnego polityka nie ma podstaw do przyjmowania, że sformułowanie to byłoby odbierane jako powodujące u niego urazę. Podobnie nie można uznać za obrazę pisowni osób narodowości żydowskiej małą literą (w oryginale „żydów”) – traktowanie tego rodzaju pisowni jako zamiaru poniżenia byłoby w ocenie sądu nadinterpretacją. Należy jednak podkreślić, że sąd nie wyraził przy tym generalnej akceptacji dla wypowiedzi obwinionej, lecz wskazał, że nie jest ona tego rodzaju, aby zasługiwała na coś więcej niż negatywna ocena innych uczestników dyskusji na danym forum.

UMIAR I POWŚCIĄGLIWOŚĆ

Podobnie jak w przypadku innych zachowań potencjalnie naruszających godność zawodu w życiu prywatnym nie sposób ustalić wyraźnych granic, w tym związanych z wolnością słowa w komunikacji w mediach społecznościowych. Wobec tego warto, aby radcowie prawni pamiętali o prostych środkach pozwalających na uniknięcie problemów – zachowaniu umiaru i powściągliwości, zarówno w formie, jak i treści. ■

Fot. Adobe Stock

NSA: PRZY ZABEZPIECZENIU ZOBOWIĄZAŃ JEDNAK PRZEPISY O POSTĘPOWANIU EGZEKUCYJNYM

W przypadku zawieszenia biegu terminu przedawnienia w związku z doręczeniem zarządzenia zabezpieczenia w trybie przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji termin ten biegnie dalej po zakończeniu postępowania zabezpieczającego w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji – stwierdził Naczelny Sąd Administracyjny w uchwale III FPS 4/24. Takie rozwiązanie skutkować może wzrostem zabezpieczeń zobowiązań podatkowych przez organy podatkowe.

WIESŁAWA MOCZYDŁOWSKA

redaktor, wykładowca, specjalistka od rachunkowości i podatków
Fot. Archiwum W. Moczydłowskiej

Pytanie prawne w spornej kwestii skierował do poszerzonego składu NSA sam prezes NSA na skutek pism Ministra Finansów w tej sprawie. Brzmiało ono, czy w przypadku zawieszenia biegu terminu przedawnienia w związku z doręczeniem zarządzenia zabezpieczenia w trybie przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, o którym mowa w art. 70 § 6 pkt 4 *in fine* ustawy – Ordynacja podatkowa, termin ten biegnie dalej po dniu wygaśnięcia decyzji o zabezpieczeniu (art. 70 § 7 pkt 4), czy po dniu zakończenia postępowania zabezpieczającego w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (art. 70 § 7 pkt 5)?

Prezes NSA stwierdził, że rzeczywiście istnieje rozbieżne orzecznictwo dotyczące spornego zagadnienia.

TERMIN PRZEDAWNIEŃ BĘDZIE UPŁYWAŁ PÓŹNIEJ

Pierwsza linia orzecznicza uznawała, że bieg terminu przedawnienia ponownie rozpoczyna się w dniu wygaśnięcia decyzji o zabezpieczeniu. Z kolei druga linia orzecznicza kształtowała się w takim kierunku, że bieg terminu przedawnienia ponownie rozpoczyna się po dniu zakończenia postępowania zabezpieczającego w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

NSA rozpatrujący sprawę w poszerzonym składzie sam podkreślił ogromne znaczenie dotyczące tego problemu. O jego doniosłości świadczą dane dotyczące liczby zarządzeń w kwestii zabezpieczenia w poszczególnych latach wraz z kwotami, jakich dotyczą. Przykładowo w 2023 r. było 18 031 zabezpieczeń na kwotę 7 814 384 zł.

Prokurator Prokuratury Krajowej opowiedział się za drugą linią orzecniczą, a Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców za pierwszą. NSA opowiedział się za drugą linią orzecniczą i stanowiskiem prokuratora i podjął 2 grudnia 2024 r. następującą uchwałę: W przypadku zawieszenia biegu terminu przedawnienia w związku z doręczeniem zarządzenia zabezpieczenia w trybie przepisów ustawy z 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji [...], o którym

Dzięki zabezpieczeniu oprócz ochrony interesów Skarbu Państwa organy skarbowe dodatkowo mogą zawiesić bieg terminu przedawnienia. Zatem wskutek uchwały zabezpieczanie zobowiązań podatkowych przez organy podatkowe może stać się jeszcze częstsze.

mowa w art. 70 § 6 pkt 4 *in fine* ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa [...], termin ten biegnie dalej po zakończeniu postępowania zabezpieczającego w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (art. 70 § 7 pkt 5 Ordynacji podatkowej) – sygn. III FPS 4/24.

Eksperci oceniają, że wskutek takiej uchwały organy skarbowe będą miały więcej czasu na rozstrzygnięcie sprawy. Wygaśnięcie decyzji zabezpieczającej nie jest równoznaczne z zakończeniem postępowania zabezpieczającego, które ma szerszy zakres i może być prowadzone niezależnie od istnienia decyzji zabezpieczającej.

Z uchwały NSA można wnioskować, że wygaśnięcie decyzji zabezpieczającej nie wpływa na zawieszenie biegu terminu przedawnienia, o ile postępowanie zabezpieczające zostało wszczęte. Sytuacja podatników może ulec pogorszeniu. Opowiedzenie się NSA za drugim poglądem oznacza, że co do zasady termin przedawnienia będzie upływał później, a więc organy podatkowe będą miały więcej czasu na ostateczne rozstrzygnięcie sprawy.

Dzięki zabezpieczeniu oprócz ochrony interesów Skarbu Państwa organy skarbowe dodatkowo mogą zawiesić bieg terminu przedawnienia. Zatem wskutek uchwały zabezpieczanie zobowiązań podatkowych przez organy podatkowe może stać się jeszcze częstsze.

PODSTAWA OPODATKOWANIA W PCC PRZY PRZEKSZTAŁCENIU SPÓŁEK

Naczelny Sąd Administracyjny w siedmioosobowym składzie rozpatrywał ważną sprawę dotyczącą kwestii podstawy opodatkowania podatkiem od czynności cywilnoprawnych w sytuacji przekształcenia spółki osobowej w inną spółkę osobową. Chodziło o to, czy w przypadku przekształcenia spółki osobowej w inną spółkę osobową przez pojęcie wkładów należy rozumieć wyłącznie wkłady wniesione przez wspólników spółki, czy również mienie nabyte przez spółkę przekształcaną w czasie jej istnienia, które w wyniku przekształcenia staje się majątkiem spółki przekształconej. Odpowiedź na to pytanie ma zasadnicze znaczenie z uwagi na wysokość podatku od czynności cywilnoprawnych.

Istota sporu sprowadzała się do ustalenia, czy zmiana umowy spółki polegająca na przekształceniu spółki komandytowej w spółkę jawną winna być objęta podatkiem od czynności cywilnoprawnych w sytuacji, gdy wartość wkładów do spółki przekształconej odpowiadała wartości wkładów wniesionych do spółki przekształcanej. Notariusz pobrał podatek od czynności cywilnoprawnej. Spółka złożyła wniosek o nadpłatę, argumentując, że podatek ten jest nienależny. Niestety organy skarbowe odmówiły nadpłaty. Wyrokiem z 7 lipca 2022 r., I SA/Go 192/22, Wojewódzki Sąd Administracyjny

w Gorzowie Wielkopolskim oddalił skargę spółki. Stwierdził, że w świetle przepisów ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych prawidłowe jest stanowisko organu, że opodatkowaniu tym podatkiem podlega zmiana umowy spółki, jeżeli efektem przekształcenia spółki będzie zwiększenie majątku spółki osobowej. Podkreślił, że w zakresie przekształcenia spółki komandytowej w spółkę jawną należało uwzględnić zasady przekształcania spółek prawa handlowego sformułowane w ustawie – Kodeks spółek handlowych.

Zdaniem WSA zwiększeniem majątku, o którym mowa w art. 1 ust. 3 pkt 3 ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych, jest przysporzenie powstałe w wyniku samego przekształcenia. Inaczej mówiąc, jest to wartość majątku wniesionego do spółki jawnej ponad wartość uprzednio opodatkowanego podatkiem od czynności cywilnoprawnych majątku spółki komandytowej, tj. wkładów wniesionych do spółki komandytowej. Jeśli majątek spółki osobowej powstały w wyniku przekształcenia, rozumiejąc przez to wartość wkładów do spółki jawnej, przewyższa majątek opodatkowany podatkiem od czynności cywilnoprawnych (wartość wkładów) u spółki przekształcanej, czyli w niniejszej sprawie spółki komandytowej, to nadwyżka ta z racji wcześniejszego jej nieopodatkowania podlega podatkowi od czynności cywilnoprawnych. Zatem opodatkowaniu PCC podlega różnica pomiędzy wartością majątku wniesionego do spółki jawnej a wysokością uprzednio opodatkowanego majątku spółki komandytowej. Spółka wniosła skargę kasacyjną od tego wyroku. Skład orzekający NSA postanowił przedstawić składowi powiększonemu zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia w formie tzw. uchwały konkretnej, czy w przypadku przekształcenia spółki osobowej w inną spółkę osobową przez pojęcie wkładów, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 8 lit. f) ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych, należy rozumieć wyłącznie wkłady wniesione przez wspólników spółki, czy również mienie nabyte przez spółkę przekształcaną w czasie jej istnienia, w rozumieniu art. 28 Kodeksu spółek handlowych, które w wyniku przekształcenia staje się majątkiem spółki przekształconej (III FPS 3/24).

Rozpatrujący sprawę siedmioosobowy skład nie podjął jednak uchwały w tej sprawie i przekazał ją ponownie do rozpoznania przez skład poszerzony pod sygnaturą III FSK 1234/22. NSA rozważa też skierowanie pytania do Trybunału Sprawiedliwości UE.

Sąd argumentował, że jest w zasadzie jednolita linia orzecznicza w tej sprawie i próba przełamania jej w postaci pytania do składu poszerzonego wymaga refleksji, bo tylko rozbieżności w orzecznictwie NSA uzasadniałyby podjęcie uchwały. NSA ma rozważyć również argumentację, którą podnosi Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców, która zmierza do tego, aby podważyć dotychczasową linię orzeczniczą w składach trzyosobowych NSA. Poddać należy pod rozważenie również, czy konstrukcja polskiej spółki jawnej może być uznana za spółkę kapitałową w rozumieniu dyrektywy. Tego typu pytanie NSA kierował już do TSUE, dotyczyło ono spółki komandytowo-akcyjnej. Spór ma istotny wymiar finansowy, różnica między podstawą opodatkowania wyliczoną według obu podejść w praktyce bywa wielomilionowa. ■

Fot. Adobe Stock

Z PRAC PARLAMENTU

Przegląd najważniejszych zmian w ustawodawstwie ostatnich dwóch miesięcy.

W KOMISJACH

Sejm przeprowadził pierwsze czytanie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 864), w którym proponuje się wprowadzenie rozwiązań mających na celu ułatwienie dochodzenia roszczeń w związku z rozpowszechnianiem nielegalnych treści, w tym zwłaszcza za pośrednictwem Internetu. Osiągnięciu powyższych założeń ma służyć wprowadzenie trzech nowych postępowań odrębnych w postępowaniu cywilnym, w tym odnoszącego się do instytucji tzw. ślepego pozwu. W zakresie rozpatrywania tzw. ślepych pozwów projekt przewiduje nałożenie na sąd obowiązku podjęcia działań zmierzających do identyfikacji podmiotu, przeciwko któremu wytoczono powództwo. Dodatkowo wnioskodawcy zakładają przyjęcie określonych, skróconych terminów dla czynności procesowych sądu (np. wstępne badanie sprawy w ciągu siedmiu dni od doręczenia pozwu, wydanie wyroku w terminie 14 dni od dnia wniesienia odpowiedzi na pozew, rozpoznanie apelacji w terminie 30 dni od dnia doręczenia odpisu apelacji stronie przeciwnej). W opiniach do ww. projektu ustawy (w tym opinii OBSiL KIRP z 16 grudnia 2024 r.) wskazywano na wątpliwości związane z nakładaniem na sądy dodatkowych zadań niezwiązanych z wykonywaniem wymiaru sprawiedliwości, rozszerzeniem kognicji sądów powszechnych, pozornym skracaniem terminów dla czynności procesowych sądu, które de facto mają charakter instrukcyjny, a ich przekroczenie nie wywoła negatywnych skutków procesowych (a co za tym idzie będą prowadzić do wydłużenia postępowań). Jednakże wolą izby projekt został skierowany do Komisji nadzwyczajnej ds. zmian w kodyfikacjach, gdzie wspólnie z podobną propozycją zawartą w druku sejmowym nr 7281 mają być rozpatrzone wspólnie. ■

Izba rozpoczęła prace nad poselskim projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (druk sejmowy nr 865), który przewiduje przede wszystkim zmiany w zakresie uregulowania tymczasowego aresztowania, mające na celu ograniczenie stosowania tego środka oraz zwiększenie gwarancji procesowych. Wśród najważniejszych zmian zawartych w projekcie można wymienić: wprowadzenie jaw-

ności posiedzenia dotyczącego przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania oraz rozpoznania zażalenia na zastosowanie lub przedłużenie tego środka zapobiegawczego, wprowadzenie obowiązku zawiadomienia obrońcy i pełnomocnika o każdej czynności procesowej, w której udział bierze reprezentowana przez niego strona procesowa, ograniczenie kategorii osób, którym przysługuje prawo do odmowy składania zeznań, wprowadzenie obowiązku niezwłocznego rozpoznania przez sąd wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania nie później jednak niż przed upływem 24 godzin od jego złożenia, obowiązek rozpoznania przez sąd w składzie trzech sędziów zażalenia na postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania, modyfikację zasad określających czas trwania tymczasowego aresztowania, w tym przestanków jego przedłużenia, oraz modyfikację zasad dotyczących poręczenia majątkowego. Projektowane zmiany mają wejść w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia. Sejm skierował powyższy projekt do Komisji nadzwyczajnej ds. zmian w kodyfikacjach w celu rozpatrzenia. ■

Sejm zainicjował prace legislacyjne nad rządowym projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (druk sejmowy nr 876). Przedstawiony projekt nowelizacji ma na celu wprowadzenie zmian w zakresie przepisów dotyczących przestępstw określonych w art. 119 § 1 oraz art. 257 k.k., a także wzmocnienie ochrony przed przestępstwami motywowanymi przestankami dyskryminacyjnymi, takimi jak niepełnosprawność, wiek, płeć, i orientacja seksualna. Zmiany mają objąć również modyfikację art. 53 i art. 256 k.k. Zdaniem wnioskodawców projektowana regulacja ma na celu pełniejsze realizowanie konstytucyjnego zakazu dyskryminacji oraz dostosowanie przepisów do międzynarodowych standardów ochrony przed mową nienawiści i przestępstwami motywowanymi nienawiścią. Ponadto w ocenie wnioskodawców wprowadzenie tych rozwiązań przyczyni się do zwiększenia efektywności ścigania czynów o charakterze dyskryminacyjnym oraz zapewnienia lepszej ochrony prawnej ofiar takich przestępstw. Projekt rozszerza odpowiedzialność karną, zastępując występujące w art. 119 § 1 k.k. i art. 257 k.k. wyrażenie „z powodu jej przynależności” zwrotem „w związku z przynależnością”. Taka zmiana umożliwi pociągnięcie

¹ Na temat tego projektu szerzej zob. „Radca Prawny” nr 216, listopad–grudzień 2024 r., s. 42.

sprawcy do odpowiedzialności karnej za przestępstwa także w sytuacji, gdy pokrzywdzony nie posiada cechy, która bezpośrednio wywołała działanie sprawcy, np. aktualizacja znamion przestępstwa stosowania przemocy w związku z bezwyznaniowością z art. 119 § 1 k.k. będzie możliwa także, gdy przemoc taką zastosowano wobec osoby wierzącej. Projektowana regulacja zakłada także rozszerzenie katalogu okoliczności obciążających, uwzględnianych przy wymiarze kary

o popełnienie przestępstwa motywowanego nienawiścią związaną z niepełnosprawnością, wiekiem, płcią lub orientacją seksualną. Ponadto projekt przewiduje rozszerzenie znamion przestępstw określonych w art. 119 § 1 k.k., art. 256 § 1 k.k. oraz art. 257 k.k. o te same przestanki, tj. niepełnosprawność, wiek, płeć i orientację seksualną. Projekt został skierowany do Komisji nadzwyczajnej ds. zmian w kodyfikacjach w celu rozpatrzenia.. ■

UCHWALONE USTAWY

Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (pierwotny druk sejmowy nr 762), która ma na celu wprowadzenie do Kodeksu pracy nowego uprawnienia dla pracowników będących rodzicami – uzupełniającego urlopu macierzyńskiego. Do uzupełniającego urlopu macierzyńskiego będą uprawnieni pracownicy będący rodzicami dzieci urodzonych przed 28. tygodniem ciąży lub z masą urodzeniową nieprzekraczającą 1000 g (tzw. wcześniaków),

Fot. Adobe Stock

a także rodzice dzieci urodzonych między 28. a 37. tygodniem ciąży, których masa urodzeniowa przekracza 1000 g. Uprawnienie to obejmie również rodziców dzieci urodzonych po 37. tygodniu ciąży, pod warunkiem że spełnione zostaną określone kryteria związane z pobytem dziecka w szpitalu. Uzupełniający urlop macierzyński będzie płatny w wysokości 100% podstawy wymiaru zasiłku. W związku z proponowanymi zmianami w Kodeksie pracy, które przewidują wprowadzenie uzupełniającego urlopu macierzyńskiego wraz z przysługującym zasiłkiem macierzyńskim, uznano za zasadne, aby analogiczne rozwiązania dotyczyły również świadczenia rodzicielskiego, które pełni funkcję odpowiednika zasiłku macierzyńskiego dla osób, które są nieubezpieczone lub niepracujące. Projektowane rozwiązania mają zacząć obowiązywać od 19 marca 2025 r. ■

Sejm uchwalił ustawę o podmiotach obsługujących kredyty i nabywcach kredytów (pierwotny druk sejmowy nr 765), która wdraża do krajowego porządku prawnego postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2167 z dnia 24 listopada 2021 r. w sprawie podmiotów obsługujących kredyty i nabywców kredytów oraz w sprawie zmiany dyrektyw 2008/48/WE i 2014/17/UE. Rozwiązania przyjęte w ustawie mają służyć przede wszystkim realizacji kompleksowej strategii rozwiązania problemu nieobstugiwanych kredytów (kredytów zagrożonych). Obecnie brak jest bowiem jednolitych regulacji harmonizujących przenoszenie portfeli kredytów zagrożonych przez banki na podmioty spo-

z sektora bankowego, a także wymogów dla uczestników rynków wtórnych nieobstugiwanych umów o kredyt. Ustawa przewiduje ujednoczenie regulacji w zakresie działalności nabywców kredytów oraz podmiotów obsługujących kredyty w odniesieniu do nieobstugiwanych kredytów, udzielonych pierwotnie przez instytucje kredytowe. Ustawa reguluje zasady podejmowania i prowadzenia działalności związanej z obsługą kredytów, określając prawa i obowiązki podmiotów zajmujących się obsługą kredytów, dostawców usług kredytowych, nabywców kredytów oraz ich przedstawicieli. Określa także skutki naruszenia tych obowiązków oraz zasady nadzoru nad podmiotami obsługującymi kredyty, dostawcami usług kredytowych, nabywcami kredytów i ich przedstawicielami. Prowadzenie działalności w zakresie obsługi kredytów będzie wymagało uzyskania zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego, które będzie udzielane, jeżeli wnioskodawca ma siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz prowadzi działalność w formie spółki akcyjnej, prostej spółki akcyjnej albo spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a także spełnia przestanki określone w art. 6 ustawy. Prowadzenie działalności w zakresie obsługi kredytów bez zezwolenia będzie przestępstwem podlegającym grzywnie do 5 mln zł albo karze pozbawienia wolności od trzech miesięcy do lat pięciu. W ramach nadzoru Komisja Nadzoru Finansowego będzie mogła w szczególności żądać od podmiotu obsługują-

Fot. Adobe Stock

cego kredyty opracowania, wdrożenia lub zmiany wewnętrznych procedur i polityki dotyczących prowadzenia działalności w zakresie obsługi kredytów, mających na celu zapewnienie poszanowania praw kredytobiorców zgodnie z przepisami regulującymi umowę o kredyt. Komisja będzie mogła również wymagać wykazania sprawiedliwego i należytego traktowania kredytobiorców, odpowiedniego rozpatrywania reklamacji i skarg kredytobiorców oraz odwołań od tych reklamacji, dokumentowania działań w tym zakresie, a także zmiany lub rozwiązania umowy o obsługę kredytów. Ustawa została przekazana do Senatu. ■

Z PRAC OŚRODKA BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRRP

OBSiL co miesiąc analizuje kilkadziesiąt projektów aktów prawnych i przygotowuje do nich opinie. Poniżej przedstawiamy najważniejsze z nich, przygotowane w okresie listopad–grudzień 2024 r.

■ **Opinia do rządowego projektu ustawy o rejestrowanych związkach partnerskich oraz do rządowego projektu ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o rejestrowanych związkach partnerskich**

Projektowane akty prawne wprowadzają w Polsce instytucję rejestrowanych związków partnerskich, co będzie miało istotne konsekwencje w różnych dziedzinach prawa, w tym rodzinnego, cywilnego, bankowego i międzynarodowego. W opinii stwierdzono, że projektowane przepisy są zgodne z Konstytucją RP oraz międzynarodowymi zobowiązaniami, w tym wyrokami Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które wskazują na naruszenie prawa do życia rodzinnego w przypadku braku regulacji statusu osób tej samej płci w stabilnym związku. Wprowadzenie tej instytucji realizuje obowiązki państwa wynikające z art. 8 Konwencji o prawach człowieka oraz wyroków ETPC. Podkreślono również konieczność zapewnienia praw obywateli UE, w tym uznania związków małżeńskich osób tej samej płci zawartych za granicą. W drugiej części opinii przedstawiono szczegółowe uwagi i propozycje zmian w projektowanych ustawach, w tym w zakresie analogii do małżeństwa, uregulowania kwestii alimentów, dziedziczenia oraz statusu dzieci. Projekt uwzględnia zmiany w innych ustawach, w tym w Kodeksie rodzinnym, zapewniając ich zgodność z prawem UE.

Wśród uwag szczegółowych wskazano m.in. na wątpliwości związane z osobami tej samej płci w małżeństwie zawartym za granicą. Artykuł 2 ust. 2 ustawy przewiduje możliwość zawarcia związku partnerskiego przez osoby będące w zagranicznym małżeństwie, co może prowadzić do konkurencyjnych instytucji prawnych dotyczących majątku, w szczególności w państwach UE uznających małżeństwa osób tej samej płci. Zamiast tego proponuje się procedurę transkrypcji zagranicznych aktów małżeństwa, co uprościłoby procesy prawno-międzynarodowe. Zwrócono także uwagę na brak regulacji domniemania ojcostwa w związku partnerskim i wskazano na możliwość wprowadzenia zapisów dotyczących domniemania ojcostwa dzieci urodzonych w trakcie trwania związku, co ułatwiłoby kwestie związane z władzą rodzicielską i alimentami.

■ **Opinia w przedmiocie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk nr 864)**

Projekt ustawy o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego i innych ustaw ma na celu ułatwienie dochodzenia roszczeń cywilnoprawnych w przypadku naruszeń dóbr osobistych w Internecie. Proponuje m.in. wprowadzenie tzw. ślepego pozwu, umożliwiającego pozew przeciwko osobom o nieustalonej toż-

samości. Projekt zakłada również nowe postępowania odrębne oraz zmiany w regulacjach dotyczących identyfikacji sprawców naruszeń. W opinii z aprobatą odniesiono się do zdiagnozowania przez ustawodawcę problemów, jednakże krytycznie oceniono proponowane skrócone terminy postępowania, które mogą być niewystarczające do rzeczywistego przyspieszenia procesów. Ponadto projekt nie uwzględnia ryzyka nadużycia „ślepego pozwu” w celu tłumienia debaty publicznej. Zauważono, że projektowany przepis art. 2 pkt 2b ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną, odsyłający do definicji „nielegalnych treści” zawartej w rozporządzeniu 2020/2065, narusza zasady techniki prawodawczej poprzez kaskadowe odesłania, co wprowadza niejasność w stosowaniu przepisów. Dodatkowo projekt budzi wątpliwości dotyczące procedur procesowych, takich jak skrócenie terminów dla stron, co może prowadzić do naruszenia zasady równości stron w procesie. Proponowana regulacja dotycząca publikacji przeprosin w Monitorze Sądowym i Gospodarczym została skrytykowana jako niewystarczająca w kontekście naruszeń w Internecie. Zwrócono także uwagę na nieprecyzyjność przepisów o identyfikacji pozwanych, zwłaszcza w sprawach transgranicznych.

■ **Opinia w sprawie zmienionych w wyniku uzgodnień, konsultacji publicznych i opiniowania projektów rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości:**

- 1) **w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (B766) oraz**
- 2) **zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych (B768).**

Projektowane rozporządzenia są reakcją na orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, który uznał niekonstytucyjność zróżnicowania wynagrodzeń adwokatów i radców prawnych w zależności od tego, czy pełnią oni funkcję z wyboru, czy z urzędu. Zmiany obejmują zrównanie stawek dla radców prawnych ustanowionych z urzędu z tymi dla pełnomocników z wyboru, a także podwyższenie górnej granicy wynagrodzenia. Istnieją jednak obawy, że zmiany te nie poprawią praktyki orzeczniczej, w której stawki są często zaniżane. W opinii zaproponowano systemową zmianę wynagrodzeń w oparciu o kryteria rynkowe i godzinowe, aby dostosować stawki do rzeczywistego nakładu pracy. Niezbędne jest również uwzględnienie realiów budżetowych z udziałem samorządów prawniczych, aby zapewnić sprawiedliwy dostęp do pomocy prawnej i sprawiedliwy proces. ■

Anna Lewandowska

TERMINAL PŁATNICZY LUB TERMINAL W TELEFONIE BEZPŁATNIE DLA KAŻDEGO PRAWNIKA

Dynamiczny rozwój e-administracji sprawia, że dostęp do usług elektronicznych oraz płatności bezgotówkowych staje się coraz bardziej pożądanym i będzie coraz intensywniej dotyczyć podmioty powiązane z nią, takie jak branża prawnicza, sądy czy biura notarialne i rachunkowe. Już ponad 65% wszystkich transakcji w Polsce realizowanych jest bezgotówkowo – pokazują wyniki badania przeprowadzonego dla Fundacji Polska Bezgotówkowa¹. Co więcej, obszarem z niesłabnącą dynamiką aktywności terminali jest sektor publiczny, gdzie liczba transakcji tylko w 2023 r. przekroczyła 8 mln, natomiast ich wartość osiągnęła 1,3 mld zł. Wszystko wskazuje na to, że popularność usług realizowanych online – również administracyjnych, prawnych czy fiskalnych – będzie systematycznie wzrastać. Czy prawnicy są gotowi na te zmiany?

Coraz częściej zdarza się, że klienci albo nie posiadają gotówki, żeby zapłacić za poradę lub usługę prawną, albo proszą o podanie numeru konta. To zdecydowanie wydłuża proces płatności i wymaga dodatkowej weryfikacji rozliczenia. – Konsumenci oczekują, że w każdym miejscu i za każdą usługę będą mogli zapłacić w dowolny sposób – gotówką lub kartą. Nadal jednak wielu z nich napotyka ograniczenia w dostępie do płatności bezgotówkowych – zwłaszcza wśród osób prowadzących jednoosobową działalność. Program Fundacji Polska Bezgotówkowa powstał po to, aby umożliwić każdemu przedsiębiorcy równy dostęp do infrastruktury płatniczej, a klientom zapewnić wybór i różnorodność metod płatności. W badaniu przeprowadzonym dla Fundacji Polska Bezgotówkowa aż 60% respondentów przyznało, że w 2023 r. częściej płaciło bezgotówkowo niż rok wcześniej. Co więcej, państwowe aplikacje i systemy, takie jak mObywatel, ePacjent, e-PIT, cieszą się zaufaniem aż 60% dorosłych Polaków. Prognozujemy, że trend przechodzenia na usługi online w administracji będzie się umacniał. To również oznacza coraz większą potrzebę udostępniania płatności bezgotówkowych wśród firm i osób prowadzących działalność powiązaną z tym obszarem – komentuje Zbigniew Wiśniewski, wiceprezes Fundacji Polska Bezgotówkowa.

BEZPŁATNE TERMINALE DOSTĘPNE OD RĘKI DLA PRAWNIKÓW

W ramach Programu Polska Bezgotówkowa przedsiębiorcy mogą wypróbować terminal płatniczy lub terminal w telefonie **całkowicie bezpłatnie przez okres 12 miesięcy**. W ten sposób mogą zweryfikować, czy takie rozwiązanie sprawdzi się w ich biznesie. **Fundacja pokrywa również koszty finansowe obsługi transakcji do kwoty 100 tys. zł obrotu** rocznego na jeden terminal. Po bezpłatnym okresie testowym przedsiębiorcy mogą zdecydować się na zatrzymanie terminala na określonych warunkach lub dobrowolnie zrezygnować z jego posiadania.

¹ POLASIK Research, *Zwyczaże płatnicze a rozwój sieci akceptacji kart w Polsce: badanie konsumenckie 2023, raport badawczy, marzec 2024*. Badanie przeprowadzone dla Fundacji Polska Bezgotówkowa.

Wypróbuj terminal płatniczy oraz terminal w telefonie za 0 zł przez 12 mies. i rozwijaj z nami swój biznes.

Do końca grudnia 2024 r. z Programu Fundacji Polska Bezgotówkowa skorzystało ponad pół miliona podmiotów, w których łącznie zainstalowano ponad 660 tys. urządzeń do przyjmowania płatności cyfrowych. Wśród beneficjentów Fundacji są przede wszystkim małe i mikroprzedsiębiorcy, a także przedstawiciele wolnych zawodów: prawnicy, księgowi czy notariusze.

– Cyfrowe rozwiązania płatnicze, jak i systemy oraz aplikacje tworzone, aby wspierać kontakty pomiędzy obywatelami a sektorem publicznym, stają się coraz bardziej powszechne. Mają także wpływ na dostępność administracji oraz stanowią znaczące udogodnienie dla obywateli. Dzięki nim procesy związane z płatnościami i komunikacją z urzędami stają się prostsze, szybsze i bardziej efektywne. Cyfryzacja spraw publicznych nabiera rozpędu i będzie coraz intensywniej dotyczyć podmioty powiązane z nią, takie jak branża prawnicza, sądy czy biura notarialne i rachunkowe. To oznacza, że oczekiwania i preferencje klientów w zakresie digitalizacji i dostępności płatności bezgotówkowych będą wzrastać – wyjaśnia Zbigniew Wiśniewski.

Chcesz wziąć udział w Programie i otrzymać bezpłatny terminal lub skorzystać z terminala w telefonie? **Sprawdź szczegóły:** <https://polskabezgotowkowa.pl/dla-firm/oferta/> ■

DBAM O JAKOŚĆ STANOWIENIA ORAZ STOSOWANIA PRAWA

Rozmowa z radczynią prawną dr Danielą Wybrańczyk, laureatką drugiego miejsca w konkursie Rising Stars Prawnicy – liderzy jutra 2024.

■ Do konkursu, organizowanego przez Wolters Kluwer Polska i skierowanego do prawników, którzy nie ukończyli 35. roku życia, zgłoszono w tym roku 144 kandydatów. Spośród nich kapituła wybrała 35 finalistów, a z nich 10 laureatów nagrody głównej i pięciu laureatów nagród specjalnych. Zajęła pani zaszczytne drugie miejsce. Gratuluję! Proszę powiedzieć, co brała pod uwagę kapituła konkursu?

Kapituła konkursu oceniała zgłoszone kandydatury w oparciu o siedem kryteriów. Jury brało pod uwagę wiedzę merytoryczną kandydatów, ich osiągnięcia naukowe, kreatywność, innowacyjność i umiejętność pracy z biznesem, a ponadto wykorzystanie nowych technologii w pracy i dbanie o jakość stanowienia oraz stosowania prawa. Kandydaci zostali również ocenieni na podstawie zaangażowania w pracę na rzecz państwa prawa i społeczeństwa oraz działalności *pro bono*. Zgodnie z regulaminem konkursu kandydaci mogli również dołączyć do zgłoszenia opinie klientów, przełożonych lub współpracowników na swój temat.

■ Jakie pani działania doceniła kapituła?

Na to pytanie trudno jest mi odpowiedzieć. Nie mam pewności. Wydaje mi się, że w moim przypadku kapituła mogła zwrócić uwagę przede wszystkim na osiągnięcia naukowe. Na dzień składania zgłoszenia byłam autorką monografii prawniczej wydanej przez Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, dwóch specjalistycznych komentarzy (seria Komentarze Prawa Prywatnego), pięciu rozdziałów w książkach oraz 21 artykułów naukowych. Moje publikacje ukazały się m.in. w „Państwie i Prawie”, „Przeglądzie Sądowym”, „Rejencie” oraz w czasopiśmie międzynarodowym „Family and Law”. Brałam również udział w 12 konferencjach naukowych. Być może kapituła konkursu doceniła też to, że w pracy zawodowej dbam o jakość stanowienia oraz stosowania prawa. Aktualnie pracuję w Kancelarii Sejmu, gdzie jestem ekspertem ds. legislacji.

■ Wśród kryteriów oceny były działania *pro publico bono*. Jakie są to działania w pani przypadku?

Pro bono współpracuję z Komitetem Ochrony Praw Dziecka. Uczestniczyłam w pracach związanych z konkursem „Kancelaria przyjazna dziecku”, tworząc ankietę konkursową, a także oceniając wpływające kandydatury i współorganizując galę wręczenia nagród. Dostarczałam również teksty na stronę internetową Akademii Dobrego Rozstania. Ponadto *pro bono* prowadziłam zajęcia dla licealistów w ramach tzw. lekcji prawa, a wcześniej zajęcia przygotowujące do matury z wiedzy o społeczeństwie. Wygłosiłam też prelekcje dla uczniów szkoły podstawowej z okazji Międzynarodowego Dnia Praw Dziecka.

Fot. Archiwum D. Wybrańczyk

DANIELA WYBRAŃCZYK

Radczyni prawna wpisana na listę OIRP w Katowicach, doktor nauk prawnych, ekspert ds. legislacji w Kancelarii Sejmu, mediator, adiunkt w Uniwersytecie SWPS.

Pro bono udzielam komentarzy eksperckich. Nieodpłatnie współpracowałam z redakcją INFOR PL S.A., przygotowując teksty omawiające wybrane instytucje prawa cywilnego. Publikowałam również materiały na stronie Strefa Prawa (<https://web.swps.pl/strefa-prawa>) i współtworzyłam poradnik psychologiczny dla rodzin zagrożonych sytuacją porwań rodzicielskich. Poradnik został wydany przez fundację Itaka.

■ Kapituła oceniła także aktywność w zakresie nowych technologii. Co dostrzegła w tym przypadku u pani?

W związku z tym, że nie świadczę aktualnie obstuży prawnej, trudno było mi wskazać aktywność w zakresie nowych technologii. Niemniej jednak brałam udział w tworzeniu sylabusu do przedmiotu prowadzonego na kierunku Prawo Nowych Technologii na Wydziale Prawa Uniwersytetu SWPS. W pracy naukowej oraz zawodowej korzystam z nowych technologii (legaltech). Technologie przydatne w zdalnej komunikacji wykorzystuję w czasie zajęć ze studentami. Prowadzę symulacje rozpraw cywilnych. Ponadto ukończyłam dwa szkolenia dotyczące cyberbezpieczeństwa organizowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

■ Skąd u pani zainteresowanie prawem i wybór tego zawodu? Jak to się zaczęło?

Decydując się na studia prawnicze, nie wiedziałam, na czym w istocie polega praca prawnika. Moje wyobrażenia szybko zweryfikowała rzeczywistość. W czasie studiów nie byłam pewna, czy wybrałam odpowiedni dla siebie kierunek. Wiary w siebie dodało mi zajęcie pierwszego miejsca w konkursie

Fot. Archiwum D. Wybrańczyk

Prezes KRRP Włodzimierz Chróścik, Wiceprezes Krajowej Rady Notarialnej Magdalena Arendt, dr Daniela Wybrańczyk i Dziekan Rady OIRP w Warszawie Anna Sękowska na gali konkursu Rising Stars Prawnicy – liderzy jutra 2024

Metodologia badań pani doktor nie ogranicza się wyłącznie do interpretacji tekstów prawnych, korzysta ona obficie z dorobku innych nauk. Podchodzi do badań w sposób innowacyjny, poszukując zagadnień dotąd niebadanych, a jednocześnie doniosłych społecznie i praktycznie istotnych – prof. dr hab. Jacek Górecki z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, promotor dr Danieli Wybrańczyk.

organizowanym przez Stowarzyszenie Notariuszy RP na najlepszą pracę magisterską. Wtedy też zrozumiałam, że podoba mi się działalność naukowa, którą łączyłam z pracą na stanowisku asystenta sędziego. Później moja rozprawa doktorska, którą obroniłam z wyróżnieniem, zdobyła pierwsze miejsce w konkursie organizowanym przez Rzecznika Praw Dziecka i wtedy już wiedziałam, że to właściwa droga, a ja powinnam się rozwijać w tym kierunku.

■ Gdzie odbywała pani praktyki prawnicze? Jaką ścieżką doszła pani do zawodu radcy prawnego?

Moja ścieżka dojścia do zawodu radcy prawnego była nietypowa. Po studiach zdałam egzamin wstępny na aplikację notarialną, ale nie rozpoczęłam jej z uwagi na podjęcie zatrudnienia w Sądzie Okręgowym w Katowicach na stanowisku asystenta sędziego. W tym samym czasie przygotowywałam rozprawę doktorską oraz zostałam wpisana na listę

Jak poprawić jakość stanowienia prawa w Polsce? Jest to proces długotrwały, wymagający zaangażowania wielu osób. Istotne wydają się być odpowiednie szkolenia, począwszy od kształcenia na studiach, a także zwiększenie roli analizy i oceny skutków regulacji. Ponadto warto zwrócić uwagę na znaczenie tzw. konsultacji społecznych.

mediatorów sądowych. Następnie zdałam egzamin adwokacki i zostałam redaktorem merytorycznym bazy orzecznictwa wydawnictwa C.H.Beck. Pracowałam też jako Associate w kancelarii prawnej Baker McKenzie. Na listę radców prawnych jestem wpisana od 2022 r. (co nie odbyło się bez przeszkód). Obecnie pracuję, jak już wspomniałam, w Kancelarii Sejmu jako ekspert ds. legislacji i na stanowisku adiunkta w Uniwersytecie SWPS.

■ Proszę opowiedzieć o pracy naukowej. Co ma pani w planach w tym zakresie?

Bardzo lubię prowadzić badania naukowe. Cieszę się, że praca w Sejmie umożliwia mi rozwój także w tym zakresie. Aktualnie pracuję nad obszernym rozdziałem do Systemu Prawa Prywatnego (wielotomowe dzieło wydawane przy współpracy z Instytutem Nauk Prawnych PAN, opracowywane przez najwybitniejszych polskich autorów). Niedawno otrzymałam też zaproszenie do zespołu problemowego Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego. Jestem dumna, że będę mogła brać udział w pracach dotyczących reformy przepisów o rozwiązaniu małżeństwa. Wprowadzeniem do polskiego prawa możliwości pozasądowego rozwiązania małżeństwa interesuję się już jakiś czas, dlatego analiza tej problematyki w kontekście zmian legislacyjnych to dla mnie wymarzone wyzwanie.

■ Jaki rodzaj prawa panią szczególnie interesuje i w czym się pani specjalizuje?

Specjalizuję się w prawie rodzinnym oraz procedurze cywilnej. Na Uniwersytecie SWPS prowadzę zajęcia z postępowania cywilnego, a moje artykuły naukowe dotyczą przede wszystkim prawa rodzinnego. Niedawno zakończyłam badania akt sądowych dotyczące wykonywania orzeczeń o kontaktach z dzieckiem, które prowadziłam dla Ministerstwa Sprawiedliwości w Instytucie Wymiaru Sprawiedliwości. Ich wyniki mają zostać wkrótce opublikowane.

■ Pani praca ma wpływ na jakość stanowionego prawa. Pracuje pani w Biurze Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu. Proszę o niej opowiedzieć.

Jestem pracownikiem Wydziału Prawa Publicznego i Prywatnego. Staram się podejmować działania prowadzące do pełniejszej realizacji zasady państwa prawa, przygotowując np. oceny skutków regulacji prawnych i dbając o jakość stanowienia prawa. Sporządziłam wiele opinii prawnych do petycji wnieszonych przez obywateli do Sejmu RP. Opinie te wykorzystywane są przez Komisję do spraw Petycji. Z głosem eksperckim uczestniczę również w posiedzeniach komisji sejmowych.

■ Jak poprawić według pani jakość stanowienia prawa w Polsce?

Uważam, że jest to proces długotrwały, wymagający zaangażowania wielu osób. Istotne wydają się być odpowiednie szkolenia, począwszy od kształcenia na studiach, a także zwiększenie roli analizy i oceny skutków regulacji. Ponadto warto zwrócić uwagę na znaczenie tzw. konsultacji społecznych.

Na stronie https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/page.xsp/konsultacje_zasady znajdują się informacje, jak wziąć udział w konsultacjach społecznych projektów ustaw. Przepisy dotyczące partycypacji społecznej w postępowaniu ustawodawczym znajdują się na stronie https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/page.xsp/konsultacje_prawo.

■ Czy wykonując taki zawód, wystarcza pani czasu na hobby, a jeśli tak, to na jakie?

Interesuję się sztuką, literaturą oraz kinem. Lubię festiwale filmowe i podróże. Staram się funkcjonować tak, aby na wszystko znaleźć czas. Lubię przeplatać intensywne okresy pracy resetującymi wyjazdami. W moim odczuciu czasami wystarczy tylko kilka dni w zmienionym otoczeniu, aby się zregenerować i nabrać zapału do realizacji kolejnych wyzwań.

■ Czego życzyłaby pani koleżankom i kolegom radcom prawnym na nowy rok?

W nowym roku życzę wszystkim wiary w siebie i w swoje możliwości. ■

Rozmawiała Wiesława Moczydłowska

PRZYSZŁOŚĆ PRAWA CZY PRAWNICZY EKSPERYMENT?

Początek roku to czas, w którym wchodzi w życie najwięcej nowych przepisów. Zmiany dla zatrudnionych, przedsiębiorców, emerytów, ale też rodziców oraz właścicieli nieruchomości. Rok 2025 przyniesie powiew świeżości również w polskim prawie cywilnym. Przynajmniej tak zapewniają nas autorzy projektu nowelizacji Kodeksu cywilnego, proponując wprowadzenie nowoczesnego rozwiązania – testamentu audiowizualnego.

**EWA
URBANOWICZ**
radca prawny, rzecznik
prasowy OIRP w Lublinie
Fot. Magda Pucek

Na pierwszy rzut oka wygląda to na krok w stronę dostosowania prawa do współczesnych realiów – przecież żyjemy w erze cyfrowej, gdzie technologia rozwiązuje niemal każdy problem. Ale czy polskie prawo, a przede wszystkim polskie społeczeństwo, jest gotowe na taką rewolucję?

Wyobraźmy sobie taką scenę: sędziwy pan Adam, który nigdy w życiu nie korzystał z TikToka ani Instagrama, zniemka staje przed koniecznością nagrania testamentu. Powód? Sytuacja wyjątkowa – nagłe pogorszenie zdrowia, brak możliwości napisania dokumentu własnoręcznie, a wokół żadnego notariusza, który mógłby poświadczyc jego wolę. Pan Adam chwytą smartfon wnuczka, pamięta przecież, jak wnuczek robił sobie z dziadkiem zdjęcia czy nagrywał filmy, uruchamia kamerę i zaczyna mówić: „Ja, Adam Kowalski, cały majątek zapisuję...”. W teorii brzmi to jak rozwiązanie idealne – szybkie, dostępne i proste. Ale czy na pewno?

Planowane wprowadzenie testamentu audiowizualnego ma umożliwić sporządzenie testamentu w sytuacjach szczególnych, na przykład gdy życie spadkodawcy jest zagrożone. Wystarczy nagrać swoje oświadczenie na trwałym nośniku, wskazać swoją tożsamość, jednoznacznie wyrazić wolę, a na koniec dostarczyć nagranie do sądu. Wszystko brzmi jak nowoczesne podejście do prawa – technologia w służbie obywatela. Ale jak zwykle diabeł tkwi w szczegółach. Co stanie się, jeśli nagranie zostanie zgubione, uszkodzone albo, co gorsza, „nieznacznie” zmodyfikowane przez osoby trzecie? A co z sytuacjami, w których testament będzie niewyraźny, a głos testatora ledwo słyszalny? Co z możliwościami montowania, modyfikowania i tworzenia realistycznych nagrań z wykorzystaniem AI – które teraz w większości przypadków jesteśmy

jeszcze w stanie odróżnić od oryginału. Ale za kilka lat... Możliwość manipulacji czy fałszerstw to jedno, ale trudności w interpretacji nagrania mogą być jeszcze większym problemem. Nie zapominajmy, że testament audiowizualny ma działać głównie w sytuacjach nadzwyczajnych – na przykład w chwili nagłego zagrożenia życia. Wyobraźmy sobie więc tonący statek lub dramatyczną sytuację na lotnisku. Czy osoba znajdująca się w takich okolicznościach będzie w stanie zachować spokój i jasno wyrazić swoją wolę? A jeśli na nagraniu będą słyszalne tylko strzępy zdań, przerywane hałasem otoczenia?

Jednak mimo tych wątpliwości testament audiowizualny może mieć wiele zalet. Przede wszystkim daje szansę na sporządzenie testamentu osobom, które z różnych powodów nie mogą lub nie chcą korzystać z tradycyjnych form. Technologia z każdym rokiem coraz mocniej wkracza w nasze życie, a dla wielu z nas smartfon jest niemal naturalnym przedłużeniem ręki. Możliwość nagrania testamentu to może być szansa na szybkie i wygodne wyrażenie swojej woli w sytuacjach kryzysowych, które wymagają natychmiastowego działania. Testament audiowizualny z jednej strony odpowiada na realne potrzeby współczesnego społeczeństwa, a z drugiej rodzi wiele pytań i zastrzeżeń. Nie ma wątpliwości, że prawo powinno ewoluować, dostosowując się do zmieniającego się świata. Ale czy polski system prawny jest gotowy na przyjęcie takiej innowacji?

Wprowadzenie nowych regulacji to tylko pierwszy krok. Kluczowe będzie ich odpowiednie wdrożenie i odpowiednia edukacja społeczeństwa. Warto zadbać o to, aby każdy miał świadomość tego, jak korzystać z nowych możliwości i jakie konsekwencje mogą one za sobą pociągać. Nie da się ukryć, że testament audiowizualny może zrewolucjonizować nasze podejście do planowania przyszłości. Ale jak w każdej rewolucji istnieje ryzyko, że zamiast poprawy sytuacji nowe przepisy wprowadzą jeszcze większy chaos i wiele niewiadomych. Czy prawo dogoni technologię, czy może zostanie przez nią zdominowane? Czas pokaże. Jedno jest pewne – rok 2025 zapowiada się jako czas wielkich zmian. Obyśmy tylko umieli z nich właściwie skorzystać. ■

O ZŁYM DELEGOWANIU

Delegowanie jest częścią życia każdego radcy prawnego pracującego w zespole.

Nie da się wykonać wszystkiego samodzielnie, więc nieunikniona jest pomoc współpracowników lub też innych osób. Wydaje się więc, że radcowie niewiele mogą się nauczyć z badań naukowych odnoszących się do problemu właściwego delegowania.

Nic jednak mylnego. Choć współczesne badania nie tyle uczą, jak delegować, ile poszukują odpowiedzi, dlaczego podejmujemy decyzje o „złym” delegowaniu.

JAROSŁAW BEŁDOWSKI

radca prawny, doktor nauk prawnych,
pracownik naukowy Szkoły Głównej
Handlowej w Warszawie,
członek Rady Towarzystwa
Ekonomistów Polskich
Fot. Archiwum

Mechanizm jest zazwyczaj podobny. Jednostka odnosi sukces, zaczynając od zera, i dochodzi do satysfakcjonującego poziomu działającego biznesu. Ten poziom może być oczywiście różny w różnych miejscach w Polsce, lecz w oczach innych jednostka uważana jest za tę, która coś osiągnęła. Osoba ta zapamiętuje jednak jedynie to, że się udało, a to znaczy, iż podejmowała decyzje, które prowadziły do właściwego rezultatu – sukcesu. Czy nie znamy tych historii, w których partner zarządzający/właściciel wie wszystko lepiej i jedynie deleguje, będąc zawsze niezadowolonym z rezultatów?

Dlaczego „złe” delegujemy? Na to pytanie poszukiwały odpowiedzi Mary Steffel z Northeastern University, Eleanor F. Williams z Indiana University oraz Jaclyn Perrmann-Graham z University of Cincinnati¹. Eksperyment był dość prosty – osoba z zespołu otrzymała za zadanie wybór hotelu dla siebie i dla szefa na zbliżającą się konferencję, przy czym pozostawiony został jej wybór co do wykonania tego zadania samodzielnie lub też delegowania go do innej kompetentnej osoby z biura. Co wyniknęło z tego eksperymentu? W przypadku decyzji dotyczących samych siebie zazwyczaj nie pozostawiamy tego innym, lecz jeśli możliwe jest zrzucenie rezerwacji hotelu dla szefa, nie będziemy zbytnio się wahać. Czynimy to, bo obawiamy się wyboru, który go nie zadowoli, a także chcemy uniknąć z tego tytułu odpowiedzialności. Bez mrugnięcia okiem więc delegujemy, gdy wybór wydaje się być skomplikowany. Do podobnych wniosków doszli także naukowcy z Amsterdam Business School². Wskazali oni rów-

¹ M. Steffel, E.F. Williams, J. Perrmann-Graham, *Passing the buck: Delegating choices to others to avoid responsibility and blame*, „Organizational Behavior and Human Decision Processes” 2016, vol. 135, s. 23–44.

² V. Maas, B. Shi, *The effects of target difficulty and relative ability on managers' delegation decisions*, „Management Accounting Research” 2023, vol. 60.

Fot. Adobe Stock

Delegowanie odbywa się wtedy, gdy cele do osiągnięcia są trudne i niepewne, bo wybieramy do realizacji samodzielnej tylko te, które są relatywnie łatwe. Można z tego wnioskować, że jeśli zarządzający wysyła nas na wyprawę na Mount Everest, to uciekamy tam, gdzie pieprz rośnie.

niez, że delegowanie odbywa się wtedy, gdy cele do osiągnięcia są trudne i niepewne, bo wybieramy do realizacji samodzielnej tylko te, które są relatywnie łatwe. Można z tego wnioskować, że jeśli zarządzający wysyła nas na wyprawę na Mount Everest, to uciekamy tam, gdzie pieprz rośnie.

Skoro wiemy, że delegowanie może nie przynosić właściwych rezultatów, to co należy robić? Wiele z firm wskazuje wprost na hierarchię osób, które są zaangażowane w proces delegowania. Tylko te osoby w organizacji mogą dokonywać delegacji, lecz jeśli czynią to na niby? Rozwiązaniem może być przypisywanie delegowanym decyzjom ostatecznego lub odwracalnego charakteru. Ten ostatni pozwala na ostatnie słowo delegującego, a także nie zniechęca osoby, która je zaproponowała. Czy jednak taka osoba będzie kreatywna, skoro wie, że jej wybór jest odwracalny?

Jak nietrudno zauważyć, na wiele pytań o delegowaniu nie ma nadal odpowiedzi. Wiemy jednak, że dobre delegowanie to najwyższy poziom umiejętności menedżerskich. Czy zawsze obserwowalny w zespołach radców prawnych? ■

MECHANICZNA POMARAŃCZA – RESOCJALIZACJA ZA WSZELKĄ CENĘ?

„Mechaniczna pomarańcza” (*A Clockwork Orange*) – dyskusyjny, prowokujący do myślenia dramat science fiction z 1971 r. w reżyserii Stanleya Kubricka, jest adaptacją brytyjskiej powieści o tym samym tytule autorstwa Anthony’ego Burgessa. Co ważne, Kubrick oparł film na amerykańskim wydaniu powieści, które zostało okrojone o ostatni rozdział. Stąd różnica w zakończeniu pomiędzy filmem a książką. Sam film po ponad 50 latach od premiery w dalszym ciągu jest genialny, odważny, ale i obrzydliwy.

**RADOSŁAW
GAŚIOR**

radca prawny
Fot. Archiwum R. Gąsiora

„**M**echaniczna pomarańcza” (według wielu poprawnie przetłumaczony tytuł powinien brzmieć „Nakręcana pomarańcza”) to bez wątpienia najbardziej niepokojący i kontrowersyjny film Stanleya Kubricka. Po premierze, na żądanie reżysera, zakazany w Wielkiej Brytanii i kilku innych krajach, ponieważ miał nakłaniać widza do przemocy. Zakaz teoretycznie obowiązywał do śmierci Kubricka w 1999 r.

PRZEMOC WYMYKA SIĘ SPÓD KONTROLI

Film przedstawia bliżej nieokreśloną przyszłość w dystopijnej Wielkiej Brytanii, w której istnieje młodzieżowa subkultura przemocy. Protagonista i jego gang „droogs” popełniają nocą brutalne przestępstwa fizyczne i seksualne. Momentami sceny przemocy są bardzo groteskowe. Śledzimy losy Alexa DeLarge’a, w którego wcielił się genialny Malcolm McDowell, młodego, cynicznego i brutalnego nastolatka, oraz jego trzech kompanów: Pete’a (w tej roli Michael Tarn), Georgiego (zagrane go James Marcusa) i Dima (w którego wcielił się Warren Clarke). Dim w wydaniu powieści przełożonej na polski przez Roberta Stillera to Jołop. W książce główny bohater ma zaledwie 15 lat. Jego pragnienie seksu i przemocy wymknęło się spod kontroli, doprowadziło do wielokrotnego popełnienia gwałtu i morderstwa.

Widz obserwuje rzeczywistość z punktu widzenia Alexa, oprawioną jego komentarzem. Młodzieniec opowiada o swoich przerażających zbrodniach i o chorym zachwycie, jaki w nim to wzbudza. Film wydaje się zmuszać widza do przyjęcia socjopatycznego punktu widzenia młodocianego

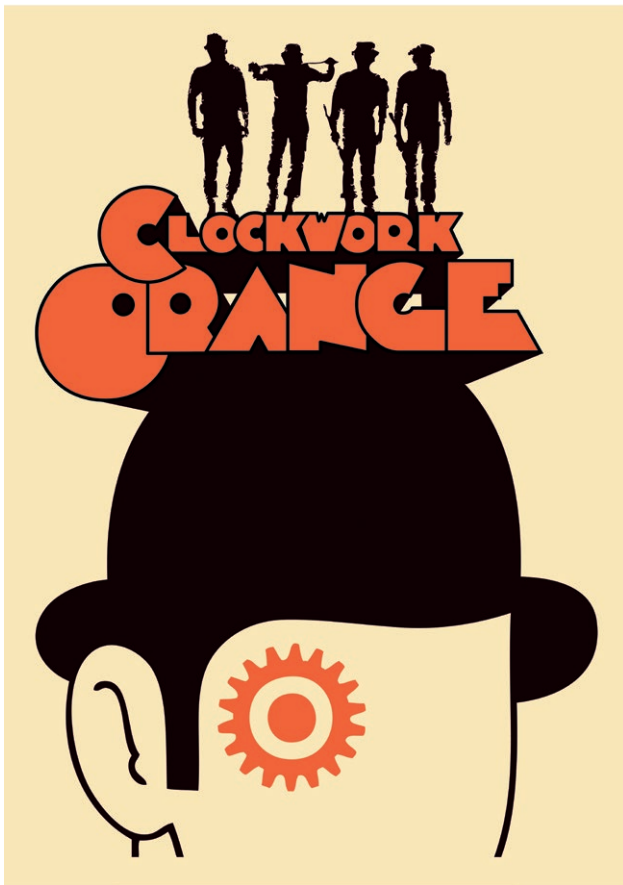
przestępcy. Codziennosc Alexa to poniżanie starszych, bezbronnych, kradzieże, gwałty, bijatyki. Zawsze po nocnych akcjach ze swoimi kompanami wraca spokojnie do domu, kładzie się spać do swojego łóżka. Słucha namiętnie utworów muzyki klasycznej, zwłaszcza Beethovena. Wydaje się być w tym momencie bardzo wrażliwym młodzieńcem. W domu ma spokojną enklawę.

O poranku, gdy Alex przekonuje swoją macochę, że nie może iść do szkoły z powodu złego samopoczucia, dowiadujemy się, że jest znany lokalnemu wymiarowi sprawiedliwości. Odwiedza go kurator, który ostrzega przed dalszym łamaniem prawa. Chłopak się tym zupełnie nie przejmuje. Historia przybiera dramatyczny obrót, gdy banda włamuje się do rezydencji należącej do starszej kobiety, a Alex przypadkowo ją zabija.

Zostaje aresztowany i skazany na wieloletnie więzienie. Stara się być ułożonym więźniem, przypadkoma przetożonym, szczególnie więziennemu kapelanowi. Po dwóch latach Alex zauważa swoją szansę. Podczas wizyty ministra spraw wewnętrznych, wysoko postawionego członka partii rządzącej, zgłasza się na ochotnika do eksperymentu resocjalizacyjnego techniką Ludovica. Minister, widząc gwałtowną i buntowniczą naturę oraz zapal Alex, wyraża zgodę na jego rekrutację.

Fikcyjna terapia Ludovica jest istotnym fragmentem fabuły. Alex widzi w niej nadzieję na powrót do normalnego życia. Jednak nie jest świadom jej przebiegu i faktycznych skutków. Tego nie wiedzą również przeprowadzający terapię. Młody bohater jest pierwszą osobą, wobec której ją zastosowano. Rządzący widzą w tej terapii skuteczny środek do resocjalizacji najcięższych przestępców.

Technika Ludovica okazuje się być podobna do tortur. Alexa przewieziono do specjalistycznej kliniki i zmuszono do oglądania drastycznych filmów przedstawiających sceny przemocy pod wpływem środka wywołującego u niego konwulsje. Terapia składała się z wielu seansów, powtarzanych nawet kilka razy dziennie. Sam proces wygląda bardzo specyficznie. Alex jest krępowany, do tego ma mechanicznie

Fot. Adobe Stock

otwierane i podtrzymywane szeroko otwarte oczy. Sceny te wyglądają dosyć drastycznie. Aktor został faktycznie przywiązany do krzesła, a jego powieki unieruchomiono specjalnymi zaciskami. Jego oczy nie wysychały, ponieważ nawilżano je solą fizjologiczną. Mówi się, że od czasu pracy nad „Mechaniczną pomarańczą” Malcolm McDowell ma lęki przed stosowaniem kropli do oczu.

Pod koniec eksperymentu Alex nie może dopuścić się żadnego lubieżnego czy przestępczego czynu. Każda próba kończy się przytłaczającym uczuciem mdłości, powodującym omdlenia. Niezamierzoną konsekwencją terapii, a dla Alexa największą karą, jest obrzydzenie mu ukochanego kompozytora. Ścieżka dźwiękowa jednego z drastycznych filmów to muzyka Ludwiga van Beethovena. Od tego momentu ta również wywołuje u niego paraliżujące nudności.

Skuteczność terapii została zademonstrowana grupie oficerów. Obserwują, jak Alex upada przed mężczyzną, który go uderza i upokarza. Jest również bezsilny wobec skąpo odzianej młodej kobiety. Całkowite ubezwłasnowolnienie. Ogłoszony wielki sukces. Znamienny jest komentarz kapitana więziennego, który stwierdza: „Przestaje być złoczyńcą. Przestaje być również istotą zdolną do moralnego wyboru”.

Alex opuszcza więzienie. Czy jednak jest zresocjalizowany? Wydaje się, że cel został zrealizowany. Na pewno nie jest już sobą. Utracił bowiem część siebie, która nadawała mu cechy szczególne. Przecież Alex to ten brutalny, zafascynowany przemocą nastolatek. Teraz myśl o przemocę go paraliżuje,

obezwładnia. Niechęć do przemocy to także brak możliwości obrony w sytuacji kryzysowej. Obserwujemy cię chłopaka, którego poznaliśmy na początku filmu, który teraz staje się ofiarą i łatwym celem dla innych. Alex ostatecznie nie wybrał bycia dobrym. Gdyby chciał być dobry, chciał się zmienić, pracowałby nad sobą. Myślał, że przechytry system. Terapia umożliwiła mu wyjście na wolność, jednak niszczy jego osobowość, brutalną, ale jego. Jest pozbawiony wolnej woli, podstawowej cechy człowieka.

RESOCJALIZACJA Z POMOCĄ MEDYCINY?

Resocjalizacja to proces, w którym cechy jednostki, uznane za nieodpowiednie według reguł dominującej instytucji, są poddawane dynamicznemu przewartościowaniu, aby umożliwić funkcjonowanie zgodnie z obowiązującymi normami. Czy jednak może być ona przeprowadzana za pośrednictwem ingerencji medycznej? Powszechnie w ramach resocjalizacji więźniów, szczególnie niebezpiecznych, stosuje się psychoterapię. Jednak jest to metoda nieinwazyjna. W pierwszej połowie XX w. w psychiatrii wykorzystywana była lobotomia. Metoda ta została szybko zarzucona.

Resocjalizacja to proces, w którym cechy jednostki, uznane za nieodpowiednie według reguł dominującej instytucji, są poddawane dynamicznemu przewartościowaniu, aby umożliwić funkcjonowanie zgodnie z obowiązującymi normami. Czy jednak może być ona przeprowadzana za pośrednictwem ingerencji medycznej?

W końcowych scenach filmu dowiadujemy się, że w Alexie pozostaje część wolnej woli. Torturowany ukochaną muzyką przez jedną ze swoich wcześniejszych ofiar postanawia popełnić samobójstwo. Przeżywa. Budzi się w szpitalu. Podczas testów psychologicznych odkrywa, że nie ma już wstrętu do przemocy i seksu.

Anthony Burgess po obejrzeniu filmu opartego na swojej powieści miał mieszane uczucia. Przede wszystkim ze względu na fakt, że film kończy się inaczej od jego utworu. W filmie zabrakło odkupieńczego ostatniego rozdziału książki. W powieści Alex zmienia się, dojrzewa i wyrasta z socjopatii. Wydaje się jednak, że zakończenie przedstawione w filmie jest ciekawsze z punktu widzenia analizy funkcjonowania jednostki i państwa.

BEZ RACHUNKU SUMENIA

Czy państwo, społeczeństwo powinno mieć władzę wyboru między złem a dobrem w imieniu innych? W XXI w., gdy postęp technologiczny galopuje, zagadnienie to jest jeszcze bardziej aktualne. Film sugeruje, że wykorzenienie nieetycznych środków nie jest równoznaczne z prawdziwą dobrocią. Niedopuszczalna jest resocjalizacja za wszelką cenę. Brak w tym przypadku rachunku sumienia, żalu za własne czyny, postanowienia poprawy i zadośćuczynienia krzywd. ■

JAK NAPISAĆ POZEW? PORADNIKI Z DRUGIEJ POŁOWY XIX WIEKU

W 1879 r. na terenie zaboru pruskiego wprowadzona została nowa procedura cywilna. To też doprowadziło do wydania w Poznaniu książki J. Chociszewskiego pt. „Mały adwokat domowy...” będącej poradnikiem dla tych, którzy zamierzali samodzielnie dochodzić swoich praw przed sądem. Publikacja cudownie przynosi w czasie, pozwalając zapoznać się z osobliwym prawniczym słownictwem naszych pradziadków. Zapraszam do lektury.

AGNIESZKA LISAK

radca prawny,
autorka prowadzi blog
historyczno-obyczajowy
www.lisak.net.pl/blog
Fot. Archiwum A. Lisak

Kto dochodził zapłaty sumy pieniędzy, już wtedy mógł skorzystać z drogi postępowania upominawczego, które doprowadzało do wydania „napomnienia sądowego”, zwanego też czasem „rozkazem zapłaceniam”. Jak zachwał autor, postępowanie upominawcze było szybkim, a do tego najtańszym sposobem do „wydobycia należności”. Jeżeli sąd „wniosek o zapłaceniam” uznał za słuszny, wydawał „rozkaz” zaspokojenia wierzyciela. Dłużnik miał dwa tygodnie na zapłatę, ewentualnie w tym czasie mógł złożyć „protest”. W razie jego braku orzeczenie stawało się wykonalne. Wtedy wierzyciel mógł wystąpić o „rozkaz wykonawczy” (odpowiednik dzisiejszego tytułu wykonawczego), a zobowiązany musiał liczyć się z tym, że do zapłaty zostanie „zmuszony przymusowym sposobem, czyli egzekucją”. W jej ramach komornik przystępował do „przymusowego ściągnięcia należności, czyli fantowania”.

Poradnik podpowiadał jednocześnie, jak napisać taki wniosek o rozkaz zapłaceniam.

Formularze w sprawie napomnień sądowych.

1)Wniosek o rozkaz zapłaceniam.

Do Królewskiego Sądu Okręgowego w Poznaniu.

Gospodarz Paweł Józwiak w Jerzycach jest mi winien 300 marek z odsetkami po 5% od 1 Lutego 1877.

Niniejszem czynię wniosek o wydanie do niego rozkazu zapłaceniam powyżej wymienionej sumy.

Poznań, 3 Lutego 1880.

*Jan Sądowski
introligator.*

SKARGA, CZYLI POZEW

Z postępowania upominawczego, podobnie jak dziś, korzystać mogli tylko ci, którzy dochodzili zapłaty w sprawach mniej skomplikowanych. Catej reszcie pozostawał tradycyjny

proces. Do jego „poczęcia” dochodziło w wyniku wniesienia pozwu zwanego „skargą”, w którym należało dokładnie opisać swoją „pretensję”. Także tu autor pozwolił sobie na szczegółowy instruktaż dla powoda (na marginesie można dodać, że w czasach przedrozbiorowych zwał się on czasem „aktorem”).

„Skargę [tj. pozew] pisze się na wielkim arkuszu papieru. Najlepiej brać papier biały kancelaryjny, który zwykle w handlach po 2 fenigi za arkusz się sprzedaje. Taki papier tamie

SKARGA PISANA MUSI KONIECZNIE ZAWIERAĆ:

- 1) Dokładne oznaczenie obydwóch stron oraz tychże nazwiska, zatrudnienie, miejsce zamieszkania.
- 2) Dokładne podanie spornej sprawy i na mocy czego się skarży oraz dodać należy wniosek, czyli prośbę, np. aby skazać dłużnika na zapłaceniam kwoty pieniężnej, którą winien itp.
- 3) Zaproszenie przeciwnika przed sąd w celu ustnej rozprawy o sporny przedmiot.
- 4) Podanie wartości sporu, jeżeli się nie skarży o oznaczoną kwotę pieniężną.
- 5) Liczbę załączonych dodatków, czyli aneksów. Na przykład jeżeli są dwa kwity jako dowód, to trzeba napisać, że są dwa kwity, których odpis się dotacza. Wszelkie dokumenty, papiery dowodzące prawdziwości twierdzeń trzeba dołączyć w oryginale lub w odpisie. Można je także dopiero w samym terminie przedłożyć, lepiej jednak do skargi dołączyć, gdyż przez to utrudnia się oskarżonemu wykryty.
- 6) Na samym końcu kładzie się podpis, datę i miejsce zamieszkania.
- 7) Pamiętaj, że każdą skargę trzeba do sądu podać w dwóch odpisach [...].
- 8) Jeszcze raz przestrzegam, aby w skargach pisać tylko czystą prawdę, na którą są dowody, a unikać wszelkiej krętaniny, wybiegów, błędnych twierdzeń, bo to nie tylko się na nic nie przyda, ale owszem może dla skarżącego bardzo przykre skutki wywołać. W sądzie są ludzie biegli, uczeni, którzy się umieją poznać na farbowanych lisach.

Zawód prawnika już w XIX w. nie należał do łatwych. Grafika ze zbiorów Muzeum Sztuki w Nowym Jorku

się wzdłuż na dwie równe części. Po lewej stronie u góry pisze się nazwisko i miejsce zamieszkania skarżącego oraz tak samo oskarżonego [czyli pozwanego – przypis A.L.]. Jeżeli zatem np. Franciszek skarży Andrzeja, tedy pisze tak u góry po lewej stronie: »Skarga gospodarza Franciszka Łosińskiego w Czeszowie, powoda, przeciw szewcowi Andrzejowi Holewińskiemu w Kcyni...«. Potem na prawo pisze się właściwą skargę [czyli treść pozwu]. Pismo niech będzie czytelne, wyraźne atramentem czarnym pisane. Unikaj plam i wszelkiego zabrudzenia. Po napisaniu trzeba papier złożyć akuracie w formę listu i zaadresować. Jeżeli sam wrzucasz w skrzynkę sądową, która się znajduje przy każdym sądzie, albo przez kogoś pewnego dajesz wrzucić, może być list i nie zapieczętowany. Jeżeli pocztą posyłasz, trzeba lakiem lub opłatkami [papieru] lekko zapieczętować i koniecznie przylepić znaczki. Niestety wszystkie pisma do władz rządowych muszą być po niemiecku pisane. Mogą sądy wyjątkowo przyjmować i po polsku od osób nieumiejących po niemiecku, ale zawsze to wyjątki. Skargę więc trzeba utożyc po niemiecku. Jeżeli nawet Niemcy piszą błędnie po niemiecku, to nie można się dziwić, że Polak, pisząc po niemiecku, popełnia błędy. Niech cię to nic nie obchodzi, byle tylko sąd rozumiał, czego chcesz, o resztę nie pytaj. Sama skarga powinna być treściwa, krótka, ale zarazem podająca wszystko, co się właściwego przedmiotu tyczy. Trzeba się wystrzegać niepotrzebnej gadaniny, bo to nic nie pomoże, a chyba zaszkodzi».

ATEST UBÓSTWA ZWALNIAŁ Z KOSZTÓW

Osoby biedne – podobnie jak dziś – mogły korzystać z „prawa ubóstwa”, które dawało im „uwolnienie” od kosztów sądowych. W tym celu należało dołączyć do wniosku „atest” wystawiony przez komisarza policyjnego.

Kto wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty, ten musiał liczyć się z dodatkowym postępowaniem, na końcu którego sąd wydawał wyrok „ubijający proces”. Następnie – podobnie jak dziś – należało wystąpić o nadanie „pozwolenia egzekucyj”, co zwało się też udzieleniem „klauzuli wykonawczej”. Po jej uzyskaniu można było „udać się piśmiennie” do komornika.

Poniżej wzór pozwu z książki S. Weinstocka pt. „Adwokat domowy...”, tym razem wydanej na terenie zaboru austriackiego. ■

Nr. I. Wzór pozwu o zwrot weksla, deponowanego na zabezpieczenie zawarcia małżeństwa.

* C. k. Sąd powiatowy. Oddział
w Andrychowie.

Powód: Samuel Zimmermann, kupiec w Frydrychowicach.
Pozwani: 1) Pepi Rosenzweig przy swoich rodzicach w Pietrowicach.
2) Adolf Gerstman, kupiec w Andrychowie.

POZEW

o zwrot weksla na 400 kor. opiewającego zpn.
podwójnie 1 napis.

Świetny Sądzie!

** Na dniu 25. listopada 1899
zaręczyłem się z pozwaną
Pepą Rosenzweig i przyrzekłem do 3 miesięcy zawrzeć z nią małżeństwo.

W celu zabezpieczenia dotrzymania tego przyrzeczenia deponowałem na żądanie Pepi Rosenzweig u p. Adolfa Gerstmana weksel z daty Andrychów 25. listopada 1899 na sumę 400 koron opiewający, a przezemnie zaakceptowany.

Dowód: świadkowie Leon Mensch i Izak Beglückter w Głębowicach dolnych — i przesłuchanie stron.

Gdy umowa o zabezpieczenie zawarcia przyrzeczonego małżeństwa jest wedle przepisów §. 45 ust. cyw. nieważną, przeto deponowany weksel w myśl przepisów §. 449 w związku z §. 878 u. c. jest bez znaczenia i powodowi ma być zwróconym (§§. 877, 1431 i 1447 u. c.).

Pierwopozwana Pepi Rosenzweig niechce atoli, zezwolić wtóropozwanemu Adolfowi Gerstman na wydanie mi opisanego wyżej weksla a wtóropozwany oddania mi tegoż weksla odmawia. Wnoszę przeto na zawyrokowanie.

1) Pozwana Pepi Rosenzweig winna jest pod surowością egzekucyj udzielić wtóropozwanemu Adolfowi Gerstmanowi zezwolenie na wydanie powodowi Samuelowi Zimmermanowi deponowanego przez powoda u wtóropozwanego weksla z daty Andrychów 25. listopada 1899 na 400 koron opiewającego, w 4 miesiące a datę płatnego, przez powoda zaakceptowanego.

2) Wtóropozwany Adolf Gerstman winien jest zwrócić powodowi w poprzednim ustępie opisany weksel do dni 14 pod rygorem egzekucyj.

3) Pozwani winni są powodowi zapłacić solidarnie kosztu sporu przy rozprawie policzyć się mające do 14 dni pod rygorem egzekucyj.

Salomon Zimmermann

MAM SWOJĄ ODSKOCZNIĘ OD RZECZYWISTOŚCI

Rozmowa z Patrycją Pudełkiewicz, radcą prawnym z OIRP w Rzeszowie, członkinią Zespołu Pieśni i Tańca Karpaty oraz pasjonatką dziergania na drutach.

■ Co było pierwsze: taniec czy prawo?

Oczywiście, że taniec. To się wszystko zaczęło dawno temu, w szóstej klasie szkoły podstawowej. Wtedy dołączyłam do zespołu Mała Ziemia Leżajska i kontynuowałam tę przygodę w zespole Ziemia Leżajska przez mniej więcej 10 lat, aż do studiów. Później zrobiłam sobie przerwę i dopiero w zeszłym roku wróciłam do tańców, z czego bardzo się cieszę.

■ Dlaczego ta przerwa była tak długa?

Studia były wymagające, aplikacja także, a kiedy już znalazłam czas, żeby wrócić do tańca ludowego, to jedynymi zespołami, jakie znałam, były zespoły, w których tańczyła głównie młodzież. Były też zespoły dla studentów, a później długo, długo nic. W końcu jednak znalazłam Zespół Pieśni i Tańca Karpaty, gdzie tańczą ludzie w moim wieku. I to był strzał w dziesiątkę.

■ Co pani daje taniec?

Praca radcy prawnego jest dosyć angażująca, czasowo i mentalnie. Taniec jest dla mnie pewnego rodzaju odskocznią, katalizatorem stresu, źródłem dopaminy i motywatorem do tego, żeby znaleźć balans między pracą i życiem prywatnym. Poza

Fot. Archiwum P. Pudełkiewicz

tym ludzie, którzy tańczą w zespole ludowym, tworzą fantastyczną atmosferę. Przychodzą na próby pełni pasji i zaangażowania, które się udzielają.

■ Kto przeważa w zespole ludowym – kobiety czy mężczyźni?

Zawsze jest problem z chłopakami. Jest ich mało, bo istnieje jakieś dziwne przekonanie, że taniec, a zwłaszcza taniec ludowy, nie jest ciekawy. Tymczasem ja uważam, że w tańcu ludowym to właśnie panowie mają więcej do pokazania na scenie. Dlatego przy okazji chętnie zaapeluję do panów, żeby się przekonali do tańca ludowego, bo to też uczy podstaw – kroków, rytmu, obrotów, które można później wykorzystać na innych imprezach.

■ Ale takie próby to też duży wysiłek fizyczny. Nie bywa pani zmęczona?

Fot. Archiwum P. Pudełkiewicz

PATRYCJA PUDEŁKIEWICZ

Pochodzi z Leżajska, od 10 lat mieszka w Rzeszowie, gdzie skończyła studia i aplikację radcowską. Należy do Okręgowej Izby Radców Prawnych w Rzeszowie. Współpracuje z kancelarią Tokarczyk i Partnerzy, gdzie zajmuje się głównie prawem ochrony środowiska i obsługą przedsiębiorców. Uwielbia czytać książki, zwłaszcza polską fantastykę, i grać w gry komputerowe.

Próby odbywają się tylko dwa razy w tygodniu, a ja dopiero się uczę wszystkich układów. Mamy całkiem spory repertuar i te układy są faktycznie wymagające, często skomplikowane, więc obecność na próbach jest w zasadzie konieczna. Ale z tym jest tak samo, jak z innymi zajęciami sportowymi. Pozwalają na chwilę zapomnienia i relaksu. Jednocześnie przy okazji fajnie fizycznie męczą i dają sporą dawkę ruchu, co przy siedzącej jest bardzo wskazane.

■ Ciekawi mnie, skąd się wziął u pani pomysł akurat na taniec ludowy. Nie jest to popularna forma, zwłaszcza wśród młodych ludzi.

Okazuje się, że to u mnie rodzinne. Moja mama też tańczyła w liceum w zespole ludowym, o czym wcześniej nie wiedziałam. To wyszło przypadkiem, kiedy znalazłam jej zdjęcie w takim samym stroju jak mój z czasów Ziemi Leżajskiej. Ale w tańcach ludowych mamy też do czynienia z ciekawą choreografią, którą się przyjemnie ogląda, a jednocześnie można sobie pozwolić na pewną swobodę. Jeśli przyjrzymy się wykonaniom takich zespołów, jak Śląsk czy Mazowsze, to ich układy są bardzo stylizowane. W ich wykonaniu np. tańce rzeszowskie wyglądają zupełnie inaczej, niż kiedy my je tańczymy. I to jest fajne. Chyba właśnie ta różnorodność mnie pociąga.

■ No właśnie różnorodność... Co jest wyjątkowego w polskich tańcach ludowych?

Fot. Archiwum P. Pudekiewicz

W naszym kraju mamy ogromne bogactwo regionów, co przekłada się również na tańce. Na samym Podkarpaciu regionów mamy kilka, jeśli nie kilkanaście. Mamy tańce rzeszowskie, obejmujące tańce z Rzeszowa, ale mamy jeszcze w Rzeszowie tańce staromiejskie, czyli obejmujące tańce ze Staromieścia, które jest aktualnie dzielnicą Rzeszowa. Mamy tańce z okolic Łańcuta, z okolic Przeworska, mamy tańce gorlickie, lasowiackie i coś by się na pewno jeszcze znalazło. W każdym z tych regionów są różne poleczki, różne obereczki, wszystko jest inaczej tańczone i śpiewane.

Dla porównania tańce bałkańskie karpackie czy z innych krajów są bardzo podobne, niewiele się od siebie różnią. U nas tymczasem każdy region to inna historia.

■ **Wiem, że macie, jako zespół, na koncie wiele sukcesów i jesteście rozpoznawalni. Może pani powiedzieć coś więcej?** Ostatnio na festiwalu Katarzynki zdobyliśmy drugie miejsce za nasz układ tańców rzeszowskich. Byliśmy też na festiwalu w Słowacji, na zaproszenie miasta Dubnica nad Vahą. Tam właśnie miałam okazję się przyjrzeć innym zespołom – ze Słowacji, z Węgier, z Rumunii. Wyróżnialiśmy się na tym tle.

Ciekawostką na przykład jest to, że za granicą festiwale folklorystyczne cieszą się bardzo dużą popularnością. W Rumunii po występie podeszły do nas małe dziewczynki z kolorowymi zeszytami i prosily nas o autografy i zdjęcia. To było bardzo miłe. Nasze polskie tańce ludowe za granicą się ludziom bardzo podobają.

■ **Jesteście też zapraszani do udziału w wydarzeniach zewnętrznych. Jakich na przykład?**

Regularnie jesteśmy zapraszani na różne eventy w okolicy. Ostatnio z koleżanką i kolegą z zespołu wystąpiliśmy także w teledysku sanockiej orkiestry górniczej z okazji 70-lecia jej istnienia.

Sami przygotowujemy się też do obchodów naszego jubileuszu – 25-lecia istnienia zespołu, który wypada w październiku. Chcemy zaprezentować wszystkie układy, które mamy w repertuarze. Będzie to występ z udziałem absolwentów, więc czeka nas bardzo dużo pracy, ale nie mogę się tego doczekać. Będziemy mieli duży koncert w filharmonii. Tutaj wtrącę ciekawostkę – na takich jubileuszach zwykle na widowni pojawiają się też delegacje innych zespołów, które przybywają w swoich strojach ludowych. Kolorowo jest zatem nie tylko na scenie, ale także na widowni. Mam nadzieję, że u nas też tak będzie.

■ **Pani również robi na drutach... Czy jest jakaś korelacja pomiędzy tymi dwiema pasjami?**

Nie, nie ma żadnej korelacji. Chusty mamy haftowane. Jeśli chodzi natomiast o robienie na drutach, to ta pasja trwa od niedawna. Lata temu nauczyła mnie robić na drutach babcia, ale ta wiedza całkowicie uleciała mi z głowy. Któregoś dnia jednak doszłam do wniosku, że wypadłoby robić przed telewizorem coś innego niż scrollowanie telefonu, i pomyślałam właśnie o drutach. Kupiłam je, zamówiłam włóczkę, zaczęłam działać, ale okazało się, że nie jest to takie proste. Na szczęście w Internecie znalazłam mnóstwo filmików oraz grup w social mediach, które zrzeszają fanki dziergania, więc powoli, małymi krokami zaczęłam się uczyć na nowo i tworzyć kolejne dzieła. Mam już za sobą kilka czapek, szalików i jestem na etapie swetra numer cztery. Ale przy okazji przeglądania grup socialmediowych poświęconych drutom pojawił się ciekawy wątek dotyczący praw autorskich. Podczas dyskusji na jednej z takich grup publikowanych przez zagraniczne autorki, głównie ze Skandynawii, dowiedziałam się, że w Norwegii wzory na drutach są chronione prawem autorskim i to na poziomie ustawowym. Autorzy wzorów otrzymują za nie tantiemy.

Fot. Archiwum P. Pudekiewicz

■ **A jak jest u nas?**

Niestety nasza sztuka ludowa jest ogólnodostępna – każdy może z tych zasobów korzystać. Trzeba by ustalić autora, który dany wzór stworzył, dopiero wówczas przysługiwałaby mu ochrona wynikająca z naszego prawa autorskiego. Jednak sztuka ludowa była tworzona ponad 100 lat temu, najczęściej na wsiach, więc te twórczynie pozostały anonimowe.

■ **Chciałaby to pani jakoś usystematyzować?**

Bardzo bym chciała, żeby kobiety, które tworzyły hafty na podszkach, chustach, zaistniały w przestrzeni publicznej jako autorki tych dzieł. Bo zasłużyły na to. Jednak z uwagi na czas, który minął, wiem, że będzie to niezwykle trudne, mimo ogromu pracy etnografów. Oczywiście mamy coś takiego jak lista dziedzictwa niematerialnego kultury w Polsce i poszczególne elementy są tam wpisywane. Sprawdzałam jednak ostatnio, jak wygląda proces certyfikacji produktów regionalnych, i jest tu dosyć spora dziura prawna. Nie jest to uregulowane na poziomie ustawowym czy nawet ministerialnym. Przynajmniej ja się nie spotkałam z żadnym podmiotem, który zajmowałby się *stricto* kulturą ludową. A mamy przecież mnóstwo rękodzielników, którzy tworzą przepiękne przedmioty. Warto byłoby ich pracę usystematyzować i powołać jakąś instytucję, która faktycznie nadawałaby te certyfikaty. ■

Rozmawiała Marlena Felisiak

PUZZLE

Wiele lat temu jako „dobrze zapowiadający się radca prawny” uczestniczyłem w szkoleniu menedżerskim. Prowadzili je świetni trenerzy amerykańscy. Kiedy powiedzieli, że czasami zdarza się taki moment, gdy innym trzeba przekazać kierowanie – tym którzy mają wiedzę albo kompetencje – nikt się z nimi nie zgodził. „*Jak to? To my jesteśmy szefami, prezesami, dyrektorami. Nigdy w życiu!*”

MACIEJ BOBROWICZ

Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych w latach 2007–2010, 2010–2013 i 2016–2020
Fot. Piotr Gilarski

Uczestnicy zostali zamknięci w pomieszczeniu z informacją, że opuszczą je dopiero po wykonaniu zadania. Każdy dostał wielką kopertę z puzzlami. Na środku pokoju stał olbrzymi stół, tak olbrzymi jak obraz z puzzli, który miał być ułożony. Zapadła cisza. Nie było nikogo, kto wiedział, od czego zacząć...

Kilka lat temu Wpływowy Sędzia zagadnął mnie: „*Szukamy rozwiązań, żeby uczynić sąd przyjaźniejszym dla obywateli. Masz może jakiś pomysł?*”. „*Mam*” – odpowiedziałem. – „*Nie wymaga ani trudnego procesu legislacyjnego, ani też środków z budżetu państwa. To rozwiązanie zmienia zasadniczo percepcję stron, przekazując jednocześnie pewne kluczowe przesłanie: proces sądowy polega na przekonaniu sędziego, że ma się tzw. rację, a nie atakowaniu przeciwnika i konfrontowaniu się z drugą stroną*”. „*Ciekawe*” – odpowiedział mój rozmówca. „*Miałeś okazję kiedyś obserwować przebieg rozprawy w Anglii?*” – zapytałem. „*Tam strony procesu i ich pełnomocnicy siedzą obok siebie, a nie naprzeciw siebie. To znakomicie ilustruje sedno procesu sądowego. Jeden obraz zastępuje tysiąc słów. Zmienia też nastawienie pełnomocników – trudniej atakować kolegę, który siedzi obok, tym bardziej że wzrok wszystkich na sali zwrócony jest na sędziego*”.

Wpływowy Sędzia był zawiedziony... Nie uwierzył, że otoczenie i przestrzeń wywierają wpływ na ludzi. Zachowania rywalizacyjne skłaniają ludzi do zajmowania pozycji konfrontującej naprzeciw rozmówcy. Osoby kooperujące siadają obok siebie. Zarządzanie terytorium w trakcie negocjacji lub jakiegokolwiek spotkania służbowego lub prywatnego wpływa na zachowania. Sala sądowa nie jest wyjątkiem. Jest takim samym terytorium jak każde inne – z punktu widzenia psychologii. Chcesz, żeby ludzie się konfrontowali, umieść ich naprzeciw siebie. Chcesz, żeby współpracowali – szukaj sposobu, żeby siedli obok siebie. No cóż... Wpływowy Sędzia nie był ekspertem w tej dziedzinie (i nie musiał nim być), ale nie zadał pytania, które dawało mu szansę się dowiedzieć więcej na temat tego rozwiązania i je ocenić.

Nie jest zresztą wyjątkiem. Kiedyś, siedząc obok znakomitego prezydenta dużego miasta, wystąpiłem przemówienia Sprawnego Polityka. Co chciał powiedzieć, nie wiem do dziś. A doświadczonym politykiem byłem. To, co powiedział, mógł powiedzieć w remizie strażackiej czy na otwarciu nowej drogi. Gdziekolwiek. Niby sprytnie... Ale nikt go nie słuchał. Ja też. „*Panie prezydencie, trochę się dziwię, ten polityk ma na pewno jakichś doradców, powinni mu przygotować tezy wystąpienia*”. Zapadła cisza, myślałem, że może nie dostyszał, bo powiedziałem to szeptem. Ale odpowiedział: „*Tak, lider zawsze powinien mieć swoje zdanie i nie potrzebuje do tego doradców*”. Na pewno nie korzystał z doradców, bo i po co, skoro wiedział najlepiej.

Mediator jest ekspertem od rozwiązywania konfliktów. Nie jest jedynie moderatorem dyskusji. Jest „zawodowcem”. Odpowiada za zarządzanie procesem mediacji, za wynik odpowiadają strony. Może określić, w jakiej fazie konfliktu znajdują się strony, i zastosować odpowiednie narzędzia. Może odkryć bariery komunikacyjne, potrzeby i interesy stron.

Chcesz, żeby ludzie się konfrontowali, umieść ich naprzeciw siebie. Chcesz, żeby współpracowali – szukaj sposobu, żeby siedli obok siebie.

Jednak, jeśli ma do czynienia z Panem Prezesem/Panią Prezes, którzy nie tylko na temat negocjacji, ale i rozwiązywania konfliktów nic nie wiedzą – pojawia się problem. Mądrzy i roztropni Pan Prezes/Pani Prezes słuchaliby rekomendacji profesjonalisty, bo tylko on może im pomóc. Ale nie słuchają, bo „wiedzą lepiej”, nic nie wiedząc.

I w taki oto sposób cierpią firmy i ludzie. A są to niekiedy działania z pogranicza niegospodarności. Przykład? Bardzo proszę.

Mediator rekomenduje bezpośrednie spotkanie osób, które podejmują decyzje w sporze (z udziałem prawników). Bo oni i tylko oni wiedzą naprawdę, co ich boli i czego chcą. Ale Pani Prezes/Pan Prezes mówią: „nie widzimy takiej potrzeby, mamy prawników”. Negocjacje przez posłańców to utomny sposób rozwiązywania konfliktów.

Co łączy te przykłady? Brak uświadomionej niekompetencji. Na szkoleniu, od którego zacząłem felieton, nie było nikogo, kto wiedział, od czego zacząć. Do momentu aż ktoś przypominał sobie, że jego dziecko lubi puzzle, i zadzwonił do córki po radę. Bo ona była ekspertem... ■

UWAGA, NARCIARZE, DESKARZE I INNI MIŁOŚNICZY INTEGRACJI

Fundacja Radców Prawnych „Subsidio Venire”
we współpracy z Wolters Kluwer Polska
pod patronatem Krajowej Izby
Radców Prawnych w Warszawie
organizuje

XXI

Ogólnopolskie Mistrzostwa Narciarskie i Snowboardowe Radców Prawnych i Aplikantów

w Krynicy-Zdroju na stokach
Jaworzyny Krynickiej
w dniach 6–9 marca 2025 r.

Uczestnicy zostaną zakwaterowani
w hotelu Pegaz (ul. Czarny Potok 28).

Koszt udziału w mistrzostwach
jest podany w ogłoszeniu na stronie
<https://subsidio-venire.kirp.pl>
i obejmować będzie m.in. zakwaterowanie
i wyżywienie od obiadokolacji 6 marca
2025 r. do śniadania 9 marca 2025 r.
oraz zawody sportowe.

Zgłoszenia
przyjmowane są do
24 lutego 2025 r.

**DODATKOWE INFORMACJE
NA STRONIE**
<https://subsidio-venire.kirp.pl>
lub w godz. 9.00–17.00
pod nr. tel. 451 508 100

Ze względu na
ograniczoną liczbę
miejsc decyduje
kolejność przestanych
zgłoszeń wraz
z dowodem opłaty.

UWAGA!

Organizatorzy zastrzegają sobie możliwość
zmian w programie także ze względu
na warunki pogodowe, o czym
uczestnicy zostaną powiadomieni
z niezbędnym wyprzedzeniem.

**Serdecznie zapraszam wszystkich
lubiących integrację, sporty zimowe
i dobrą zimową zabawę do udziału
w tej imprezie.**

Prezes Zarządu
Fundacji Radców Prawnych „Subsidio Venire”
Michał Korwek

SUBSIDIO VENIRE
Fundacja Radców Prawnych

Przekaz 1,5%

swojego podatku za 2024 r. na rzecz organizacji pożytku publicznego – Fundacji Radców Prawnych „Subsidio Venire”

Fundacja „Subsidio Venire” nieprzerwanie od 2009 r. niesie pomoc tym radcom prawnym i ich rodzinom, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej. Stworzona została przez radców dla radców, aby dać wyraz jedności i solidarności środowiska. Okazała się bardzo potrzebną organizacją, która zapewnia wsparcie finansowe i materialne.

– W ciągu ostatniego roku fundacja pomogła blisko 30 radcom prawnym, aplikantom i ich rodzinom, zrealizowała cztery ogólnopolskie spotkania integracyjne i sześć sympozjów szkoleniowych dla członków naszego samorządu – podkreśla Michał Korwek, Prezes Fundacji Radców Prawnych „Subsidio Venire”.

Z pomocy fundacji skorzystało do tej pory wielu potrzebujących. Dzięki wspólnemu wysiłkowi osób działających w jej organach, dzięki darczyńcom, którym los innych nie jest obojętny, fundacja może realizować swoje cele. W 2024 r. z tytułu 1,5% fundacja otrzymała 19 973,70 zł. **Członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej Fundacji nie pobierają wynagrodzenia.**

Fundacja Radców Prawnych „Subsidio Venire” od lat wspiera także potrzebujących, przeprowadzając zbiórki pieniężne. W 2024 r. podczas XX Ogólnopolskich Mistrzostw Narciarskich i Snowboardowych Radców Prawnych i Aplikantów zebrano 2650 zł na rzecz Fundacji „Między Niebem a Ziemią”, a podczas XX Ogólnopolskiego Rajdu Bieszczadzkiego Radców Prawnych zebrano 2710 zł na rzecz Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Lesku.

Zarząd fundacji zwraca się z prośbą do wszystkich radców prawnych i ich przyjaciół, aby nie zapominać o „Subsidio Venire” – przede wszystkim w chwilach, kiedy przychodzi czas na podzielenie się swoim ciężko wypracowanym 1,5% podatku, ale również wtedy, kiedy ktoś ze środowiska potrzebuje pomocy.

Aby budować piękną ideę niesienia pomocy i wspierać działania fundacji, mogą Państwo:

- ♥ **przekazać 1,5% podatku** – po wyliczeniu podatku, który Państwo zapłacą w tym roku, w ostatnich rubrykach zeznania podatkowego należy wpisać nazwę: Fundacja Radców Prawnych „Subsidio Venire” i numer KRS: 0000326684.
- ♥ **przekazać darowiznę**, którą można odpisać od podatku. Numer rachunku bankowego fundacji: 20 1750 0012 0000 0000 3860 3027, BNP Paribas Bank Polska S.A.

Każdy może pomóc, wskazując Fundację „Subsidio Venire” jako beneficjenta wpłaty 1,5% podatku. Im więcej osób zostanie przekonanych do przekazania 1,5%, tym skuteczniej fundacja będzie działać i pomagać! Więcej informacji na temat Fundacji Radców Prawnych „Subsidio Venire” oraz przekazywanej pomocy znajduje się na stronie: www.subsidio-venire.kirp.pl.

Subsidio Venire – radcy radcom

Michał Korwek
prezes Fundacji Radców Prawnych „Subsidio Venire”

**DODATEK
DLA
APLIKANTÓW**

KTO MOŻE ZDAWAĆ EGZAMIN RADCOWSKI
BEZ ODBYWANIA APLIKACJI

DWUMIESIĘCZNIK
SAMORZĄDU
RADCÓW PRAWNYCH

RADCA PRAWNY

Nr 217/2025
STYCZEŃ/LUTY
ISSN 1230-1426

EGZAMIN RADCOWSKI 2025 – NARZĘDZIA WSPARCIA

Fot. Adobe Stock

EGZAMIN RADCOWSKI 2025 – NARZĘDZIA WSPARCIA

Do egzaminu radcowskiego, który odbędzie się w dniach 1–4 kwietnia 2025 r., nie pozostało już wiele czasu. Poza koniecznością spełnienia odpowiednich formalności przy składaniu wniosku o dopuszczenie do egzaminu aplikanci radcowscy muszą się do niego solidnie przygotować. Samorząd radcowski – poza systematycznym szkoleniem podczas aplikacji – oferuje wiele narzędzi wsparcia przed samym egzaminem. Skorzystanie z tych inicjatyw znacząco zwiększa szansę na pomyślne zdanie egzaminu, który otwiera drogę do wykonywania zawodu radcy prawnego.

PIOTR OLSZEWSKI

radca prawny
Fot. OIRP w Warszawie

choć wszystkie egzaminy prawnicze na studiach czy kolokwia podczas aplikacji są ważne na drodze do uzyskania uprawnień do wykonywania zawodu radcy prawnego – jej zwieńczeniem jest trwający cztery dni egzamin radcowski. Na przygotowanie do odbywającego się w kwietniu egzaminu i wypełnienie niezbędnych formalności czasu jest coraz mniej.

Zgodnie z ogłoszeniem Ministra Sprawiedliwości 1 kwietnia 2025 r. od godz. 10.00 zdający będą rozwiązywać zadanie

z zakresu prawa karnego. Na 2 kwietnia 2025 r. na tę samą godzinę zostało zaplanowane zadanie z prawa cywilnego. 3 kwietnia 2025 r. zdający będą musieli rozwiązać zadanie z prawa gospodarczego, a 4 kwietnia 2025 r. młodzi prawnicy rozwiążą dwa zadania – pierwsze z zakresu prawa administracyjnego i drugie z etyki.

WSPARCIE APLIKANTÓW

Samorząd radców prawnych oferuje wiele narzędzi wspierających aplikantów w przygotowaniach do egzaminu radcowskiego. Odbywa się to zarówno w ramach Krajowej Izby Radców Prawnych, jak i w okręgowych izbach radców prawnych w całym kraju.

– Jednym z kluczowych elementów tego wsparcia jest egzamin próbny, organizowany od kilku lat z udziałem aplikantów z okręgowych izb radców prawnych w całym kraju.

Zadania egzaminacyjne opracowywane są zgodnie ze standardami egzaminu radcowskiego, co pozwala uczestnikom na praktyczne sprawdzenie swoich umiejętności oraz zapoznanie się z poziomem trudności, jaki czeka ich podczas egzaminu – wskazuje r. pr. Agnieszka Sołtys, przewodnicząca Komisji Aplikacji Krajowej Rady Radców Prawnych.

Istotnym aspektem przygotowań są także dodatkowe prace realizowane w trakcie całego cyklu szkolenia na aplikacji. – Osoby, które konsekwentnie i systematycznie korzystają z tej formy nauki, znacząco zwiększają swoje szanse na sukces podczas egzaminu – podkreśla przewodnicząca.

Pomocą dla aplikantów jest również organizowany przez Krajową Izbę Radców Prawnych cykl zajęć przedegzaminacyjnych, realizowany za pośrednictwem platformy e-learningowej. Dzięki temu rozwiązaniu aplikanci mogą w wygodny sposób przyswajać wiedzę oraz rozwijać umiejętności niezbędne do pomyślnego zdania egzaminu.

***Krajowa Izba Radców Prawnych
już po raz kolejny zorganizuje próbny
egzamin radcowski. We wcześniejszych latach
projekt spotkał się z bardzo pozytywnym
odbiorom, co potwierdza ubiegłoroczna edycja,
w której frekwencja uczestników wyniosła
prawie 70% osób uprawnionych.***

– Nie można także zapominać o licznych inicjatywach szkoleniowych prowadzonych przez okręgowe izby radców prawnych. Dodatkowe zajęcia przedegzaminacyjne organizowane na poziomie okręgowych izb mają ogromny wpływ na przygotowanie aplikantów i są cennym uzupełnieniem standardowego programu szkoleniowego – wskazuje Agnieszka Sołtys.

Wszystkie te inicjatywy – zarówno na poziomie Krajowej Izby Radców Prawnych, jak i okręgowych izb – tworzą kompleksowy system wsparcia, który umożliwi aplikantom należyte przygotowanie się do egzaminu radcowskiego. – Można śmiało stwierdzić, że skorzystanie z tych narzędzi niemal gwarantuje uzyskanie pozytywnego wyniku – przekonuje przewodnicząca.

Agnieszka Sołtys przypomina także, że statystyki niezmienne i jednoznacznie pokazują, że aplikacja radcowska to najlepsza ścieżka przygotowania do egzaminu zawodowego. Zdaniem rozmówczyni jest to sprawdzona i skuteczna droga do zdobycia kwalifikacji niezbędnych do wykonywania tej odpowiedzialnej profesji.

EGZAMIN PRÓBNY

Krajowa Izba Radców Prawnych już po raz kolejny zorganizuje próbny egzamin radcowski. We wcześniejszych latach projekt spotkał się z bardzo pozytywnym odbiorom, co potwierdza ubiegłoroczna edycja, w której frekwencja uczestników wyniosła prawie 70% osób uprawnionych. Ogólnopolski próbny egzamin radcowski odbędzie się w tym roku w terminie od 10 do 13 lutego. Egzamin odbędzie się online na platformie

szkoleniowej e-KIRP. Do udziału w próbnym egzaminie uprawnieni są wyłącznie aplikanci, którzy ukończyli aplikację w grudniu 2024 r.

Krajowa Rada Radców Prawnych zainicjowała próbny egzamin radcowski w 2022 r., a po pozytywnych opiniach aplikantów i izb kontynuowała go w kolejnych latach. Jego celem jest umożliwienie aplikantom rzetelnej oceny przygotowania, zapoznanie z formą egzaminu oraz sprawdzenie się w warunkach zbliżonych do rzeczywistych.

Egzamin odbywa się na platformie e-KIRP i jest dostępny dla aplikantów kończących aplikację w grudniu poprzedniego roku. Obejmuje pięć części egzaminacyjnych i odbywa się około miesiąca przed egzaminem państwowym. Warunki odzwierciedlają egzamin zawodowy – podział zadań, czas pracy oraz sposób oceny.

Uczestnicy po zalogowaniu na platformę pobierają zadania i mają sześć godzin na ich rozwiązanie w pierwsze trzy dni oraz osiem godzin w ostatni dzień. Izby biorące udział w projekcie sprawdzają prace swoich aplikantów, a ci z izb nieuczestniczących otrzymują opisy kluczowych zagadnień do samodzielnej analizy.

W trzech dotychczasowych edycjach egzaminu udział wzięło prawie 2,5 tys. aplikantów radcowskich, którzy łącznie napisali i oddali ponad 10 tys. prac egzaminacyjnych. Prace te zostały indywidualnie sprawdzone i ocenione przez blisko 400 ekspertów – radców prawnych, sędziów czy prokuratorów zaproszonych do współpracy przez okręgowe izby radców prawnych biorące udział w projekcie.

Po próbnym egzaminie zawodowym Krajowa Rada Radców Prawnych organizowała dla uczestników konsultacje online z twórcami zadań egzaminacyjnych, skupiające się na szczegółowym omówieniu treści kasusów, rekomendowanych rozwiązań oraz analizie najczęściej popełnianych przez aplikantów błędów i uchybień. Celem takich konsultacji były nie tylko przekazanie wiedzy, lecz także umożliwienie uczestnikom lepszego zrozumienia oczekiwań egzaminacyjnych i pomoc w uniknięciu typowych błędów w przyszłości.

Próbny egzamin radcowski organizowany przez Krajową Radę Radców Prawnych co roku spotyka się z pozytywnym odbiorom aplikantów. To cenna inicjatywa, która pozwala na ocenę wiedzy i umiejętności, lepsze przygotowanie do egzaminu zawodowego oraz naukę zarządzania czasem i stresem w warunkach zbliżonych do rzeczywistych.

ZAJĘCIA PRZEDEGZAMINACYJNE (REPETYTORIA)

Zajęcia przedegzaminacyjne, organizowane przez Krajową Radę Radców Prawnych, znane również jako tzw. repetytoria, są kolejnym kluczowym elementem wsparcia dla aplikantów radcowskich przygotowujących się do egzaminu zawodowego organizowanego przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

W 2021 r. zajęcia odbywały się na platformie e-learningowej EAR, dzięki współpracy z OIRP w Warszawie. Od 2022 r. repetytoria przeniesiono na nowoczesną platformę szkoleniową e-KIRP, która została stworzona z myślą o członkach samorządu radcowskiego. Platforma ta umożliwiła rozwijanie umiejętności i pogłębianie wiedzy prawniczej, oferując szeroki dostęp do zasobów edukacyjnych dostępnych

POZYTYWNY WYNIK Z KAŻDEJ CZĘŚCI EGZAMINU

Egzamin radcowski polega na sprawdzeniu przygotowania prawniczego osoby przystępującej do egzaminu radcowskiego do samodzielnego i należytego wykonywania zawodu radcy prawnego. Egzamin przeprowadzony w ciągu czterech dni składa się z pięciu części. Pozytywny wynik z egzaminu radcowskiego otrzyma zdający, który z każdej części egzaminu otrzyma ocenę pozytywną.

Pierwsza część egzaminu radcowskiego obejmuje rozwiązanie zadania z zakresu prawa karnego, polegającego na przygotowaniu aktu oskarżenia albo apelacji, a w przypadku uznania, że jest brak podstaw do ich wniesienia, na sporządzeniu opinii prawnej w oparciu o akta lub przedstawiony stan faktyczny opracowane na potrzeby egzaminu.

Druga część egzaminu radcowskiego obejmuje rozwiązanie zadania z zakresu prawa cywilnego lub rodzinnego, polegającego na przygotowaniu pozwu lub wniosku albo apelacji, a w przypadku uznania, że jest brak podstaw do ich wniesienia, na sporządzeniu opinii prawnej.

Trzecia część egzaminu radcowskiego obejmuje rozwiązanie zadania z zakresu prawa gospodarczego, polegającego na przygotowaniu umowy albo sporządzeniu pozwu, wniosku lub apelacji, a w przypadku uznania, że jest brak podstaw do ich wniesienia, na sporządzeniu opinii prawnej.

Czwarta część egzaminu radcowskiego obejmuje rozwiązanie zadania z zakresu prawa administracyjnego, polegającego na przygotowaniu skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego lub skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego, a w przypadku uznania, że jest brak podstaw do ich wniesienia, na sporządzeniu opinii prawnej.

Piąta część egzaminu radcowskiego obejmuje rozwiązanie zadania z zakresu zasad wykonywania zawodu lub zasad etyki polegającego na przygotowaniu opinii prawnej.

Egzamin radcowski zostanie przeprowadzony przez komisje egzaminacyjne mieszczące się w siedzibach rad okręgowych izb radców prawnych w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Toruniu, Wałbrzychu, Warszawie, we Wrocławiu i w Zielonej Górze. ■

w dowolnym miejscu i czasie. Dzięki multimedialnym funkcjom użytkownicy mogą w pełni dostosować naukę do swoich potrzeb.

Repetytoria prowadzone na platformie e-KIRP zapewniają uczestnikom interakcję w czasie rzeczywistym, możliwość zadawania pytań prowadzącym oraz korzystanie z innowacyjnych rozwiązań, takich jak nagrywanie wykładów, które można odtworzyć w dogodnym momencie. Zajęcia są dostępne dla aplikantów wszystkich okręgowych izb radców prawnych, którzy ukończyli aplikację w roku poprzedzającym egzamin. Program obejmuje kluczowe zagadnienia egzaminacyjne, takie jak prawo karne, cywilne, gospodarcze, administracyjne, zasady wykonywania zawodu radcy prawnego oraz etykę zawodową. Wykłady prowadzą doświadczeni praktycy i eksperci w swoich dziedzinach, co gwarantuje wysoki poziom merytoryczny i profesjonalizm przekazywanej wiedzy.

WNIOSK O DOPUSZCZENIE DO EGZAMINU – RÓŻNE TERMINY

Przystąpienie do egzaminu to także szereg formalności, o których nie można zapomnieć. Osoby, które odbyły aplikację radcowską, wnioski o dopuszczenie do egzaminu radcowskiego mogą składać w terminie do 15 lutego 2025 r. Osoby, o których mowa w art. 25 ust. 2 ustawy o radcach prawnych, czyli osoby mające możliwość przystąpienia do egzaminu zawodowego bez odbywania aplikacji, mogły złożyć niezbędne wnioski do 11 marca 2025 r.

W ogłoszeniu o wyznaczeniu terminu przeprowadzenia egzaminu radcowskiego Minister Sprawiedliwości przypomina, że zgodnie z art. 57 § 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, jeżeli koniec terminu do wykonania czynności przypada na dzień uznany ustawowo za wolny od pracy lub na sobotę, termin upływa następnego dnia, który nie jest dniem wolnym od pracy ani sobotą.

Do wniosku o dopuszczenie do egzaminu radcowskiego należy dołączyć wiele szczegółowo wskazanych przez MS dokumentów.

Repetytoria prowadzone na platformie e-KIRP zapewniają uczestnikom interakcję w czasie rzeczywistym, możliwość zadawania pytań prowadzącym oraz korzystanie z innowacyjnych rozwiązań, takich jak nagrywanie wykładów, które można odtworzyć w dogodnym momencie. Zajęcia są dostępne dla aplikantów wszystkich okręgowych izb radców prawnych, którzy ukończyli aplikację w roku poprzedzającym egzamin.

Wniosek o dopuszczenie do egzaminu radcowskiego aplikanci radcowscy składają do komisji egzaminacyjnej na obszarze właściwości rady okręgowej izby radców prawnych, w której odbyli aplikację radcowską. Osoby uprawnione do przystąpienia do egzaminu radcowskiego bez odbycia aplikacji składają wnioski do komisji egzaminacyjnej na obszarze właściwości rady okręgowej izby radców prawnych właściwej ze względu na ich miejsce zamieszkania, a w przypadku braku miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – do wybranej komisji egzaminacyjnej.

Oплата egzaminacyjna wynosi w tym roku 3266,20 zł. Opłatę należy uiścić na rachunek bankowy Ministerstwa Sprawiedliwości jako organizatora egzaminu.

INFORMACJA DLA ZDAJĄCYCH BĘDĄCYCH OSOBAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI I MATKAMI KARMIĄCYMI

Zgodnie z treścią § 9 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie przeprowadzania egzaminu radcowskiego czas trwania każdej części egzaminu radcowskiego zostaje wydłużony o połowę w przypadku zdającego będącego osobą niepełnosprawną, który wraz z wnioskiem o dopuszczenie do egzaminu radcowskiego złoży:

Fot. Adobe Stock

- 1) kopię orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w okresie przeprowadzania egzaminu,
- 2) zaświadczenie lekarskie stwierdzające wynikające z niepełnosprawności trudności w wykonywaniu w toku egzaminu radcowskiego czynności technicznych, takich jak:
 - a) odczytywanie tekstu,
 - b) zapisywanie rozwiązań zadań odręcznie lub przy użyciu sprzętu komputerowego,

- c) obsługa sprzętu komputerowego
- wystawione przez lekarza specjalistę właściwego ze względu na charakter niepełnosprawności;
- 2) oświadczenie o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych, o których mowa w pkt 1 i 2.

Natomiast stosownie do treści § 9 ust. 5–8 ww. rozporządzenia zdająca karmiąca dziecko piersią ma prawo do dwóch półgodzinnych przerw w czasie trwania każdego dnia egzaminu radcowskiego.

Zdająca karmiąca więcej niż jedno dziecko w czasie trwania każdego dnia egzaminu radcowskiego ma prawo do dwóch przerw, po 45 minut każda. Przerwy na karmienie na wniosek zdającej mogą być udzielane łącznie. Wykorzystane przez zdającą przerwy na karmienie nie podlegają wliczaniu do czasu trwania danego dnia egzaminu radcowskiego. Uprawnienie to przysługuje zdającej, która wraz z wnioskiem o dopuszczenie do egzaminu radcowskiego złoży wniosek o przyznanie tego uprawnienia oraz zaświadczenie lekarskie potwierdzające fakt karmienia dziecka piersią.

Zdającej, u której poród nastąpi po złożeniu wniosku o dopuszczenie do egzaminu radcowskiego, uprawnienie to przysługuje, jeżeli złoży wniosek o jego przyznanie oraz zaświadczenie lekarskie potwierdzające fakt karmienia dziecka piersią najpóźniej na trzy dni przed rozpoczęciem egzaminu radcowskiego. ■

EGZAMIN DLA OSÓB „Z ART. 25 UST. 2 USTAWY O RADCACH PRAWNYCH”

Poza osobami, które ukończyły aplikację i otrzymały zaświadczenie o jej odbyciu, ten sam termin egzaminu radcowskiego dotyczy osób, o których mowa w art. 25 ust. 2 ustawy o radcach prawnych, tj.:

1. doktorów nauk prawnych,
2. osób, które przez okres co najmniej czterech lat w okresie nie dłuższym niż sześć lat przed złożeniem wniosku o dopuszczenie do egzaminu były zatrudnione na stanowisku referendarza sądowego, starszego referendarza sądowego, asystenta prokuratora, asystenta sędziego lub były zatrudnione w Sądzie Najwyższym, Trybunale Konstytucyjnym lub w międzynarodowym organie sądowym, w szczególności w Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej lub Europejskim Trybunale Praw Człowieka, i wykonywały zadania odpowiadające czynnościom asystenta sędziego,
3. osób, które po ukończeniu wyższych studiów prawnych przez okres co najmniej czterech lat w okresie nie dłuższym niż sześć lat przed złożeniem wniosku o dopuszczenie do egzaminu wykonywały na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej przez radcę prawnego lub adwokata w kancelarii radcy prawnego, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, lub kancelarii adwokackiej, zespole adwokackim, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej,

o których mowa w art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o advokaturze,

4. osób, które po ukończeniu wyższych studiów prawnych przez okres co najmniej czterech lat w okresie nie dłuższym niż sześć lat przed złożeniem wniosku o dopuszczenie do egzaminu były zatrudnione w urzędach organów władzy publicznej i wykonywały wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej na rzecz tych urzędów,
5. osób, które po ukończeniu aplikacji legislacyjnej przez okres co najmniej czterech lat w okresie nie dłuższym niż sześć lat przed złożeniem wniosku o dopuszczenie do egzaminu były zatrudnione w urzędach organów władzy publicznej lub w państwowych jednostkach organizacyjnych i wykonywały wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane z tworzeniem projektów ustaw, rozporządzeń lub aktów prawa miejscowego,
6. osób, które zdały egzamin sędziowski, prokuratorski, notarialny lub komorniczy,
7. osób, które zajmują stanowisko radcy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,
8. osób, które w terminie określonym w art. 24¹ ustawy o radcach prawnych nie złożyły wniosku o wpis na listę radców prawnych,
9. osób, o których mowa w art. 29² ust. 2 ustawy o radcach prawnych, czyli osób skreślonych z listy radców prawnych, które przez 10 lat nie wykonywały zawodu. ■